

KRESEBNÉ NÁČRTY

PŘI VYUČOVÁNÍ NÁBOŽENSTVÍ

Pracovní kniha pro žactvo národních škol

NA NIŽŠÍM STUPNI

podává

JOSEF HRONEK

S 58 TABULKAMI

Z A Kč 10.—

V PRAZE 1937

NÁKLADEM ČESKOSLOVENSKÉ GRAFICKÉ UNIE A. S. V PRAZE

Nihil obstat.

Prof. Dr. JOSEF BERAN,
ensor.

Imprimatur.

Prael. Dr. THEOPH. OPATRŇÝ
vic. generalis.

PRAGAE die 18. III. 1936

N. E. 3803.

Veškerá práva vyhrazena. — Tiskem Unie v Praze.

OBSAH.

PŘEDMLUVA.

A. KRESEBNÉ NÁČRTY PŘI VYUČOVÁNÍ NÁBOŽENSTVÍ NA NIŽŠÍM STUPNI.

I. Kresba prostředkem výchovným a vyučovacím	7
Praktické užití kresby při nepřímém vyučování na škole málotřidní	7
II. Užitek kresby ve škole i jako domácího úkolu	7
III. Hlavní námitky proti kreslení v hodině náboženské a jejich vyvrácení	8
IV. Pedagogický význam náčrtu v hodině náboženské. Výhoda pro katechetu i pro děti.	9
V. Církev podporuje názorné vyučování. Přednost náčrtu před biblickým obrazem pro jeho větší účín	10
VI. Při kreslení v hodině náboženské jde o aktivní stránku vnímání a tvoření správných představ, nikoliv o formu. Dítě vyjadřuje představu — to, co ví. Dětské kresby jsou schematické	11
VII. Kreslení podporuje aktivitu a spontaneitu dětí	12
VIII. Didaktické požadavky kreslení v hodině náboženské	12
IX. Kdy kreslit v hodině náboženské	13

B. SKIZZA KATECHESE A NÁČRTY NA TABULI.

Počáteční vyučování přípravné.

1. Znamení sv. kříže	16
2. Z domova do školy	18

3. Kostel — dům boží	20
4. Co vidíme v kostele	22

Díl první.

STARÝ ZÁKON.

I. Stvoření světa, hřích prvních lidí, zaslíbení Vykupitele.

5. Stvoření světa. První den	26
6. Druhý den	28
7. Třetí den	30
8. Čtvrtý den	32
9. Pátý den	34
10. Šestý den	36
11. Stvoření světa. Opakování	38
12. Bůh stvořil anděly	40
13. První lidé v ráji	42
14. První lidé neposlechli Pána Boha	44
15. Trest za hřích	46
16. Hřích dědičný. Bůh slíbil Vykupitele	48

II. O praotcích národa izraelského.

17. Oběť Kainova a Abelova	50
18. Kain zabil Abela	52
19. Potopa	54
20. Noemova oběť	56
21. Stavění věže babylonské. Pohané	58
22. Obětování Izáka	60
23. Josef Egyptský. Sen Josefův	62
24. Josef v žaláři	64
25. Josef vykládá sny	66

III. O národu izraelském.

26. Bůh zachránil Mojžíše od smrti	68
27. Bůh povolává Mojžíše	70
28. Bůh dal desatero na hoře Sinai	72

Díl druhý.
NOVÝ ZÁKON.

IV. Nejdůležitější události ze života Pána Ježíše.

1. Dětství a mládí Pána Ježíše.		
29. Anděl Páně zvěstoval narození Ježíšovo	76	
30. Panna Maria u Alžběty	78	
31. Narodil se Kristus Pán	80	
32. Pastýřové u jeslíček	82	
33. Obětování Páně	84	
34. Mudrci klanějí se Ježíškovi.	86	
35. Útěk svaté Rodiny do Egypta	88	
2. Veřejný život Pána Ježíše.		
36. Křest Ježíše Krista	90	
37. Pán Ježíš na poušti	92	
38. Pán Ježíš učí	94	
39. Pán Ježíš proměnil vodu ve víno	96	
40. Mládenec naimský	98	
41. Pán Ježíš utiňuje bouři na moři	100	
42. Zázračné rozmnožení chleba	102	
43. Pán Ježíš koná zázraky. Opakování	104	
44. Milosrdný Samaritán	106	
45. Vzkříšení Lazaro	108	
3. Utrpení a smrt Pána Ježíše.		
46. Pán Ježíš v zahradě getsemanské .	110	
47. Pán Ježíš bičován a trním korunován	112	
48. Křížová cesta Pána Ježíše	114	
49. Pán Ježíš ukřižován.	116	
50. Pán Ježíš umřel. Sedm posledních slov Pána Ježíše na kříži	118	
51. Posvátné nástroje.	120	
52. Pán Ježíš byl pohřben	122	
4. Oslavení Pána Ježíše.		
53. Pán Ježíš vstal z mrtvých	124	
54. Pán Ježíš ustanovuje Petra hlavou Církve	126	
5. Církev katolická.		
55. Věřím ve svatou Církev obecnou	128	
56. Svatých obcování	130	
57. Poslední věci člověka	132	
58. Věřím v Boha	134	

PŘEDMLUVA.

Tato publikace vznikla z pedopsychologického studia o kresbách dětských a z výsledků experimentální didaktiky.

S hlediska pedopsychologického vyšel jsem ze vzácných studií Čádo vých¹⁾ o dětské kresbě a jím byl jsem upozorněn zejména na Kerschensteinerja.²⁾ Sledujícíe dětskou kresbu získáváme víc a více vhléd do dětské duše. Poznáváme, že kresba dětská má svůj význam i smysl, má určitý obsah, zkrátka je to jakási řeč. Přesvědčujeme se, že nihil est in pictura, quin prius fuerit in sensu. Kresbami právě snaží se dítě dáti výraz svým představám. Čáda, Sully, Bürk, Ament výslovně tvrdí, že kresby dítěte jsou především druh řeči, anebo chcete-li druh písma.

Badáním experimentální didaktiky (Tůma, Kubálek) obohaceno vyučování ve třídě elementární poznáním, že kresebný náčrt je důležitým prostředkem při tvoření správných představ, podporuje aktivní stránku vnímání, umožňuje se jím nerušená činnost obrazivosti dětské a stává se vlastně zásadou vyučování.

Důsledky badání experimentální didaktiky i výsledky pedopsychologického studia o kresbách dětských v posledních desetiletích slučují s vyučováním náboženství. Zkušenost svou opírám jednak o vlastní pozorování, jednak o vynikající praktiky katechetské, u nichž s povděkem jsem našel nejen poučení, ale i potvrzení, že cesta, kterou se ubírám ve vyučování nejmenších, je správná.

Uvádím aspoň nejvýznačnější: J. B. Hartmanna (*Anschaulichkeit im Religionsunterricht, Verwertung des Zeichnens*, 1907), F. Hörmanna (*Lebendiger Unterricht*, 1921), E. Webera (*Die Technik des Tafelzeichnens*, 1926), O. Seiniga (*Die redende Hand*, 1920), W. Strauba (*Malendes Zeichnen im Religionsunterricht der Grundschule*, 1929), Hoppeho, Schneida, Martin-Hösleho, Weber-

¹⁾ František Čáda, *Rozpravy z psychologie dítěte a žáka*, 1918.

²⁾ Georg Kerschensteiner, *Die Entwicklung der zeichnerischen Begabung*, 1905.

Sautera, Jansena, našeho A. Zamazala (Kreslení v hodině náboženské, 1917) a F. Haibacha (Zbožné kresby pro dívky, 1928).

Doufám, že mnohým katechetům, jak metodické pokyny, tak i přiložené obrázky usnadní odpovědnou práci školní a dětem 1. a 2. postupného ročníku zpřístupní a zpříjemní vyučování náboženské. A tak i ve vyučování náboženském na nejnižším stupni se uplatní idea činné (pracovní) školy.

V Praze dne 12. března 1936.

JOSEF HRONEK.

A. KRESEBNÉ NÁČRTY PŘI VYUČOVÁNÍ NÁBOŽENSTVÍ NA NIŽŠÍM STUPNI.

(1. a 2. postupný ročník.)

I. Kresba prostředkem výchovným a vyučovacím. — Praktické užití kresby při nepřímém vyučování na škole málotřídní.

Kresba v hodině náboženské ve třídě elementární jest důležitým prostředkem výchovným a vyučovacím. Katecheta vhodně pojí názor zrakový k slovnímu výkladu — vyučuje psychologicky. Je známo, že se dospělí lidé snaží vysvětliti nejasný pojem nákresem, umožňujícím správnou představu. To jsou lidé dospělí, natož pak děti. Katecheta zachycuje náčrtem na tabuli vypravovaný děj nebo situaci ve vrcholném momentu, zobrazuje též předměty dětem neznámé. Kresebným náčrtem představa dětská se stává jasnější a určitější a katechese jsouc tím názorná, nemíjí se úspěchu.

Pro katechetu vyučujícího na škole málotřídní nebo v odděleních, má kresebný náčrt ještě ten význam, že účelně a hospodárně řeší problém složitého a obtížného nepřímého vyučování. Kresebný náčrt jest pokračováním a praktickým užitím nebo doplňkem vyučování přímého a školou samoučení žákov. První a druhý školní rok je samostatným přípravným útvarem, žactvo ostatních šesti ročníků málotřídní školy — je-li v jedné třídě — tvoří rovněž celek, který se vyučuje společně a učivo se probírá ve čtyřech bězích. Rozdělení učiva na čtyřletí vyžaduje pedagogické a metodické zkušenosti. Kresebný náčrt pro nižší stupeň ušetří katechetovi čas, aby se mohl věnovati ročníkům vyšším, a zcela dobře jej může provésti některý z dovednějších žáků.

II. Užitek kresby ve škole i jako domácího úkolu.

Pro děti má kresba buď ve škole nebo jako úkol domácí veliký užitek. Dětem je vrozena touha tvořit a tomu vyhovuje katecheta kresbou. Děti kreslí rády¹⁾ a kresliti umějí. Nám nejde při takovém kreslení v hodině náboženské o přesný kresebný výkon, či projev, jak byl zaveden v kreslení tento termín, nýbrž

¹⁾ Srov. Fr. Hörmann, Lebendiger Unterricht. Beiträge zur Vertiefung des Religionsunterrichtes, 1925, str. 2.

především o to, zda a co si z výkladu děti pamatovaly, a zda tomu, čemu se naučily, také skutečně rozumějí. Svou dětskou, naivní a přece tak pravdivou kresbou povědí nám vše.

Dr. Kerschensteiner zdůrazňuje vedle kresby ve škole ještě domácí úkol. S ním souhlasí mnozí pedagogové, tak Calisto¹⁾ dokládá: Radost z práce ve škole se stupňuje, jestli žáci jsou povzbuzováni domácími pracemi. A k tomu ještě dále připojujeme: Neznamená při tom mnoho, že žák často dospělí pomáhají. Je tomu tak při všech pracích. Kolik asi domácích úkolů slohových jest vypracováno bez pomoci dospělých? Jedno je jisto: žák nabývá zvýšené horlivosti, necháme-li jej pracovati beze všeho nátlaku; katecheta pak z těchto prací lépe poznává žáky a přesvědčuje se, kterak si učivo osvojili.

Pokud spolupůsobila v nenáležitě míře cizí pomoc, pozná přece katecheta brzy a vynasnaží se toto zlo odstraniti. S uvedenými názory jistě souhlasí každý katecheta. Nadto pak má domácí kresebný náčrt ještě význam kontroly pro rodiče, sledují-li, čemu se dítě ve škole učí. A tak i rodiče získávají účast na náboženském vyučování.

III. Hlavní námitka proti kreslení v hodině náboženství a její vyvrácení.

Proti kreslení v hodině náboženské možno slyšeti velmi různé námitky nebo také výmluvy. Někteří katecheté se ostýchají kreslit na tabuli, protože prý toho nedovedou. To jest prostě výmluva. Nové učebné osnovy pro první i druhý postupný ročník určují kreslení jako součást prvouky, nikoli jako samostatný předmět. V prvouce se kreslí rozličné náměty, vyplývající z vyučování, které se rozkládají na elementárních úkolech kreslířských z paměti nebo z obrazivosti. Kreslení na tomto stupni nižším směřuje k tomu, aby se dítě vyjadřovalo dětsky primitivním způsobem a aby nabylo jasných představ o věcech. Tak nutno postupovati i v prvouce náboženské. Technice kreslení na tabuli se snadno každý katecheta naučí, neboť nežádá se žádný neproveditelný technický výkon, nýbrž jednoduchá plošná kresba, tedy žádné perspektivní kreslení, žádné perspektivní zobrazování ploch a těles. Jest mnoho pravdy ve výroku Masarykově: „Myslím, že by každý měl umět kreslit, tak jako každý má umět psát. Lidé by byli jasnější, naučili by se přesněji myslet a odhadovat.“ Ovšem cvičení přináší umění.

¹⁾ A. von Calisto, Kreslení ve škole obecné. Přel. F. B. Škorpil, 1912, str. 38.

Za tím účelem, býti nápomocným katechetům, podávám v této publikaci 58 náčrtů ve snadné, jednoduché a prosté kresbě zcela dosažitelné jak pro katechetu, tak se zřetelem k učebným osnovám a časovým poměrům pro průměrný školní materiál. Podotýkám však výslovně předem, že netvrdím: „Tak to musí a smí být bezpodmínečně děláno a ne jinak.“ Rovněž těmito náčrtý není veškerá látka probrána, možno užiti ještě jiných vhodných náčrtů. Těmito náčrtý v publikaci podanými, jak doufám, podařilo se dáti spolehlivé směrnice a určitý výběr nejdůležitějších.

IV. Pedagogický význam kresebného náčrtu v hodině náboženské. — Výhoda pro katechetu i pro děti.

Pedagogický význam kresebného náčrtu v hodině náboženské na elementárním stupni tkví také v tom, že se jím hravě překonává únava po více méně abstraktním výkladu. Uvážíme-li, že vyučování náboženství je v elementární třídě vyměřeno celá hodina dvakrát v týdnu, zatím co ostatní předměty se střídají po půlhodině, jest katecheta zdánlivě v určité nevýhodě; ve skutečnosti může vznikající únavu po půl hodině překonati dětskou kresbou a hned se děti zotaví.

Kresebný náčrt má určitou výhodu i pro katechetu. Katecheta musí mnoho mluvit, mnohem více než jeho kolegové, učitelé v ostatních předmětech. Kreslí-li na tabuli, též vyučuje, a to intensivně, získává tím pro sebe sice malou pauzu, ale přece osvěžující jeho hlasivky. Proto je v zájmu katechetově, aby se po celou hodinu neobracel jen nepřetržitě k sluchu žactva, ale aby také využil dětské dispozice vizuální. Každé dítě, jak uvádí Lay, i to nejméně nadané, má větší nebo menší schopnost eidetickou, kterou musí také katecheta poznati, probouzeti a vyvíjeti.¹⁾ Často se nám stává, že dítě nedovede říci slovy to, co poví kresbou.

Na elementárním stupni nemají děti v hodině náboženství učebnice, proto jsou pro náčrt na tabuli vnímavější. Kresebný náčrt jim prospívá jako pomůcka při vědomém postřehování zjevů

¹⁾ W. A. Lay, Experimentelle Didaktik, 5, 1920, str. 234: Eidetická vlohá je schopnost vybavovati zrakové vjemy, reprodukovati obrázky exponované po krátkou dobu. Objevitelem eidetické vlohy je vídeňský lékař V. Urbantschitsch, který vydal o ní spis „Über subjektive optische Anschauungsbilder“ (1907), soustavnému výzkumu ji podrobil prof. Er. R. Jaensch v četných monografiích tištěných v Zeitschrift für Psychologie od r. 1920, u nás v tomto oboru pracuje Dr. Ferd. Kratina „Eidetická vlohá u mládeže“ (1930) a B. Markalous.

a upevňuje pamět. Se zdarem může se použití barevných kříd, neboť kresba, jestliže ji položíme jednoduchým tónem barevným, bude pro oko živější.

V. Církev podporuje názorné vyučování. — Přednost náčrtu před biblickým obrazem pro jeho větší účín.

Hodina náboženského vyučování patří jen a jen náboženství, neboť je pro ně vyměřeno tak málo hodin; proto škoda času, ztráveného kreslením. Námitka tato, i když je upřímná, není správná. Dnešní škola dávno opustila ideál staré školy herbartovské — ideál intelektuální výchovy jen rozumové, v níž se hojně a všude memorovalo, z názorů převládal sluchový, učivo žáci trpně vnímali, jen aby byla největší zásoba vědomostí, třebaš byla nakonec pasivní.

Dnes usilujeme nejen o výchovu rozumu, ale i o výchovu vůle a citu, o výchovu křesťanského charakteru, v němž spatřujeme dokonalý duševní vývoj dítěte. Dbáme přitom aktivity každého jedince. Kresebný náčrt je tu důležitým prostředkem výchovným a vyučovacím, neboť podporuje aktivní stránku vnímání. Náčrt podporuje názor. Názorné vyučování má jedině úspěch při tvoření správných představ. Čas se kresebným náčrtem neztrácí, neboť náčrt živé slovo provázející je v několika minutách hotov. Pasivní zásoba vědomostí a poznatků dětem neprospívá, ale je za to účinnější, když se děti kresebným náčrtem zmocňují poznatků vlastním působením.

Pro názorné vyučování Církev měla od počátku zvláštní pochopení, neboť jaký jiný účel měly primitivní kresby a obrazy v katakombách, o nichž správně praví de Waal, že jsou obrázkovým katechismem, jenž znázorňuje nejdůležitější články víry, nebo t. zv. bible chudých, neučených, v nichž jsou na 34—50 obrazech znázorněny nejhlavnější výjevy z Nového Zákona od Zvěstování až do Posledního soudu, a to tak, že vpravo i vlevo připojen jest ještě starozákonní předobraz? Proto také již na tridentském sněmu bylo uloženo biskupům, aby své věřící utvrzovali v pravdách náboženských zobrazováním a názorným poučováním o tajemstvích našeho vykoupení. (Trid. sess. 25: „per historias mysteriorum nostrae redemptionis picturis vel aliis similitudinibus expressas, erudiri et conformari populum in articulis fidei commemorandis . . .“)

Připojujeme ještě nedávný dekret posvátné kongregace Koncilu z 12. I. 1935, jímž byla nařízena větší péče o katechetické vyučování a vychovávání. Bylo by jistě nerozumné v době, kdy se ve světských oborech poskytuje mládeži možnost co nejvíce a nejsnáze rozšířiti vědomosti, zanedbávati

a opomíjeti osvědčených vyučovacích a vychovávacích prostředků v hodině náboženské. Kreslení jest jedním z nich, žák podléhá náladě účelně řízené katechetou, pracuje samočinně, ale za jeho vedení. Kreslení náčrtu nesmí rušiti metodický postup katechese, nýbrž musí býti v ni organicky včleněno, to je nutný požadavek metodické racionalisace.

Náčrt má přecasto větší účín než obraz. Jen málokterá škola má dobré biblické obrazy, ale i má-li je, počet zobrazovaných biblických dějů nebývá velký. Proto katecheta se nemůže obejíti bez křídý a školní tabule. Tabule je pro dovedného katechetu učebná pomůcka par excellence. Biblický obraz podává dítěti všechno již jaksi hotové, zatím co největší radost má dítě, může-li samo tvořiti děj. Proto na nejnižším stupni má kresba dětským stylem provedená přednost před biblickými obrazy, právě pro svůj větší účín. Po pracích Hallových, Lichtwarkových, Lamprechtových a Kerschensteinerových, které zdůvodňují ilustraci založenou na způsobu dětského vnímání, porozumění a cítění, není třeba dalšího důkazu o přednosti dětské kresby před obrazem.

VI. Při kreslení v hodině náboženské jde o aktivní stránku vnímání a tvoření správných představ, nikoliv o formu. — Dítě vyjadřuje představu — to, co ví. — Dětské kresby jsou schematické.

Má taková naivní, nedokonalá dětská kresba vlastně „skreslenina“ nějaký význam pro vyučování náboženské? Z toho, co již bylo uvedeno, a ze znalosti duševního vývoje dětského (dítě není dospělým člověkem v miniatuře), vysvítá neoprávněnost této výtky. Genetické stanovisko je naprosto nutný předpoklad pochopení dětství. V hodině náboženského vyučování nejde nám o techniku kreslení, kresba není nám cílem, ale prostředkem. Dítě vlastně kreslí více, co ví, než vidí; vyjadřuje, jak praví Wundt, představu (stupeň ideografický) a teprve později (asi od 9. roku) vystihuje přírodu (stupeň fysiografický) a právě o správnou představivost nám jde. Byť snad pro nezasevěného taková kresba, plná naivnosti, byla psychologickou záhadou, pro zkušeného katechetu jí není, neboť ví — právě tak jako dítě — co nakreslilo. Dítě dovede o tom vyprávěti, má určitou a správnou představu a katecheta se tím přesvědčuje, co si dítě z výkladu zapamatovalo a že tomu skutečně také rozumí, a na tom nám zde jediné záleží, nikoliv na formě, s níž dítě tak často zápasí. Proto jest tu třeba určité pedagogické opatrnosti, abychom nevhodným postupem, neopatrným jednáním nebo nemírnými požadavky od náčrtů neodradili. Nezapomínejme, že zejména u mladších kreslířů se jejich kresby hlásí jako jakási řeč

se všemi nedokonalostmi a zvláštnostmi mluvy dětské, jak na to případně upozorňuje Čáda. Kresby ty jsou jednak kusé, jednak neúplné, neboť dítě nedovede „vyjádřit“ ani kresbou leccos, co dospělým je zcela běžné; linie se potácí sem tam a správný směr komolí nejinak, než dětské žvatlání. Kresby dítěte na nižším stupni jsou jen jakási schemata.

VII. Kreslení podporuje aktivitu a spontaneitu dětí.

Posléze na otázku, mají-li děti také kreslit to, co načrtl katecheta na tabuli, je snadná odpověď: ano, zajiště! Ovšem kresba na tabuli nemá býti dětmi nikdy okreslována, kopírována, nesmí býti šablonou, nýbrž katecheta, chtěje vyhověti pudu dětské tvořivosti a překonati únavu dětí, vyzve je prostě: „A teď mi nakreslite, co jste si zapamatovaly z toho, co jsem vám vyprávěl. Vezměte si papír a tužku a hned do práce!“ Radostné vzrušení se zmocní celé třídy, děti počnou znovu pracovat a po únavě není ani stopy. Tím katecheta poskytl dětem možnost aktivity a spontaneity. Každou kresbu potom přehlédne. Zasahuje-li, nečiní tak po stránce kreslířské, ale věcné, neboť dětská kresba má svou bezprostřednost, životnost, osobitost, kterou by rušila projevovalá inhibice. Pilné žáky pochvaluje, ale nezdařenou práci nehaní. Dbá, aby kresebný náčrt byl čistý, správný a přiměřené velikosti, což je důležitě též po jiné stránce výchovné, totiž pro výchovu žactva k přesnosti a pořádku. Užívání gumy naprosto nedoporučuje.

VIII. Didaktické požadavky kreslení v hodině náboženské.

Nestačí však v hodině náboženské jen jakýkoliv náčrt. Jest nutno si pamatovati po stránce didaktické zejména toto:

1. Náčrt — pokud možno jen jeden v hodině — se musí dít před zrakem dítěte; jinak by působil právě tak, jako kdybych ukázal hotový obraz. Dítě mou práci při tom pozoruje, vidí, jak se to dělá.
2. Vedle bílé křídly použije katecheta kříd barevných. Dítě má nesmírně rádo barevnou kresbu, barvy vůbec. Červená nebo žlutá črta na černé tabuli náčrt prohřeje a prosvítí. Barvami však mnoho neplýtvějme! Stačí barevná křída: červená, zelená, světlemodrá, žlutá a hnědá.
3. Kresba se musí vyznačovati prostou jednoduchostí, ale přece vkusem; nesmí v ní býti nic hledaného a vyumělkovaného, nýbrž musí obsahovati jen věci podstatné. Všecko vedlejší se opomíjí, nic

se nekreslí perspektivně; bere se při tom zřetel na žáka a stupeň jeho duševního vývoje a schopnosti. Svou prostotou a jednoduchostí přibližuje se pak náčrt učitelův rázu dětských kreseb a dovede děti opravdu cele upoutati.

4. Náčrt na tabuli je zejména tehdy působivý, kreslí-li katecheta v rozměrech pokud možno největších, z paměti, zručně, lehce a s určitou jistotou. Při tom se neobrací k dětem zády, ale sleduje stále celou třídu, udržuje s dětmi vhodnými otázkami nepřerušenu pozornost a styk.

5. Tabule pro náčrt musí býti bezpodmínečně čistá (t. j. černá, nikoliv šedivá, ale dobře umytá). Křída, kterou kreslíme, musí býti mírně přihrocena a z dobrého materiálu. Výraznější tahy provádíme hranou křídly.

6. Náčrtníky (čtvrtky nebo sešity) vede katecheta v evidenci a po provedeném náčrtu na tabuli ukládá žákům, aby hned ve škole totéž si nakreslili — nikoli však mechanicky reprodukovali předlohu — do náčrtníků nebo jim to ukládá za domácí úkol.

IX. Kdy kresliti v hodině náboženské.

Bylo by nesprávným domnívati se, že je nutno kresliti každou hodinu náboženskou nebo všechno učení graficky doprovázeti na tabuli. Kreslíme jen tehdy, chceme-li zobraziti představy a předměty dětem neznámé nebo ilustrovati jen typické děje a situace a chceme-li podporovati a upevňovati dětskou paměť. Pro katechetu je důležité věděti, kdy má užítí kresby.

Bylo již řečeno, že kreslení na tabuli nesmí rušiti metodický postup katechese. Jinak odborníci katechetští nejsou zajedno. Dovedný katecheta takřka intuitivně pozná, kdy je vhodno kresliti; není generelního pravidla, je nutno řešiti případ od případu, jak toho vyžadují psychologické a didaktické důvody, ale vždycky musí se postupovati cílevědomě a podle určitého plánu.¹⁾

Hartmann²⁾ uvádí, že se kreslení v hodině náboženské může díti trojím způsobem:

- a) Kreslení může přednes katechese provázeti (na př. cesta křížová), ale hned dodává — jen zřídka.
- b) Kreslení může následovati po přednesu a to podle něho — častěji.

¹⁾ Srovnej: Dr. Ernst Weber, *Die Technik des Tafelzeichnens*, 7. vyd. 1926. — F. Weber a H. Sauter, *Zeichnen in den Religionsstunden der Kleinen*, 1933. — P. Nik. Jos. Cal. Jansen, *Tafelbilder für den Religionsunterricht im ersten Schuljahr*, 1934.

²⁾ Jos. Bapt. Hartmann, *Anschaulichkeit im Religionsunterricht*, 1907, str. 137.

c) Kreslení může přispěti při opakování jako pomůcka pro prohloubení v paměti, to má být pravidla.

Katecheta Zamaza¹⁾ doporučuje odlišný trojí způsob užití kreslení při vyučování náboženském; podle něho kreslení nechť:

a) Předchází přednes (znázornění dosud neznámého předmětu nebo jména pro správnou výslovnost).

b) Doprovází přednes (cesta tří mudrců od východu).

c) Následuje po přednesu (jako tiché zaměstnání).

Rozhodně nedoporučuji na nižším stupni kresbu na tabuli předem si připraviti; největší účín má náčrt po přednesu katechese, když se má učivo vstřípiti v paměť. Náčrt ovšem nesmí být malý, nýbrž přiměřeně veliký, aby všichni žáci mohli na něj nazírat. Potom se analyzuje a opakováním se provede synthese kresby a děti se vyzvou, aby nakreslily to, o čem právě slyšely.

Je-li nutno napsati pro správnou výslovnost celé slovo, na př. Jerusale^m, Nazaret, nejdříve se katecheta přesvědčí, znají-li děti všechna písmena ve slově a pak je teprve hůlkovým písmem majuskulí pečlivě na tabuli napíše na př.: JERUSALEM; později při napisování jmen užije běžného písma, na němž si dá záležeti tak, aby odpovídalo předepsanému vzoru.²⁾ Než nedbale napsané slovo, raději nic, neboť to děti uráží, vidí-li, že katecheta píše špatně proti učiteli, který věnuje úpravě péči a děti učí správnému a čitelnému písmu. Ráz svatého učení se musí zrcadlit i v této zdánlivé maličkosti. Dokonalost spočívá v maličkostech, dokonalost však není maličkost (Michel Angelo).

¹⁾ Ant. Zamaza^l, Kreslení v hodině náboženské, 2, 1917, str. 18.

²⁾ Podle výnosu min. škol. a nář. osvěty ze 7. VII. 1932, č. 148.389 32-I 1, jsou na nižším stupni závazné normalisované tvary psacího písma. V poznámkách o psaní v Normálních učebních osnovách pro obecné (ludové) školy předepsaných výn. min. škol. a nář. osvěty ze dne 10. července 1933, č. 67.311 33-I. uvádí se výslovně, že na obecné škole se věnuje pozornost úpravě ve všech vyučovacích předmětech, v nichž se píše, to platí tudíž i o sešitech při náboženství! Při této příležitosti upozorňujeme na publikaci St. Sedláčka, Nápisové písmo a jeho praktické využití (Unie, 1936), která skýtá mnoho dobrých pokynů.

B. SKIZZA KATECHESE A NÁČRTY NA TABULI

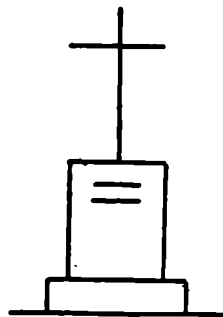
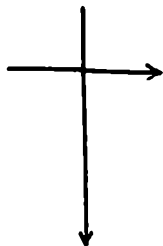
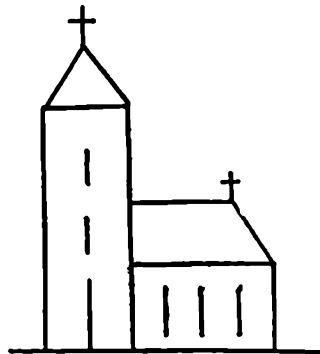
PŘÍPRAVNÉ UČENÍ POČÁTEČNÍ

1. ZNAMENÍ SVATÉHO KŘÍŽE.

V prvních hodinách náboženských učí katecheta děti, kterak se dělá kříž. Upozorní, kde všude kříž vidí (na kostele, v kostele, na pomníku, na hrobě a pod.). Ku konci hodiny děti se cvičí v děláni kříže také tím, že si jej kreslí.

Metodický postup: Katecheta kreslí na tabuli veliký kříž. Dětem ukládá: Dělejte se mnou kříž prstem ve vzduchu. Zdvihněte ruku — nyní zvolna dolů ↓ — teď dejte ruku na stranu jako já (nalevo) a pohybujte zvolna rukou na druhou stranu (na pravo) →. To je kříž +. Několikrát opakuje. Potom kreslí křížky malé. Nato cvičení kříže na čele, na ústech a na prsou. Ve jménu Ot + ce, i Sy + na i Ducha + Svatého Amen.

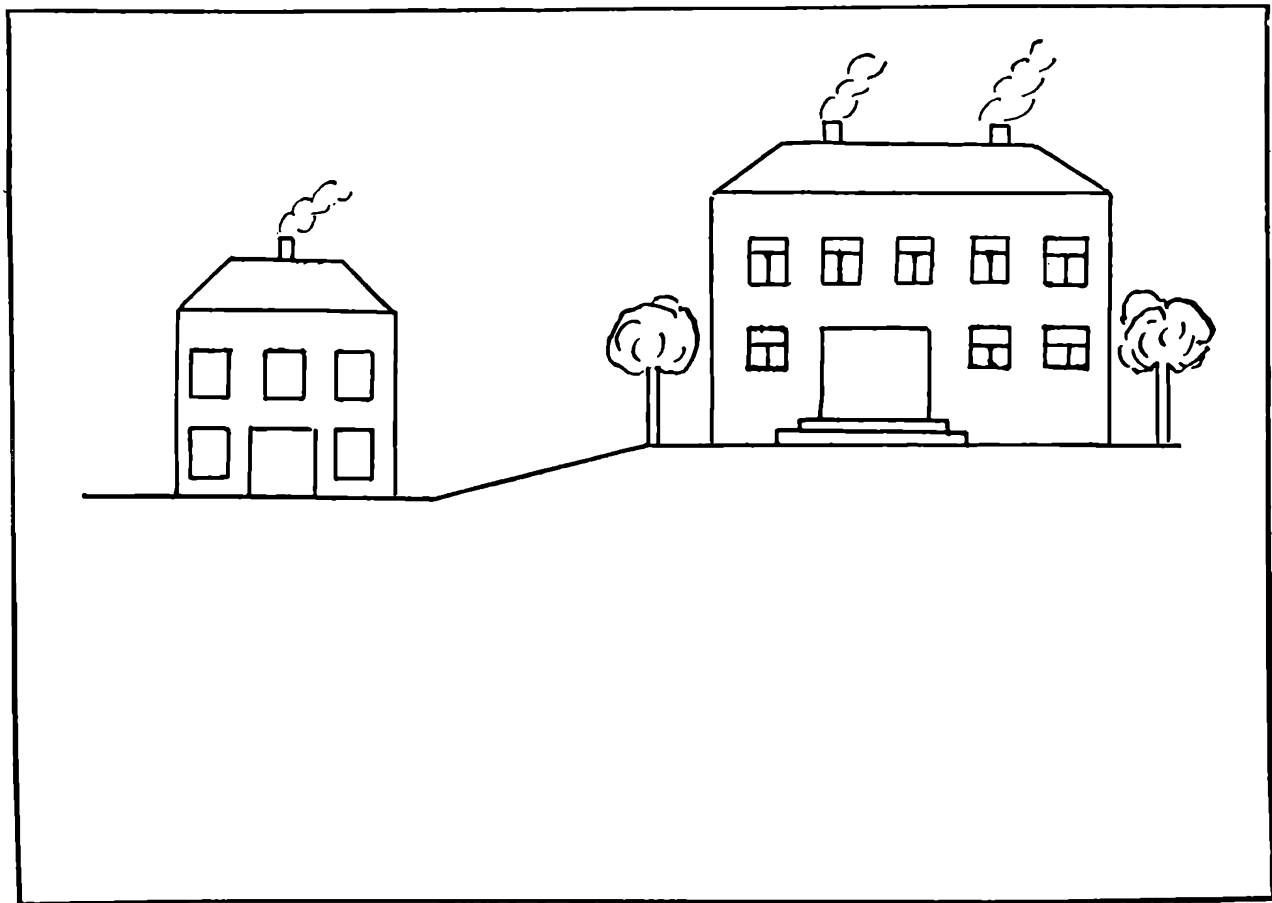
Provedení: Náčrt bílou křídou na tabuli.

2. Z DOMOVA DO ŠKOLY.

Podnět k prvnímu hovoru poskytně zájem dítěte o školu. Doma rodiče s dítětem mluví o škole a probouzejí v něm lásku ke škole. Kněze učitele zná již dítě před vstupem do školy, proto k němu záhy přilne. Ve škole — v novém to prostředí — bývá některé dítě ustrašené, k takovému katecheta blíž přistoupí, promluví několik laskavých slov, pohladí je po vlasech a tak si je získává. Mezi domovem a školou nesmí býti propast, naopak jest třeba, aby co nejvíce si rozuměly a ve výchově se podporovaly; spolupráce rodičů se školou je nezbytnou složkou výchovy školní vůbec

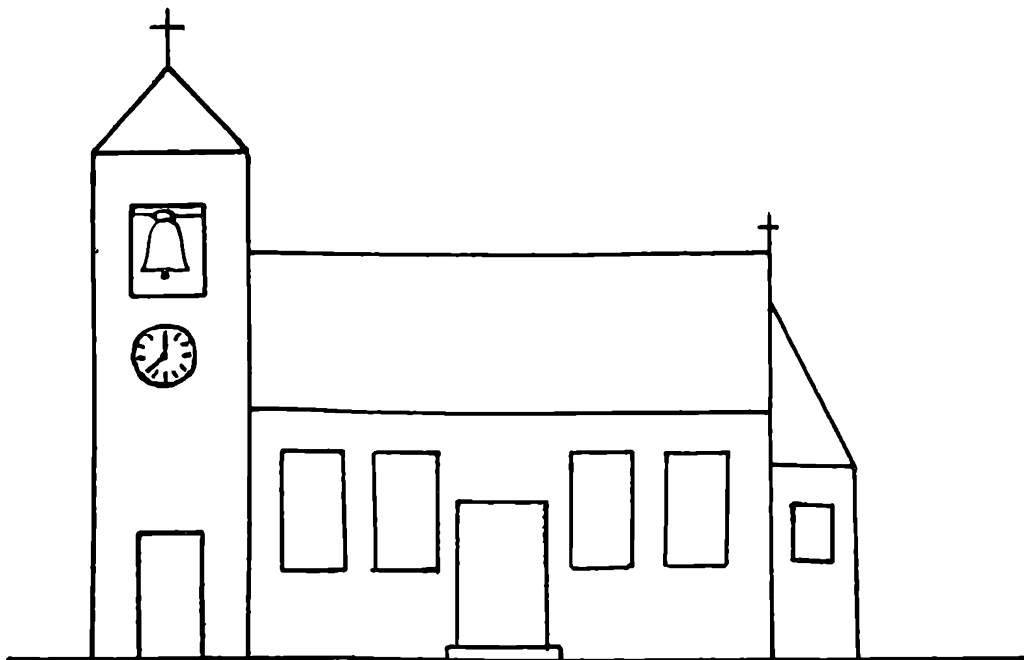
Provedení: Otcovský dům — škola; má značiti součinnost domova se školou. Obrys pokud možno individuální podle místních poměrů.

3. KOSTEL — DŮM BOŽÍ.

Dříve nežli dítě poznalo školu zná kostel. Katecheta využije toho a vypravuje dětem, co je kostel — místo posvěcené, dům boží, a kterak se v něm máme chovati.

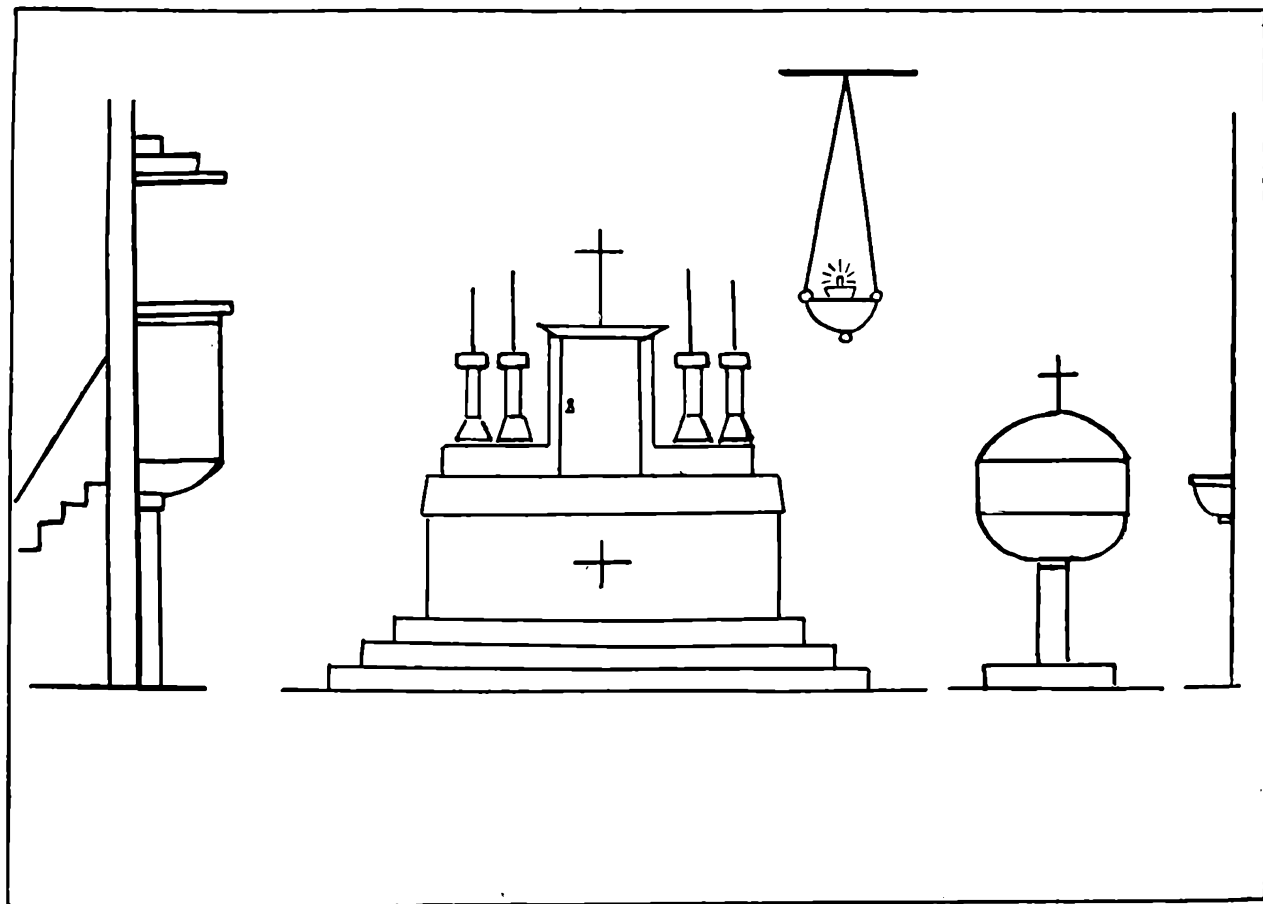
Provedení: Obrys místního kostela.

4. VNITŘNÍ ZAŘÍZENÍ KOSTELA.

Kostel je dům boží, protože je tam přítomen na oltáři Pán Ježíš. Před ním hoří ve dne v noci světélko v lampě, říká se mu věčné světlo. U vchodu do kostela je kropenka. U kropenky se žehnáme svčcenou vodou. V kostele je křtitelnice, u které jsme byli pokřtěni. S k a z a t e l n y káže kněz slovo boží.

Provedení: Jednoduchý obrys bílou křídou.

DÍL PRVNÍ

1

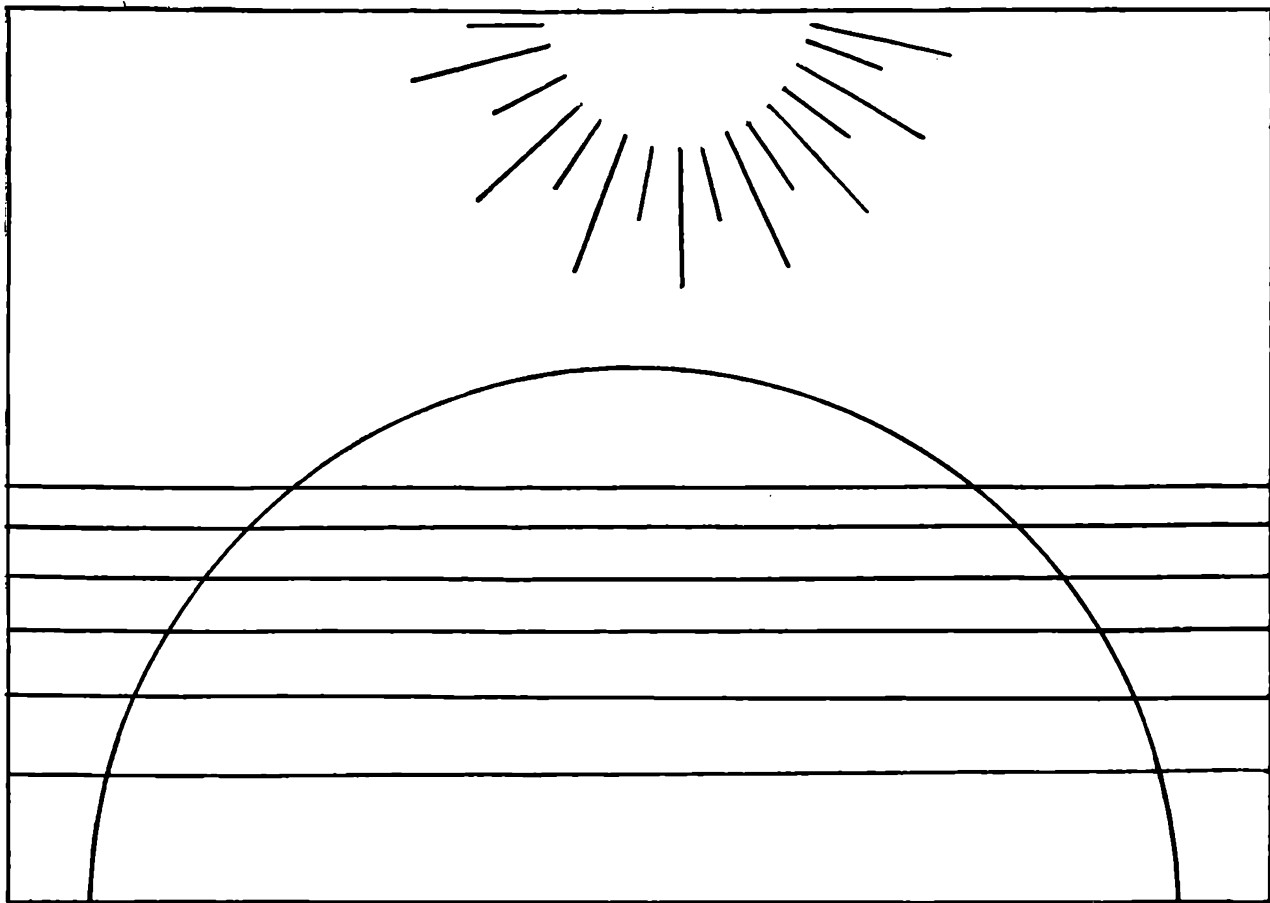
STARÝ ZÁKON

I. STVOŘENÍ SVĚTA, HŘÍCH PRVNÍCH LIDÍ, ZASLÍBENÍ VYKUPITELE.

5. STVOŘENÍ SVĚTA.

1. den. I řekl Bůh: „Buď světlo!“ A bylo světlo.

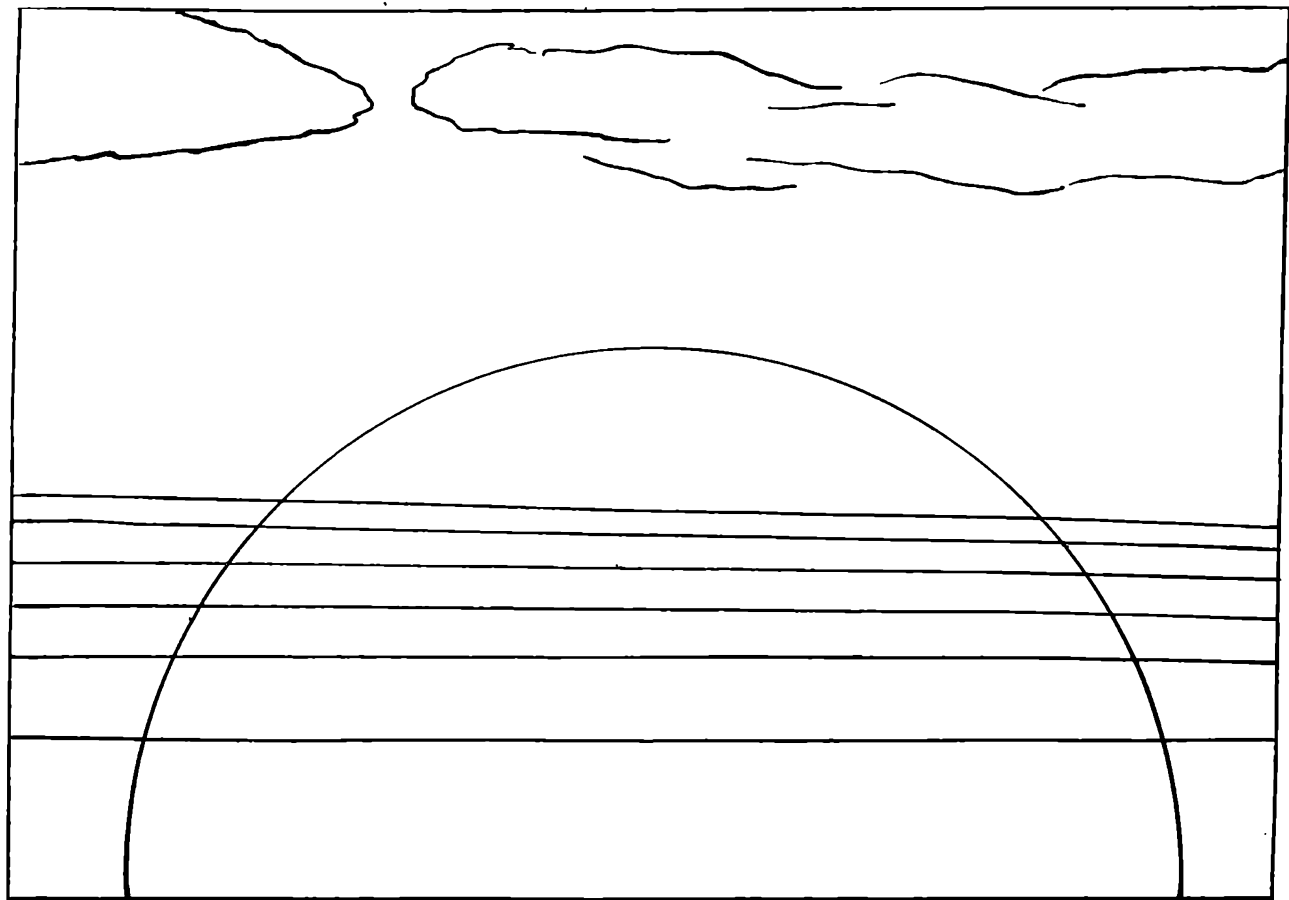
Provedení: Paprsky světla žlutě, obrys země bílou křídou.

6. STVOŘENÍ SVĚTA.

2. den Bůh řekl: „Budiž obloha!“ I stalo se tak. Nazval Bůh oblohu nebem.

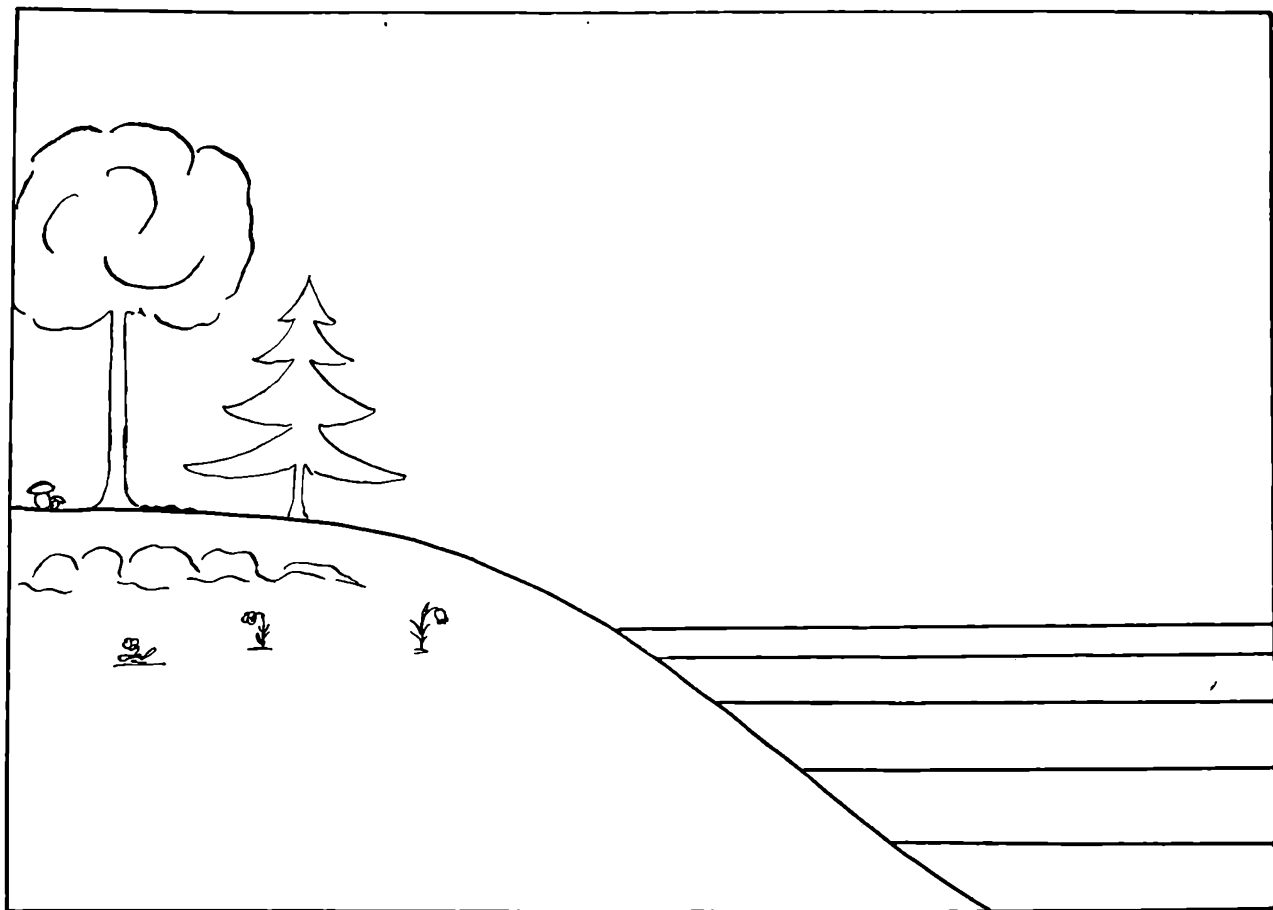
Provedení: Obláčky modře, země bílou křídou.

7. STVOŘENÍ SVĚTA.

3. den Bůh řekl: „Shromážděte se vody na jedno místo a ukaž se sucho!“ I stalo se tak. Bůh nazval sucho zemí a shromážděné vody mořem. Pak řekl Bůh: „Vydej země trávu, keře a stromy!“ I stalo se tak.

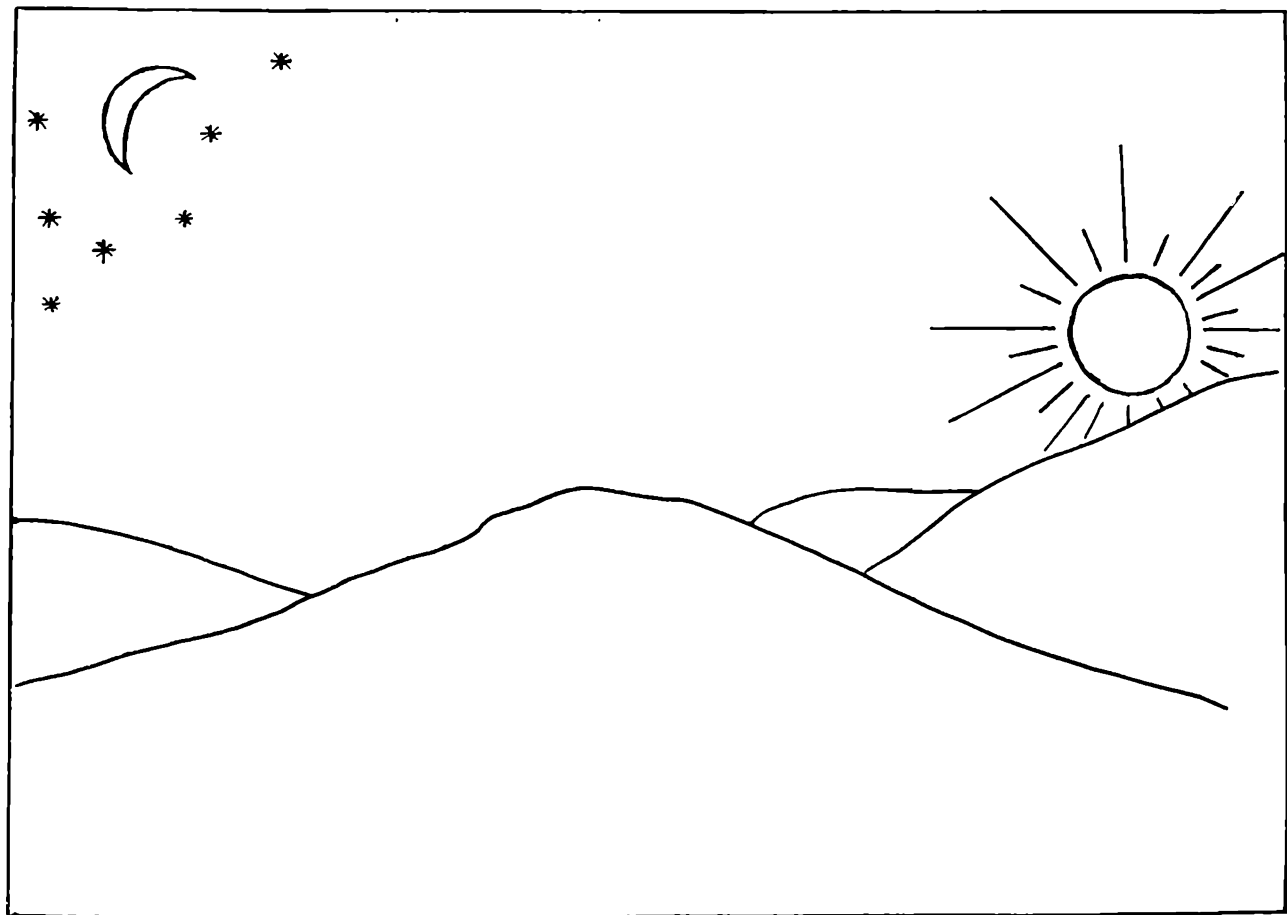
Provedení: Moře modře, země zeleně, stromy zeleně a jejich kmeny hnědě.

8. STVOŘENÍ SVĚTA.

4. den Bůh řekl: „Buďte světla na nebeské obloze a osvětľujte zemi!“ I stalo se tak. Na obloze zazářilo slunce, potom měsíc a hvězdy.

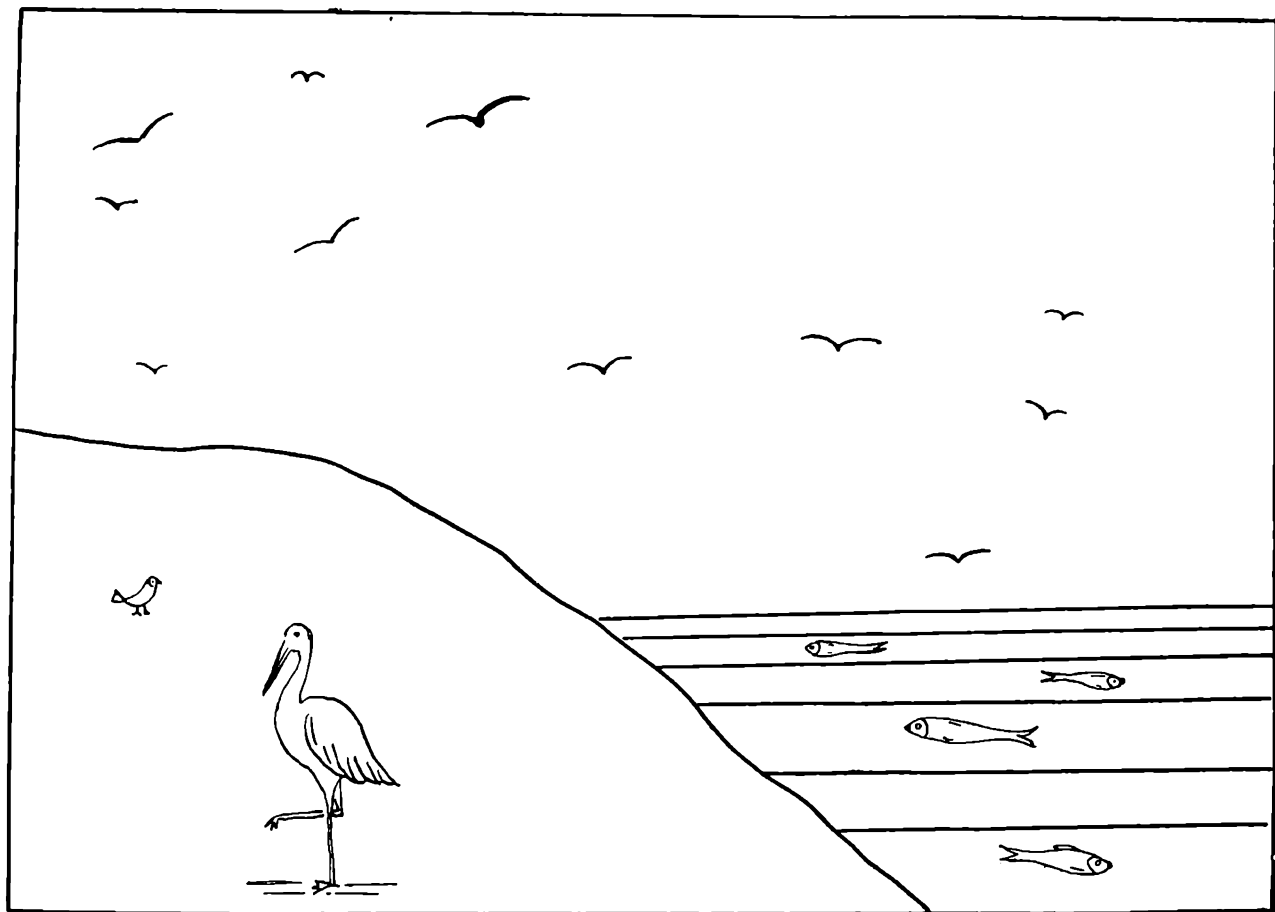
Provedení: Slunce a hvězdy žlutě, měsíc bíle, obrys země hnědě.

9. STVOŘENÍ SVĚTA.

5. den Bůh řekl: „Buďtež ryby ve vodě a lítejte ptáci ve vzduchu!“ A již plovaly ryby ve vodě a ptáci poletovali nad zemí.

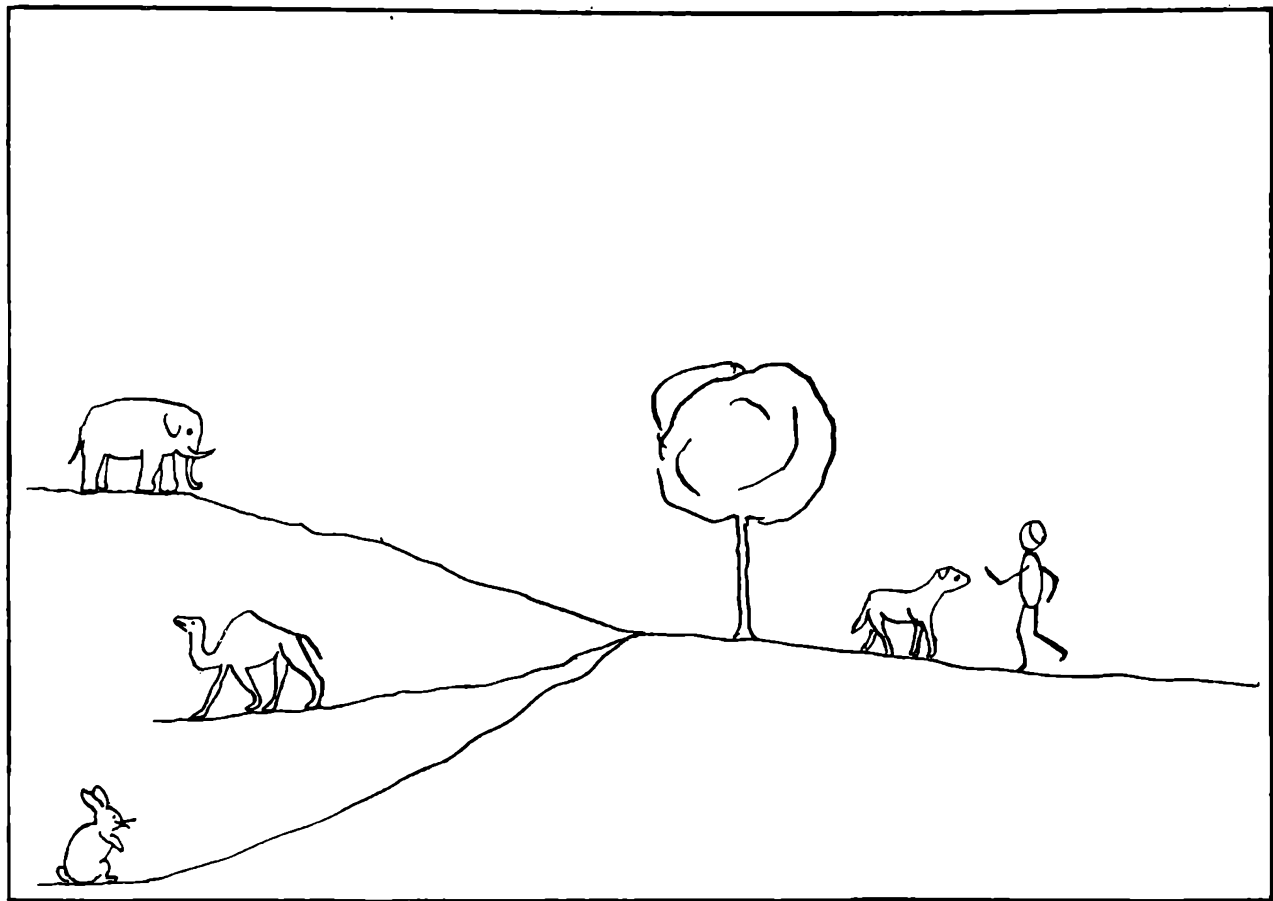
Provedení: Ptactvo bílé, vlny modře, ryby bílé, hnědě, červeně, země zeleně.

10. STVOŘENÍ SVĚTA.

6. den Bůh řekl: „Buďtež na zemi zvířata!“ Naposledy učinil Bůh člověka. Vzal hlínu a udělal z ní tělo — hlavu, prsa, ruce, nohy. Ale toto tělo nebylo ještě živé. Proto Pán Bůh vdechl do tohoto těla duši. A hned bylo tělo živé. To byl první člověk. Pán Bůh dal mu jméno A d a m.

Provedení: Obrys země zeleně, zvířata hnědě, člověka bílou křídou.

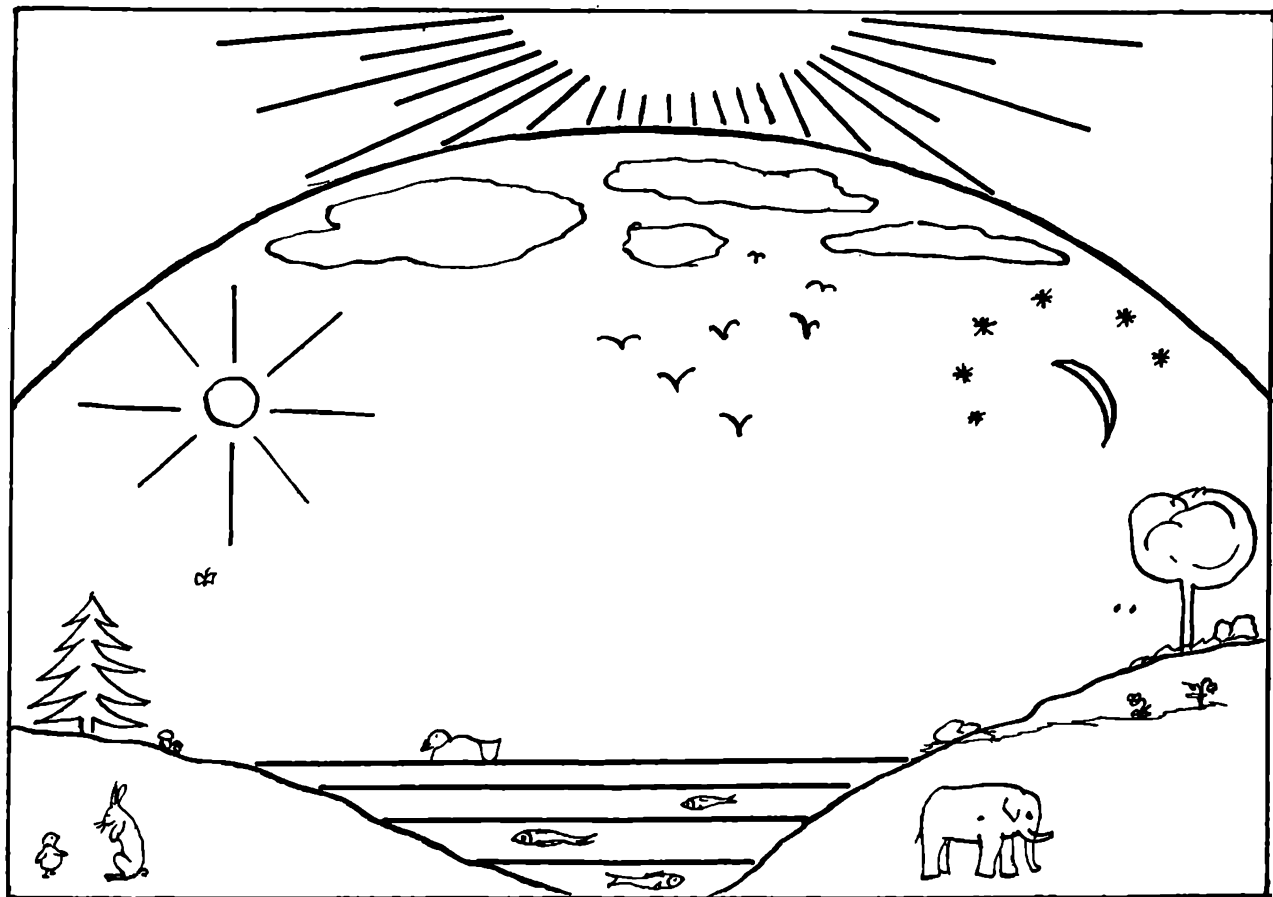

II. STVOŘENÍ SVĚTA.

Opakování.

Před dětmi vzniká postupně náčrt podle položených otázek. Co řekl Bůh nejdříve? Bůh řekl: „Budiž světlo!“ Katecheta načrtne paprsky znázorňující světlo. Co řekl Bůh potom? Potom řekl Bůh: „Budiž obloha!“ I stalo se tak. Nazval Bůh oblohu nebem. Katecheta načrtne obláčky. A tak dále pokračuje v opakování jednotlivých biblických dnů, připojuje k tomu příslušné kresby.

Provedení: Světlo žlutě, obloha a obláčky modře, země a stromy zeleně, slunce a hvězdy žlutě, měsíc bíle, zvířata hnědě, ptactvo bíle.

12. BŮH STVOŘIL ANDĚLY.

Andělé jsou v nebi. Jsou neviditelní, nemají těla; říkáme, že jsou duchové. Všichni andělé byli dobří a blažení. Někteří andělé stali se pyšnými, nechtěli Pána Boha poslouchati. To byl veliký hřích. Bůh pyšné anděly zavrhl do pekla. Z pekla se už nikdy nedostanou. Zavrženým andělům říkáme ďáblové. Bůh odměnil dobré anděly blažeností v nebi. Bůh je spravedlivý: dobré odměňuje a zlé trestá.

Andělé, kteří nás ochraňují, se jmenují andělé strážci. Všichni máme anděla strážného. Anděl strážný je všude s námi. Anděl strážný také prosí Pána Boha, aby nám dal všechno, čeho potřebujeme. Měj anděla strážného rád a modli se k němu!

Metodický postup: nejdříve trojúhelník — Boží oko jako označení nebe. Potom klečící anděly, anděly pyšné a posléze náčrt anděla strážného.

Provedení: Boží oko žlutě, anděly bíle, blesky, oheň v pekle a ďábly červeně.

13. PRVNÍ LIDÉ V RÁJI.

Pán Bůh dal Adamovi ráj. Ráj je veliká a krásná zahrada. Adam v ráji nezůstal sám. Když jednou Adam spal, vyňal Bůh z jeho boku žebro. Z toho žebra udělal Pán Bůh ženu. Když se Adam probudil a uviděl ženu, měl velikou radost. Dal ženě jméno E v a.

Bůh stvořil lidi, aby ho milovali, jemu sloužili a do nebe se dostali.

První lidé se jmenovali Adam a Eva.

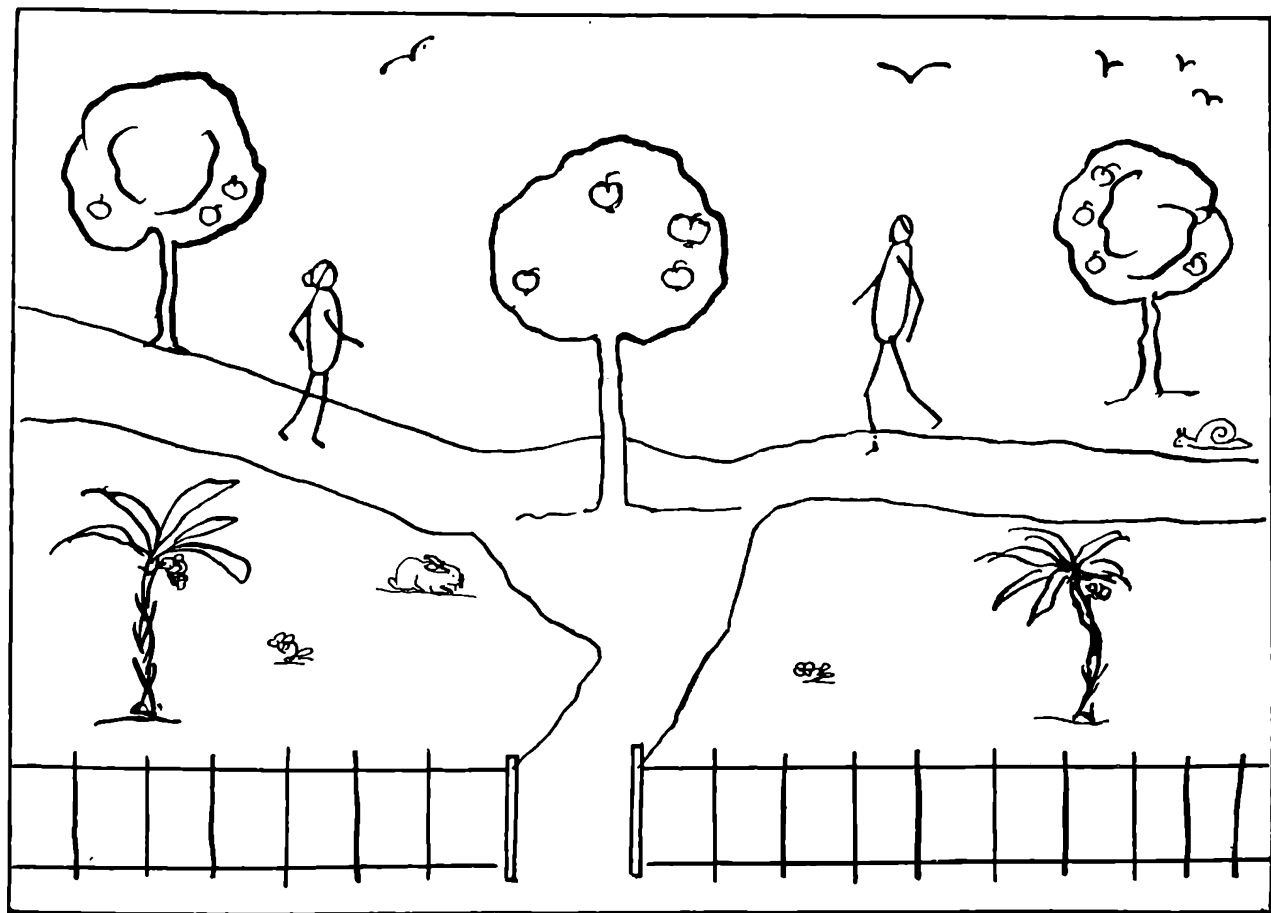
My všichni pocházíme od Adama a Evy. Proto říkáme, že Adam a Eva jsou naši první rodičové.

Člověk se skládá z těla a duše.

Duše lidská je nesmrtelná.

Metodický postup náčrtu: Nejdříve katecheta nakreslí ráj, pak postavu Adamovu, nato pokračuje v katechési o stvoření Evy, kterou potom doplní náčrt.

Provedení: Koruny stromů zeleně, kmeny hnědě, rovněž obrysy cest a plot hnědě.

14. PRVNÍ LIDÉ NEPOSLECHLI PÁNA BOHA.

Adam a Eva byli v ráji velice šťastni. Líbilo se jim tam. Nač si pomyslili, všechno měli. Nic jich nebolelo, nikdy nestonali. Věděli, že ani nezemrou, ale že je Pán Bůh vezme jednou z ráje přímo do nebe. Adam a Eva byli hodní, poslouchali Pána Boha. Jejich duše byly čisté a krásné — byly svaté.

Pán Bůh přikázal Adamovi a Evě: „Se všech stromů v ráji můžete jísti, jenom se stromu, který je uprostřed ráje, ať nejíte! Budete-li s něho jísti, zemřete!“

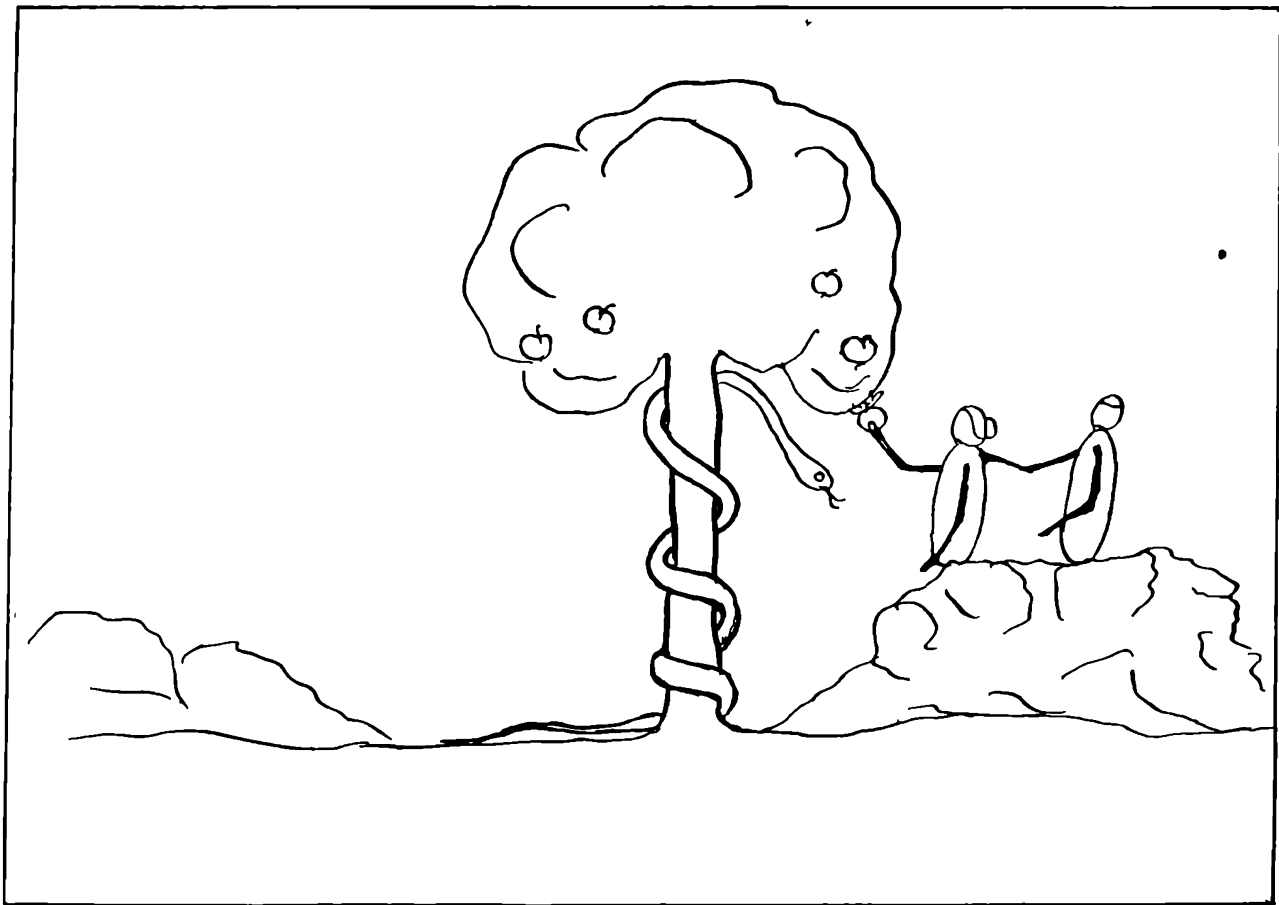
Jednou Eva přišla ke stromu uprostřed ráje a uviděla na něm hada. V tomto hadu byl schován ďábel. Řekl Evě: „Proč vám Bůh zakázal jísti se všech rajských stromů?“

Eva mu odpověděla: „Smíme jísti ovoce se všech stromů v ráji, jenom s tohoto stromu jísti nesmíme, abychom snad nezemřeli.“ A had řekl: „Nezemřete! Ale budete-li s něho jísti -- budete jako Bůh!“ Eva utrhla ovoce a jedla. Dala též Adamovi a ten jedl také.

Kdo Boha neposlouchá, hřeší. Adam a Eva neposlechli Pána Boha. Tak učinili první hřích. Bůh je všudypřítomný: Bůh je všude.

Bůh je vševědoucí: Bůh ví všechno.

Provedení: Stromové a země zeleně, had žlutě, první lidé bíle.

15. TREST ZA HRŮCH.

Adam a Eva poznali, že je had oklamal. Viděli, že nejsou rovni Pánu Bohu. Vzpomněli si, co jim Pán Bůh přikázal. Začali se stydět a báti trestu. Adam a Eva už neměli duši čistou a svatou. Schovali se pod stromy. Ale Pán Bůh je všude a všechno vidí.

Tu zavolal Bůh Adama: „Kde jsi?“ Adam odpověděl: „Pane, já se stydím, já se bojím.“ Bůh řekl: „Jedl jsi se stromu, se kterého jsem ti jísti zakázal.“

Adam se vylouval: „Eva mi dala se stromu toho, tak jsem jedl.“

I řekl Bůh Evě: „Proč jsi tak učinila?“ Eva odpověděla: „Had mne podvedl a já jsem jedla.“

Tu pravil Bůh nejdříve hadovi: „Ty budeš zlořečen mezi všemi zvířaty!“

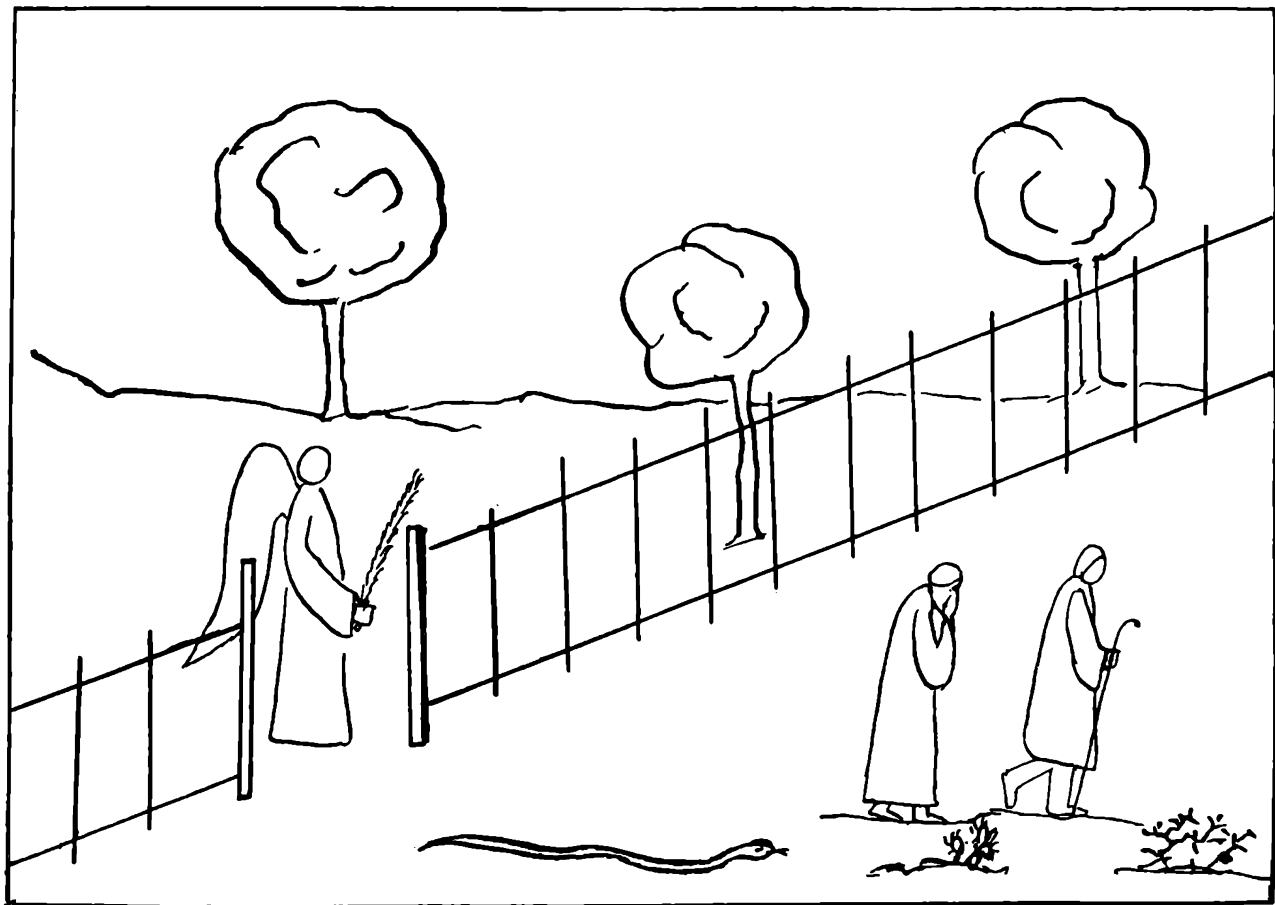
Potom řekl Evě: „Ty budeš mít mnoho starostí a bolestí s dětmi!“

A Adamovi řekl: „Ty budeš muset těžce pracovat a oba zemřete!“ A vyhnal Pán Bůh Adama a Evu z ráje. Před ráj postavil Bůh anděla s ohnivým mečem.

Bůh je nejvyšší svatý: Bůh miluje dobré a nenávidí zlé.

Bůh je nejvyšší spravedlivý.

Provedení: Anděl bílé, meč jeho červeně, šat Adama a Evy hnědě.

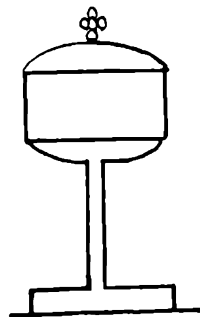
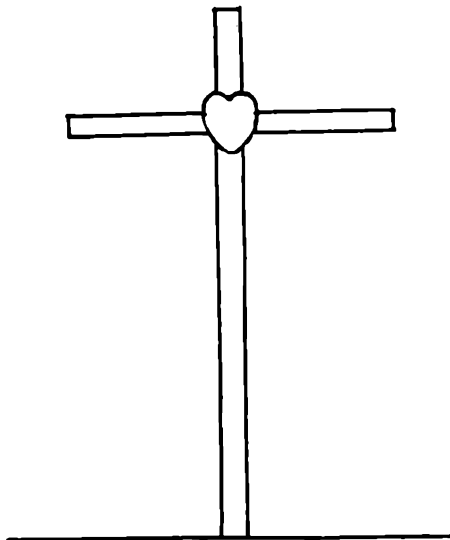

16. HŘÍCH DĚDIČNÝ. PÁN BŮH SLÍBIL VYKUPITELE.

Hřích Adamův uškodil také nám všem. Kterak hřích Adamův nám všem uškodil? Hřích Adamův uškodil nám všem, že jej po Adamovi dědíme. Tento hřích jmenuje se dědičný. Bůh slíbil prvním lidem po hříchu, že jim pošle Vykupitele, ten bude za ně trpět a za ně umřít. Slíbený Vykupitel jest Ježíš Kristus. Hřích dědičný se nám odpouští na křtu svatém.

Panna Maria nikdy neměla dědičný hřích.

Provedení: Strom zeleně, kmen hnědě, had červeně, kříž žlutě, křtitelnice bílou křídou.

17. OBĚT KAINOVA A ABELOVA.

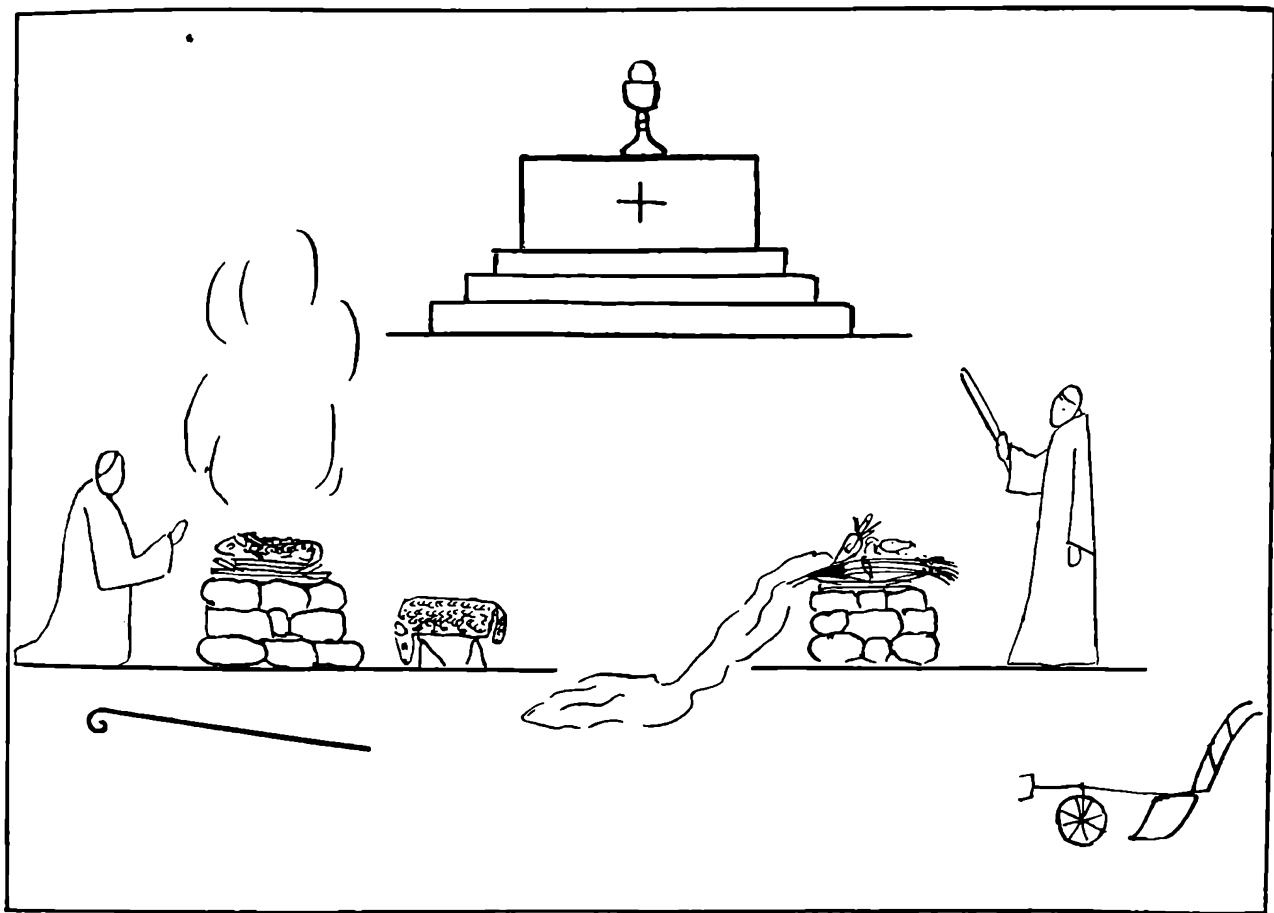
Abel je předobrazem Pána Ježíše.

Naší obětí je Pán Ježíš. Náš oltář je v kostele.

Jak asi hledí Bůh na oběť svého Syna, když se zalíbením hleděl na oběť Abelovu.

Metodický postup: Katecheta načrtne nejdříve oltáře, a to Abelův a Kainův, pokračuje v katechési a připojí při vypravování náčrt Abela, hole, ovečky (Abel pastýřem), potom načrtne postavu Kainovu, pluh (Kain oráčem) a pak znázorní oběť. V aplikaci katechése doprostřed poněkud výše připojí náčrt oltáře.

Provedení: Kameny bílé, dříví hnědě, beránek bílé, plodiny zeleně, hnědě, žlutě a bílé, kalich žlutě a hostie bílé.

18. KAIN ZABIL ABELA.

Jednoho dne řekl Kain Abelovi: „Vyjděme si na pole.“ Hodný Abel šel a když byli na poli, obrátil se Kain proti Abelovi a zabil jej.

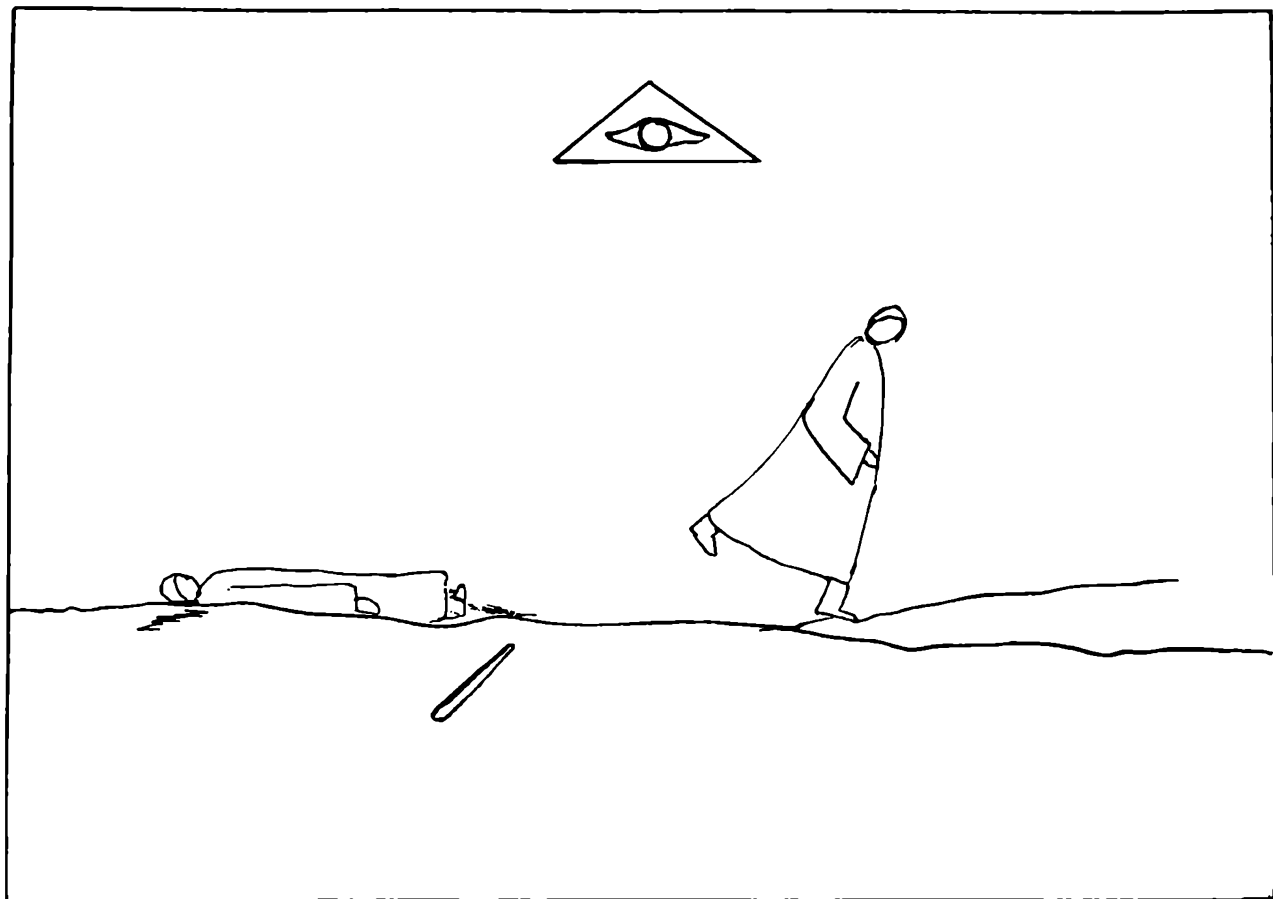
I řekl Pán Bůh Kainovi: „Kde je tvůj bratr Abel?“ Kain odpověděl: „Nevím. Což jsem já strážcem bratra svého?“ I řekl mu Bůh: „Co jsi to učinil? Krev bratra tvého ze země volá ke mně, abych tě potrestal.“

Bůh je všude — je všudypřítomný.

Bůh všecko ví — je vševědoucí.

Nebud' závistivý! Nebud' hněvivý!

Provedení: Boží oko žlutě, postavy bíle, hůl hnědě, zemi zeleně, zpod hlavy Abelovy krev červeně.

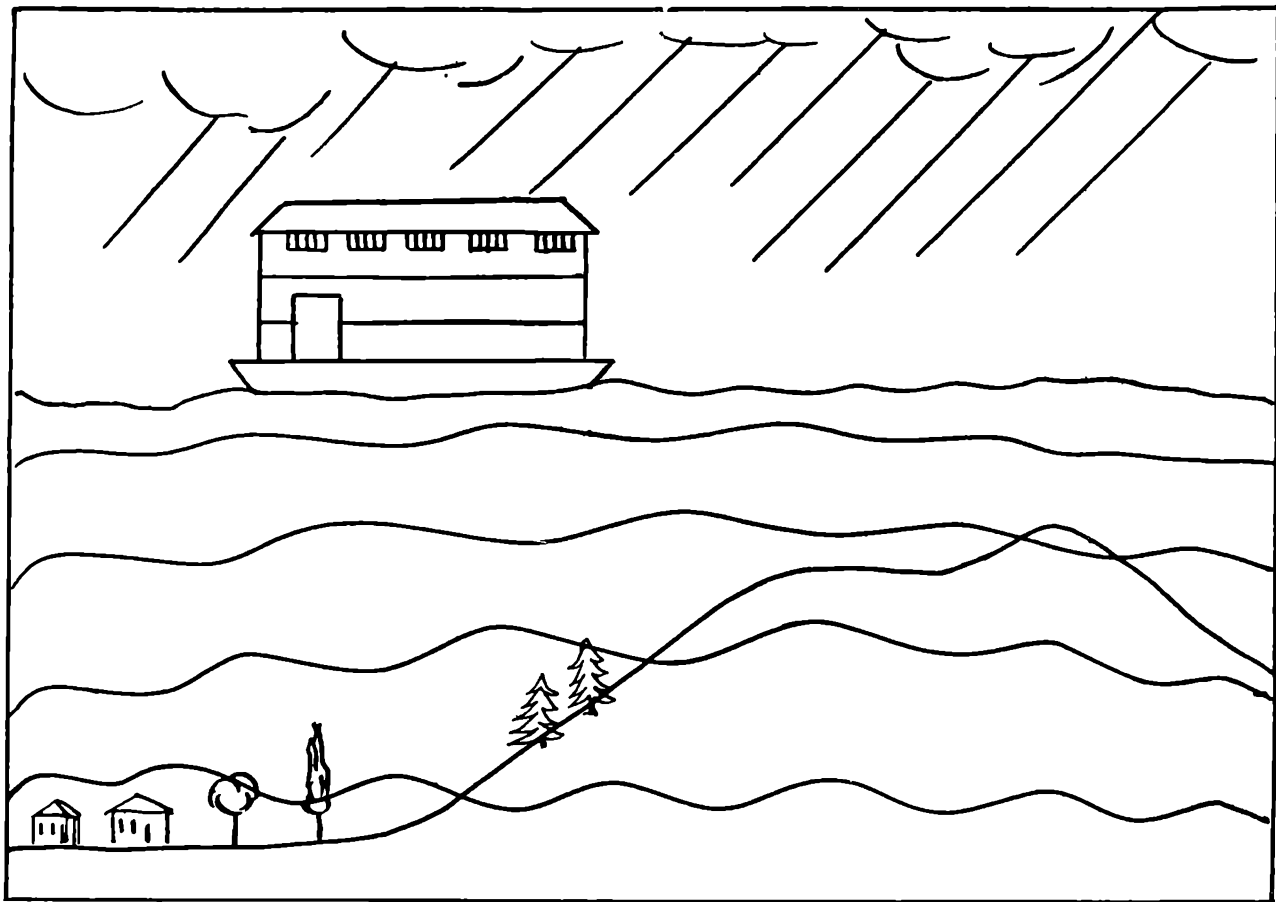

19. POTOPA.

Bůh řekl Noemovi: „Lidé naplnili zemi nepravostí, proto je zahubím i se zemí. Vystav si archu ze dříví. Bude míti dvě poschodí. Nahoře udělej okna a v boku dveře.“

Dlouho stavěl Noe archu a napomínal lidi, aby se polepšili, ale marně. Když byla archa hotova, Bůh řekl Noemovi: „Vstup ty i celá tvá rodina do archy. Vezmi s sebou také zvířata po dvou a potravu pro všechny.“ Noe učinil všechno, co mu poručil Pán Bůh. Potom vystoupilo moře z břehů a průtrž mračen trvala 40 dní a 40 nocí. Všecko bylo pod vodou, i nejvyšší hory. Ale archa plavala na vlnách.

Provedení: Katecheta kreslí nejdříve obrys země zeleně, stromy zeleně, domy hnědě, déšť bíle, vlny modře, plovoucí archu bíle.

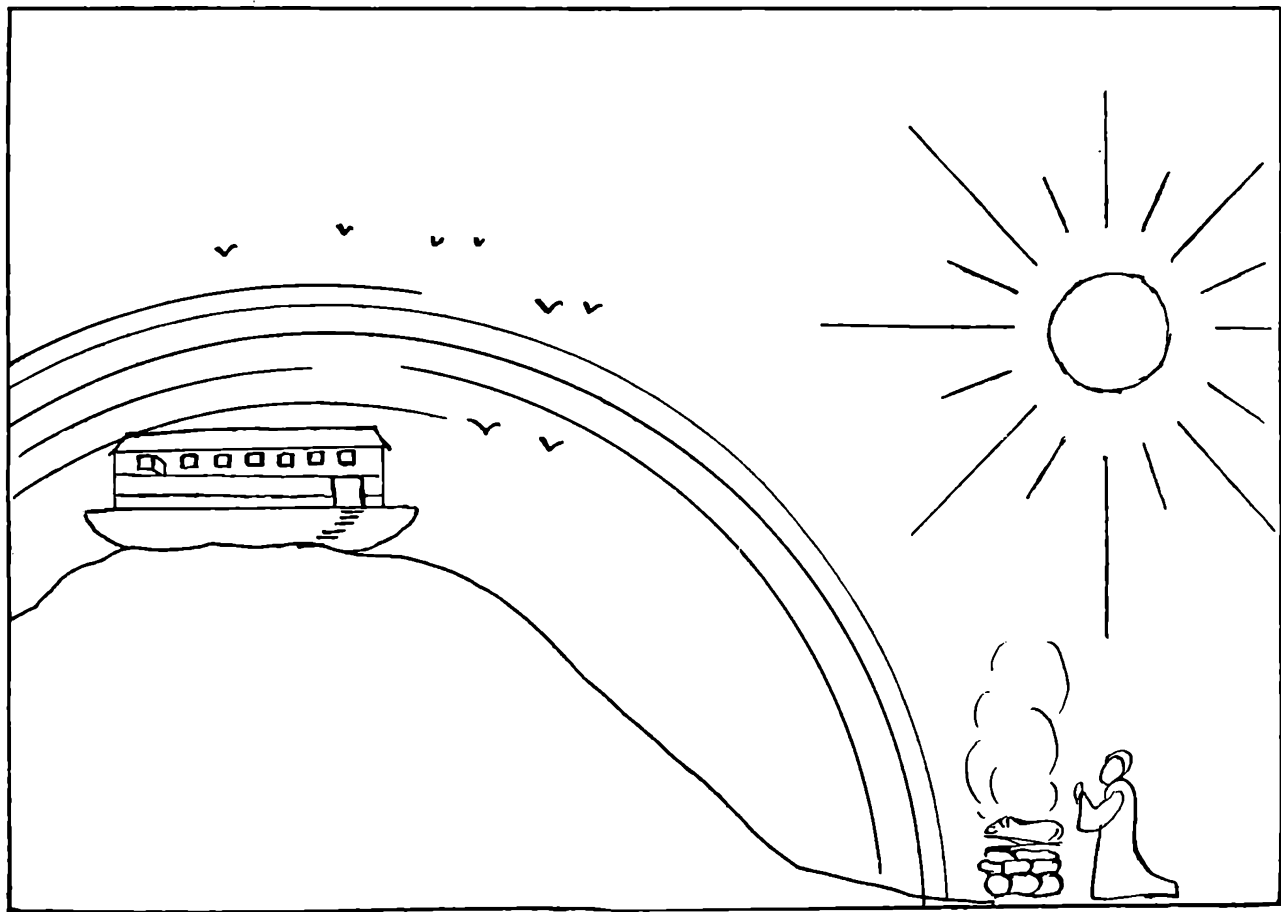

20. NOEMOVA OBĚŤ.

Vyšel Noe z korábu, jak mu Bůh přikázal. Vystavěl oltář a obětoval Pánu Bohu oběť. Tu ukázala se krásná duha na obloze na znamení toho, že nikdy nepřijde taková potopa na zemi.

Metodický postup kreslení: Katecheta nakreslí nejdříve horu s archou, nato oltář s Noemem, slunce a duhu.

Provedení: Vše jako předešle, duha barevně.

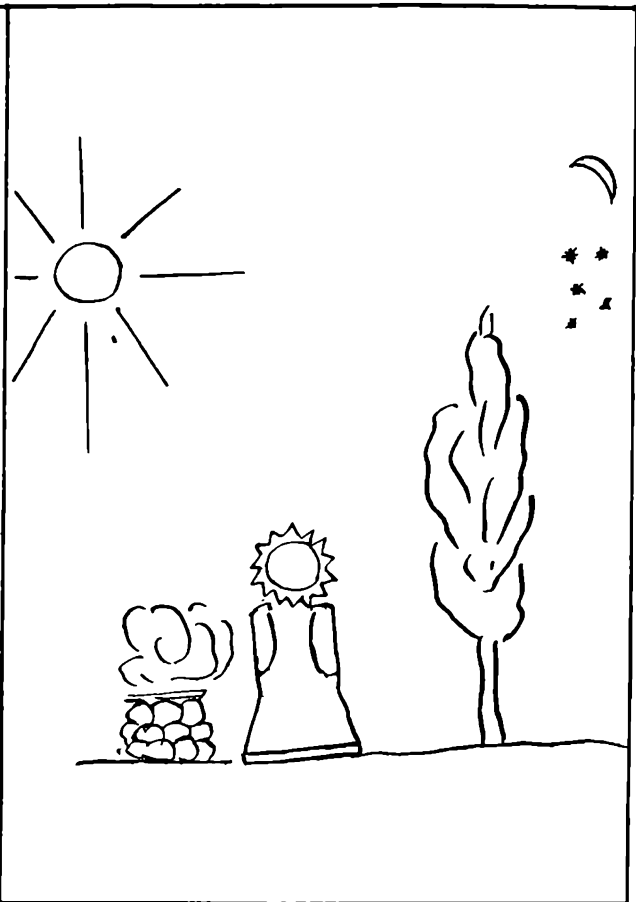
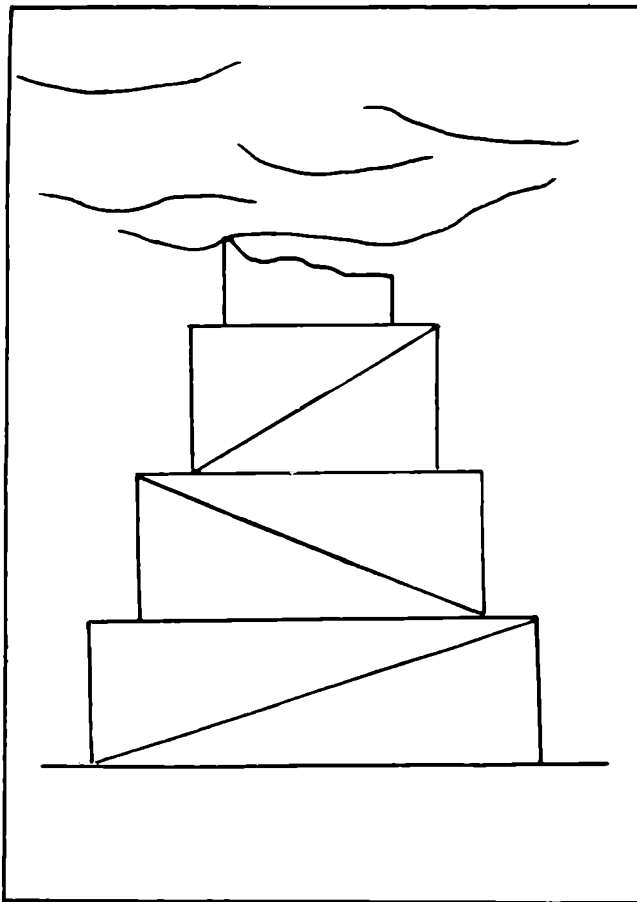

21. STAVĚNÍ VĚŽE BABYLONSKÉ. — POHANÉ.

I řekli k sobě vespolek lidé: „Pojďte, postavme město a věž, jejíž vrchol by dosahoval až k nebi, a tak oslavme jméno své, dříve než se rozejdeme do všech zemí.“

Lidé začali zapomínati na Boha, až se stali z nich modláři. Klaněli se slunci, měsíci a hvězdám, ano i zvířatům jako bohům. Dělali si obrazy a sochy jejich a těmto modlám se klaněli. Takovým lidem se říká pohané.

Provedení: Obrisy věže bíle, oblaky modře, slunce a hvězdy žlutě, hvězdy bíle.

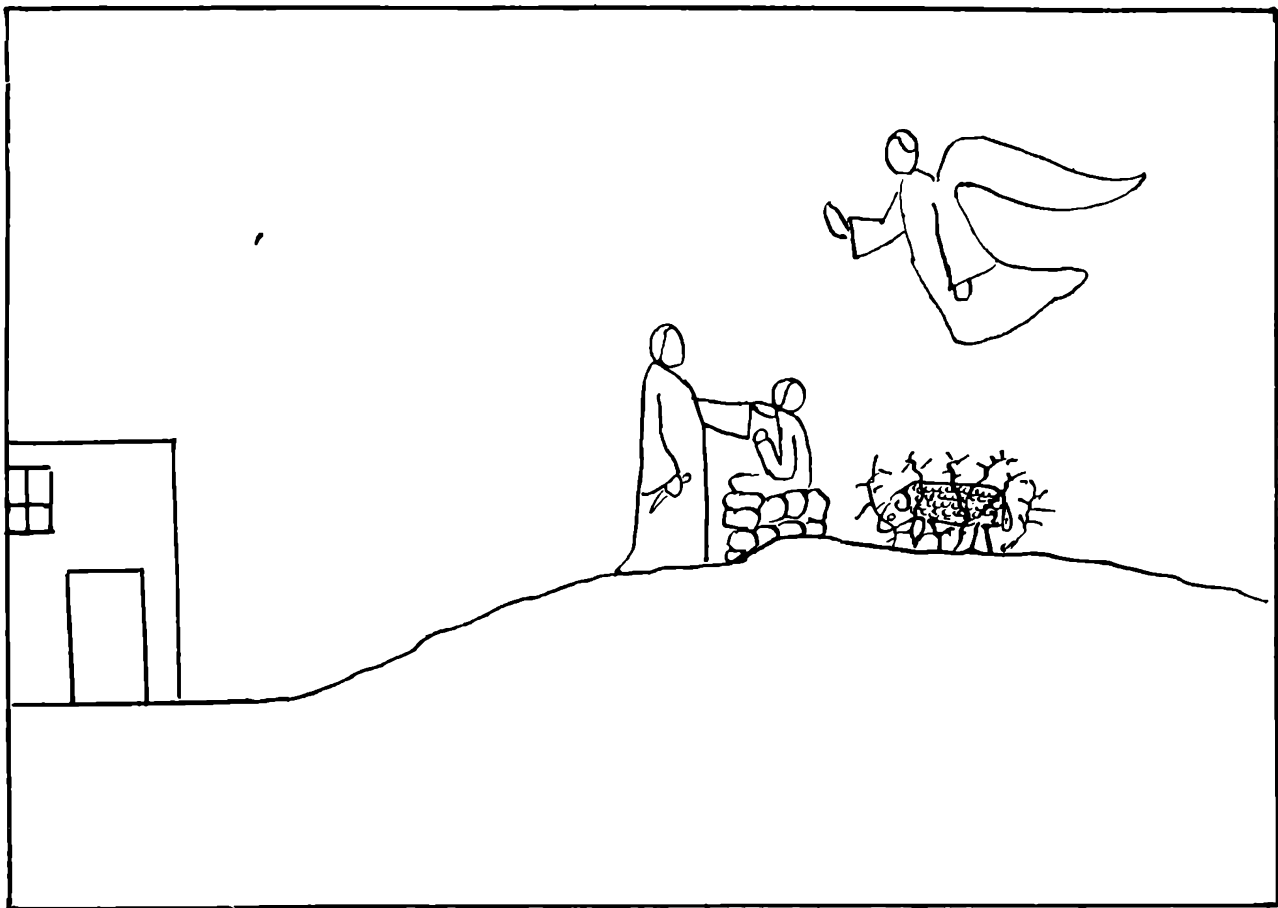
22. OBĚTOVÁNÍ IZÁKA.

Bůh zkoušel Abrahama, zda-li jej miluje více než syna. Řekl Abrahamovi v noci: „Abrahame, vezmi jednorozeného syna svého Izáka a jdi s ním na horu, kterou ti ukáži. Tam mi ho obětuj, jako oběť zápalnou.“

Abraham ihned poslechl. Když přišli na vrchol hory, tam Abraham vystavěl oltář, svázal Izáka a položil ho na dříví. Již vzal nůž, aby obětoval syna svého. Tu anděl s nebe volal: „Abrahame! Nic nečiň synu svému! Pán Bůh poznal, že se Ho bojiš, proto požehná tobě!“ Abraham uviděl beránka mezi trním, toho vzal a obětoval místo syna svého.

Izák připomíná Pána Ježíše (postupně předobraz vysvětliti).

Provedení: Obrisy postav bíle, křoví hnědě, země zeleně.

23. JOSEF EGYPTSKÝ. SEN JOSEFŮV.

Jakub měl 12 synů. Nejhodnější z nich byl Josef. Proto ho měl otec velice rád a dal mu udělati pěkné šaty. Starší bratři záviděli Josefovi.

Jednou měl Josef sen a vyprávěl jej svým bratřím: „Slyšte sen, který jsem měl. Zdálo se mi, že jsme vázali snopy na poli. Můj snop povstal a stál, vaše snopy stály kolem a klaněly se mu.“

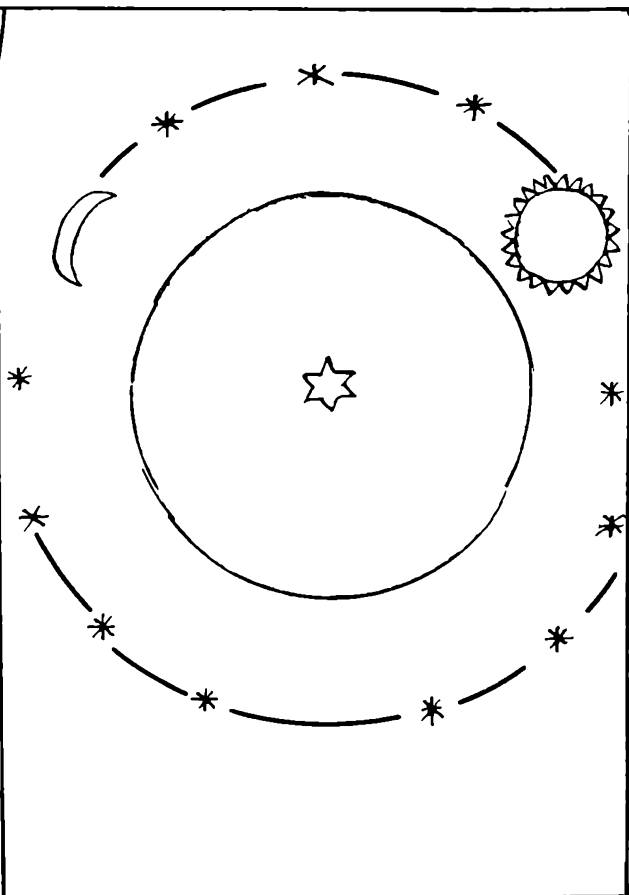
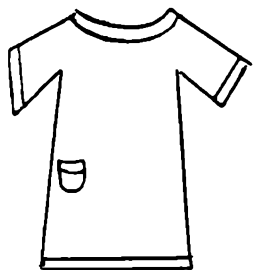
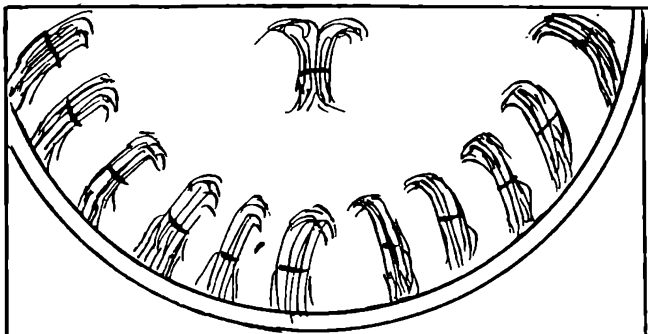
Měl ještě jiný sen. Zdálo se mu, kterak slunce, měsíc a jedenácte hvězd se mu klaní.

I řekli mu bratři: „Budeš snad naším králem?“

A nenáviděli ho ještě více.

Josef od bratří prodán. — Josef je předobrazem prodaného Pána Ježíše.

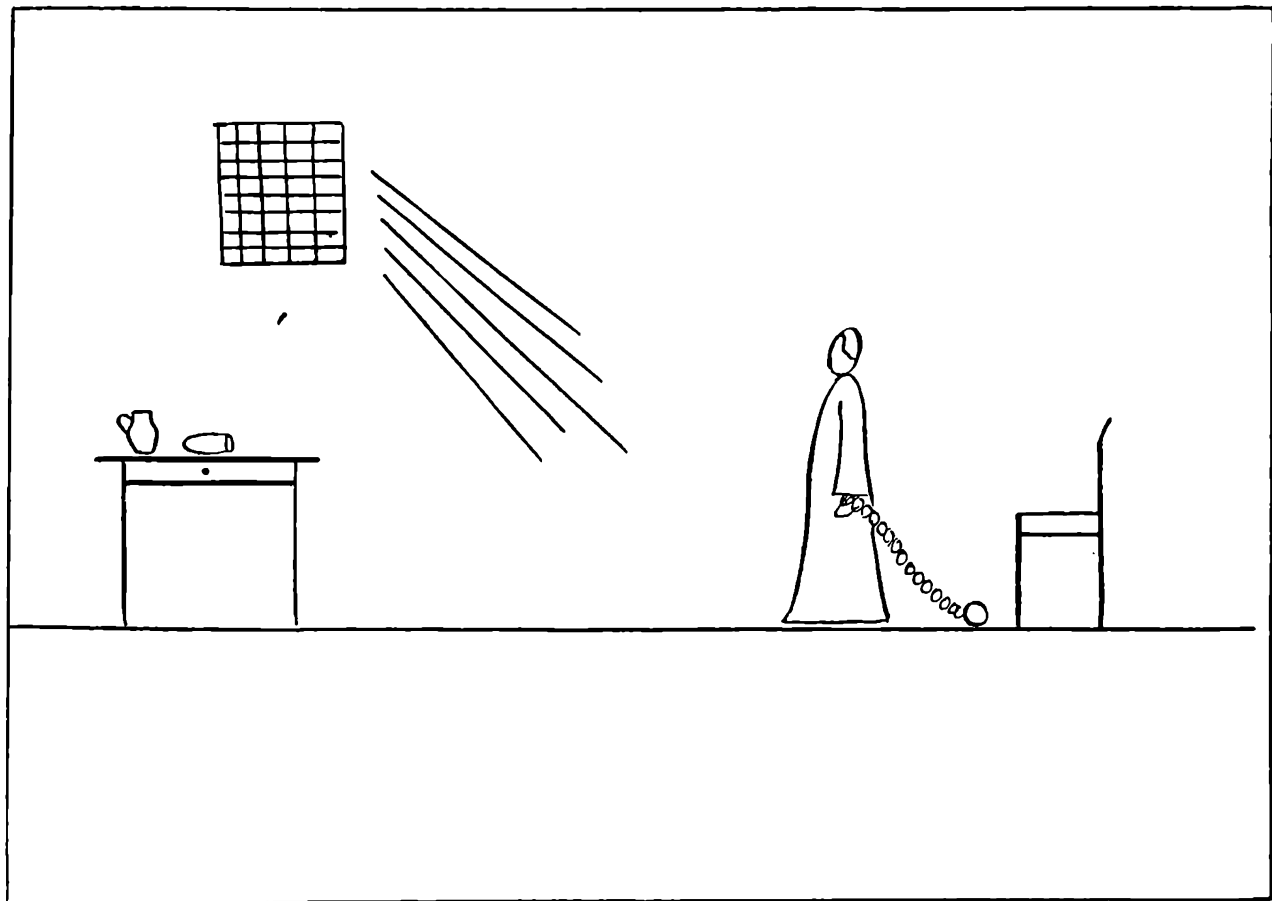
Provedení: Snopy a hvězdy žlutě, měsíc bíle, slunce červeně, šat červeně a žlutě lemovaný.

24. JOSEF V ŽALÁŘI.

Bratři prodali Josefa cizím kupcům do Egypta. Tam ho koupil velitel stráže královské, jmenoval se Putifar. Ale manželka Putifarova byla zlá žena a chtěla Josefa svést ke hříchu. Josef řekl: „Kterak bych mohl učiniti zlý skutek a hřešiti proti Bohu svému?“ Za to se mu žena pomstila a žalovala Putifarovi na Josefa, co nebylo pravda. Putifar uvěřil své ženě a dal Josefa zavřít do žaláře.

Provedení: Obrisy žaláře a všech předmětů hnědě, paprsky žlutě, postava bíle.

25. JOSEF VYKLÁDÁ SNY.

Bůh neopustil Josefa ani v žaláři. Žaláříkovi se Josef zalíbil. I učinil ho dozorcem nade všemi vězni. Mezi těmi byl také králův číšník a králův pekař. Ti měli podivné sny. Josef s pomocí Boží jim je vysvětlil. Stalo se tak, jak jim to vyložil.

Po dvou letech vzpomněl si číšník na Josefa. Král měl totiž podivný sen, ale žádný nedovedl mu jej vyložit. Číšník upozornil krále na Josefa. Poslal tedy král pro Josefa a vyprávěl, co se mu zdálo. Josef králi nejen sen vyložil, ale dal radu: „Postarej se, králi, o muže moudrého, ten ať ukládá v úrodných letech obilí do sýpek, aby lidé měli zásobu, až nastanou léta neúrodná.“

Rada se králi líbila a řekl Josefovi: „Tebe ustanovují nad celým Egyptem!“

Provedení: Réva zeleně a hrozný červeně, číše žlutě, koše, pečivo hnědě, ptactvo a pekař bíle, stéblo zeleně a klas žlutě, obrysy krav hnědě.

3

'

3

7

7

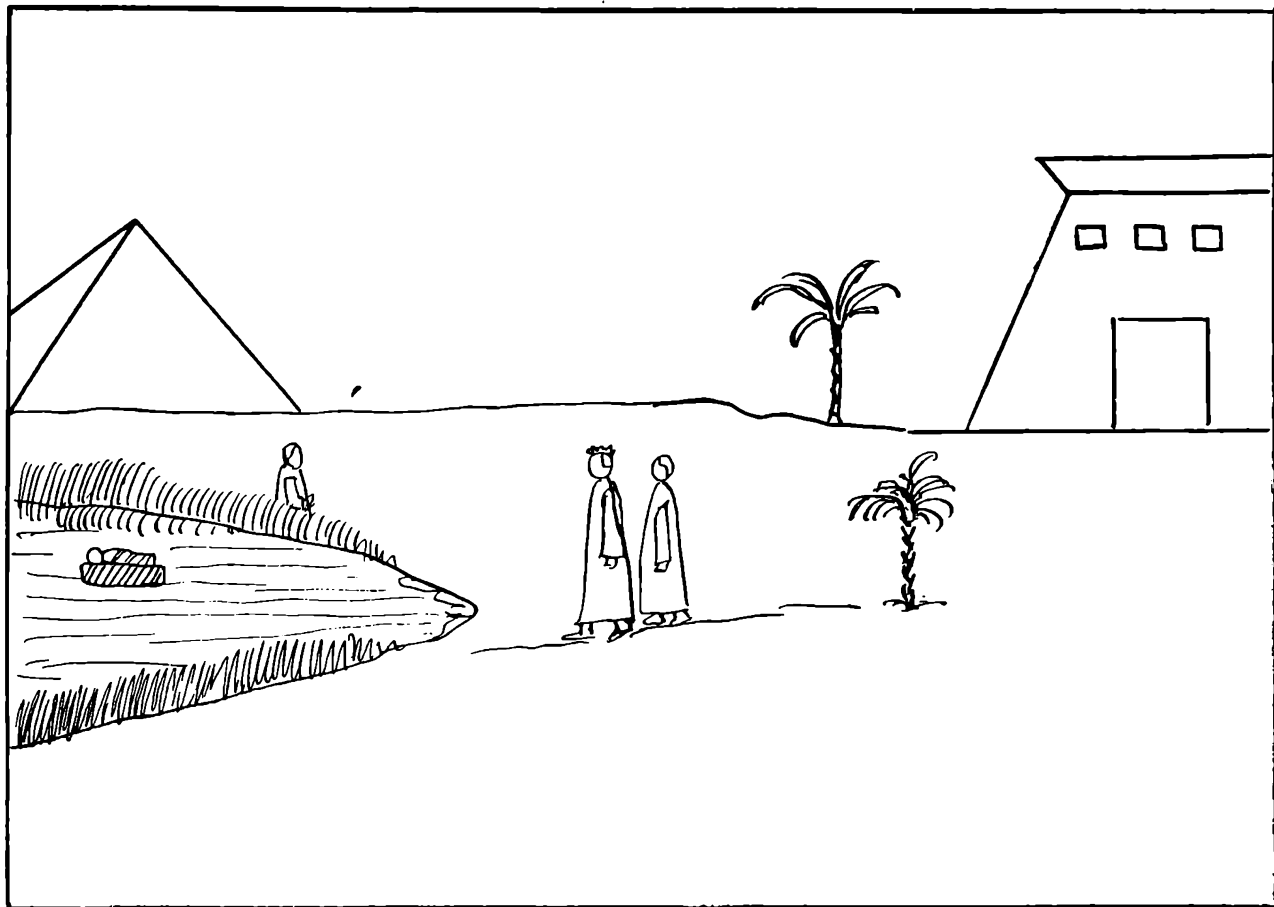

26. BŮH ZACHRÁNIL MOJŽÍŠE OD SMRTI.

Po letech panoval v Egyptě nový král. Ten neznal již Josefa a Izraelity neměl rád. Proto nutil je k těžkým pracím v cihelnách a stavbách. Nakonec dal ukrutný rozkaz: „Každého chlapce, který se Izraelitům narodí, hoďte do řeky!“

Jedné matce narodil se synáček. Tři měsíce ho skrývala, ale déle nebylo to možno. Položila ho v koši na kraj řeky, tam, kde se koupala dcera faraonova. Starší sestra chlapečkova dávala pozor, co se s ním stane. Tu právě dcera královská přišla se tam koupat. Chlapečka uviděla a zachránila.

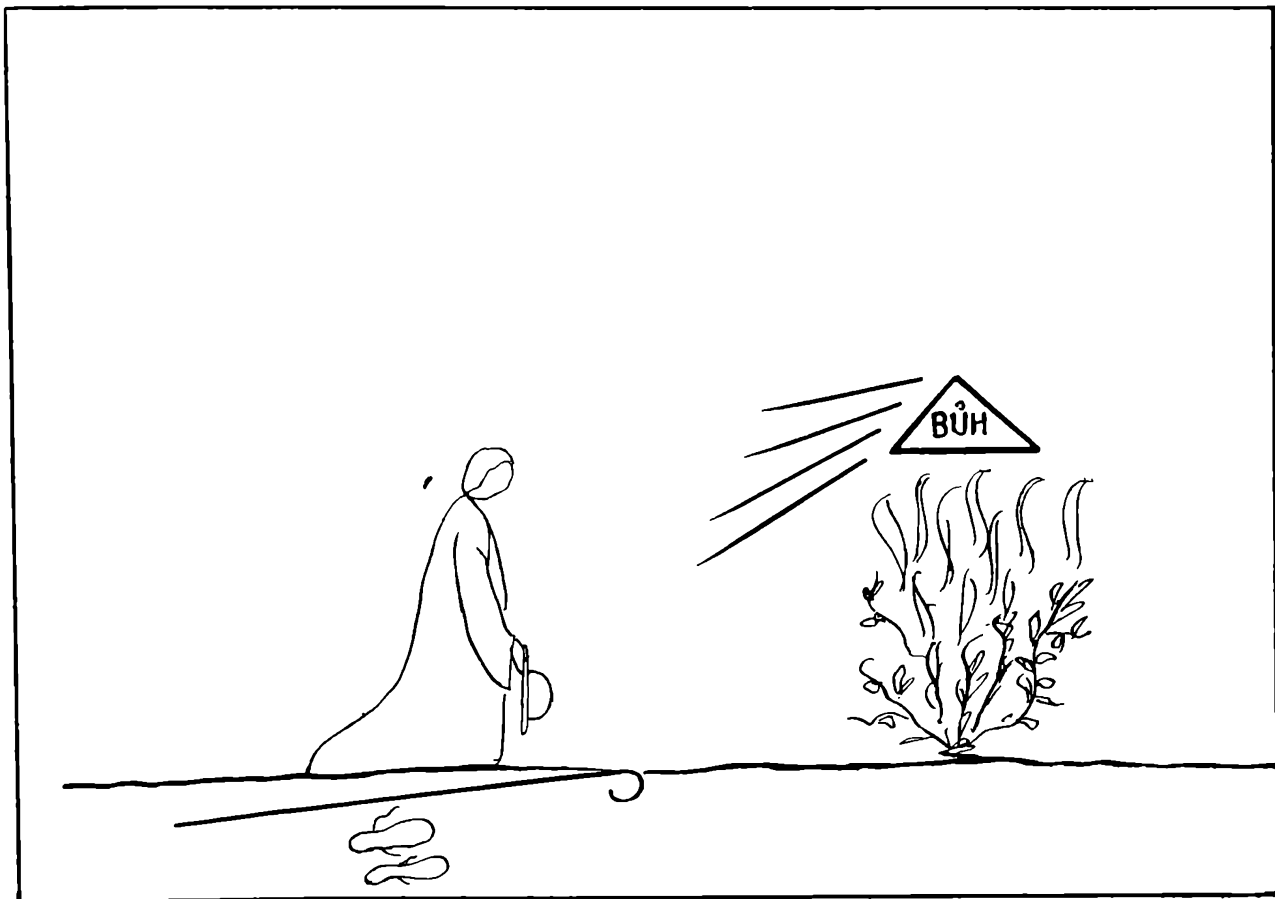
Provedení: Obrys země a pyramida hnědě, palác žlutě, postavy bíle, palmy a rákosí zeleně, košík hnědě.

27. BŮH POVOLÁVÁ MOJŽÍŠE.

Bůh ukázal se Mojžíšovi v plameni, šlehajícím z keře a poručil mu, aby vysvobodil Izraelské a vyvedl je z Egypta do země Kanaan.

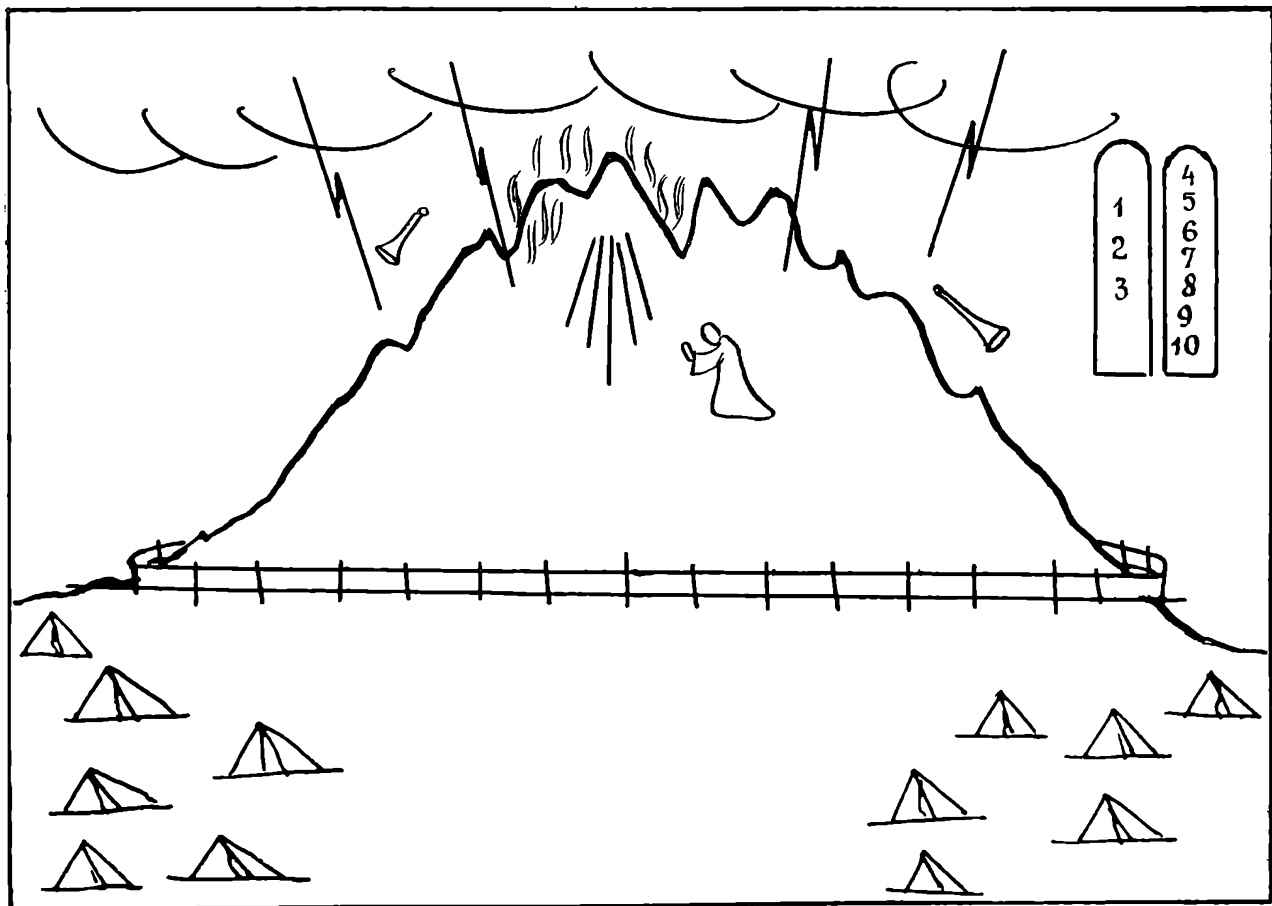
Provedení: Boží oko a paprsky žlutě, hořící keř červeně, hůl, obuv a země hnědě, postava bíle.

28. BŮH DAL DESATERO PŘIKÁZÁNÍ NA HOŘE SINAI.

Izraelité byli už třetí měsíc na cestě, když přišli k hoře Sinai. Tam si postavili stany. Mojžíš vystoupil na horu. Tam řekl mu Pán Bůh: „To řekneš svému lidu: Ať posvěť se dnes a zítra. A vyperou roucha svá a připraví se ke dni třetímu. Polož také zábradlí okolo hory, aby nikdo nevstoupil na horu. Ale když počnou troubiti trouby, tehdá ať přistoupí k hoře!“ Mojžíš učinil, jak mu Bůh poručil. Když nastalo ráno třetího dne, počalo hrozně hřímati a se blýskati, veliký mrak zahalil celou horu Sinai, která byla jako v plameni. Spolu zněl zvuk trub víc a více. I přivedl Mojžíš lid pod samou horu před Boha. Bůh v ohni sestoupil na horu Sinai a dal desatero přikázání. Lid slíbil, a volal: „Všecko, co mluvil Pán Bůh, učiníme!“ Potom vystoupil Mojžíš opět na horu a byl tam 40 dní a 40 nocí, rozmlouvaje s Bohem. Pán Bůh dal Mojžíšovi dvě desky kamenné, na nichž napsáno bylo desatero přikázání.

Provedení: Hora, oplocení a mraky hnědě, blesky a plameny žluté a červeně, Mojžíš červeně, desky a stany bíle.

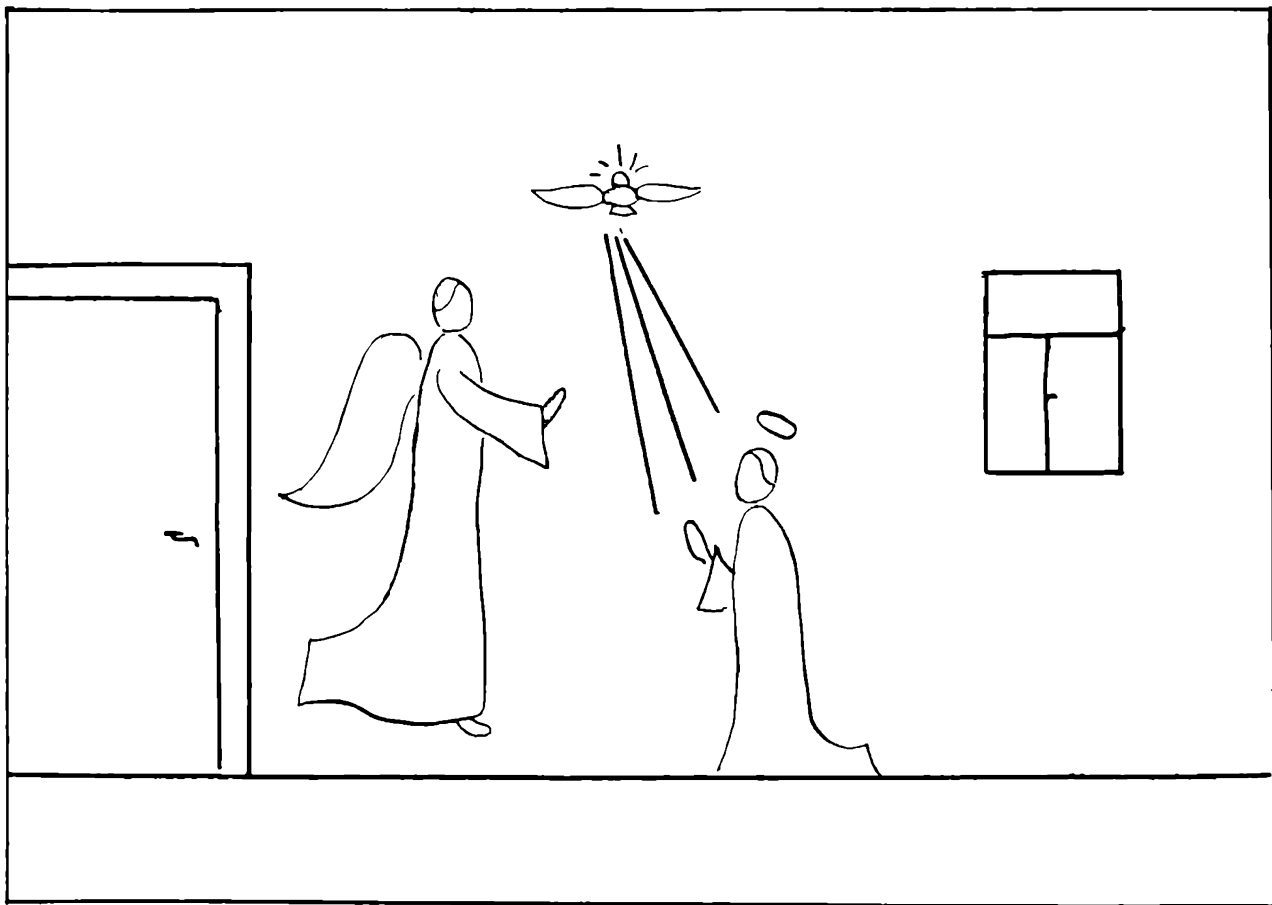
DÍL DRUHÝ

NOVÝ ZÁKON

29. ANĐEL PÁNĚ ZVĚSTOVAL NAROZENÍ JEŽÍŠOVO.

„Zdrávas, Maria, milosti plná, Pán s Tebou, požehnaná ty mezi ženami!“

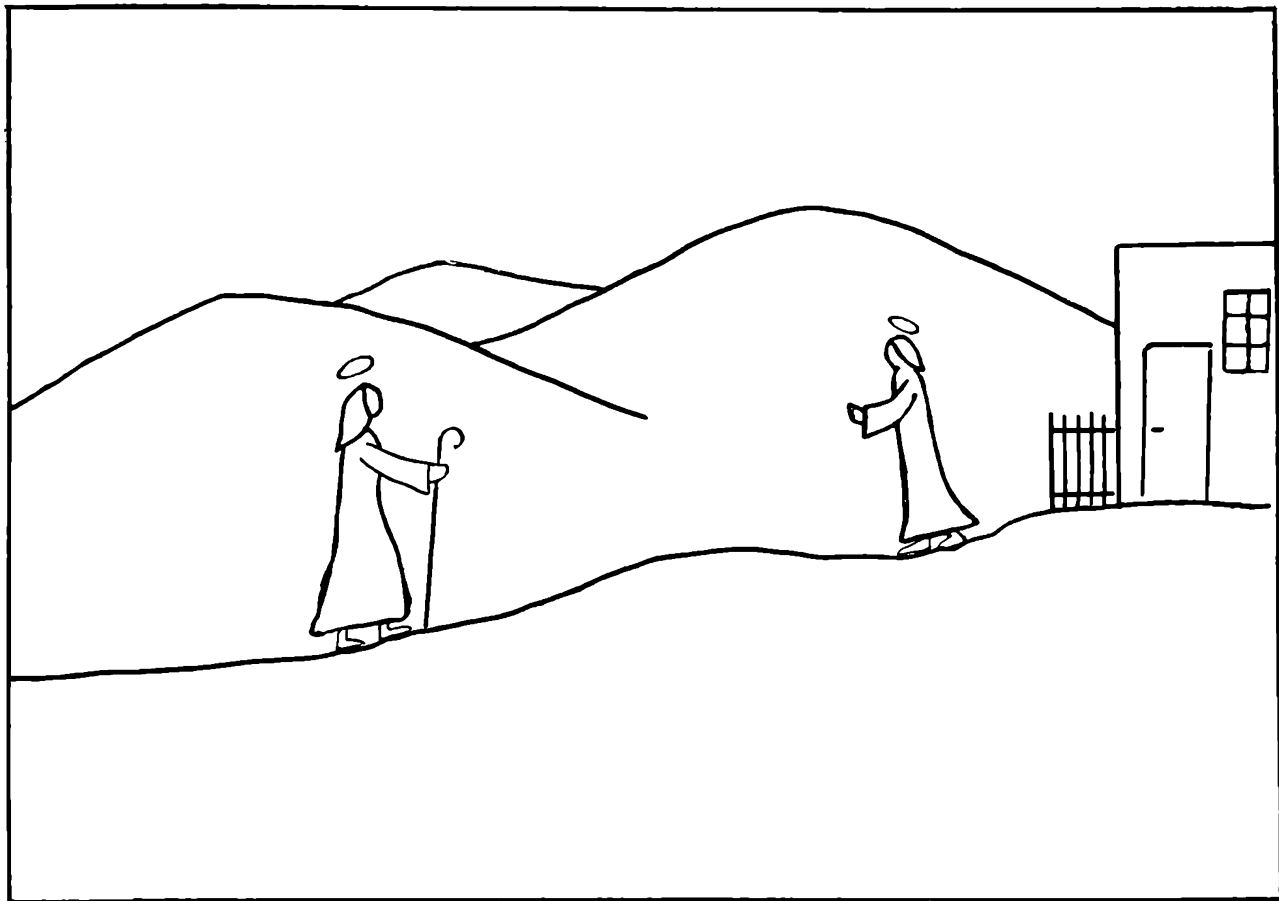
Provedení: Postavy a holubička bíle, zář žlutě, obrys světničky hnědě.

30. PANNA MARIA NAVŠTÍVILA ALŽBĚTU.

I přivítala Alžběta Marii: „Požehnaná ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého!“

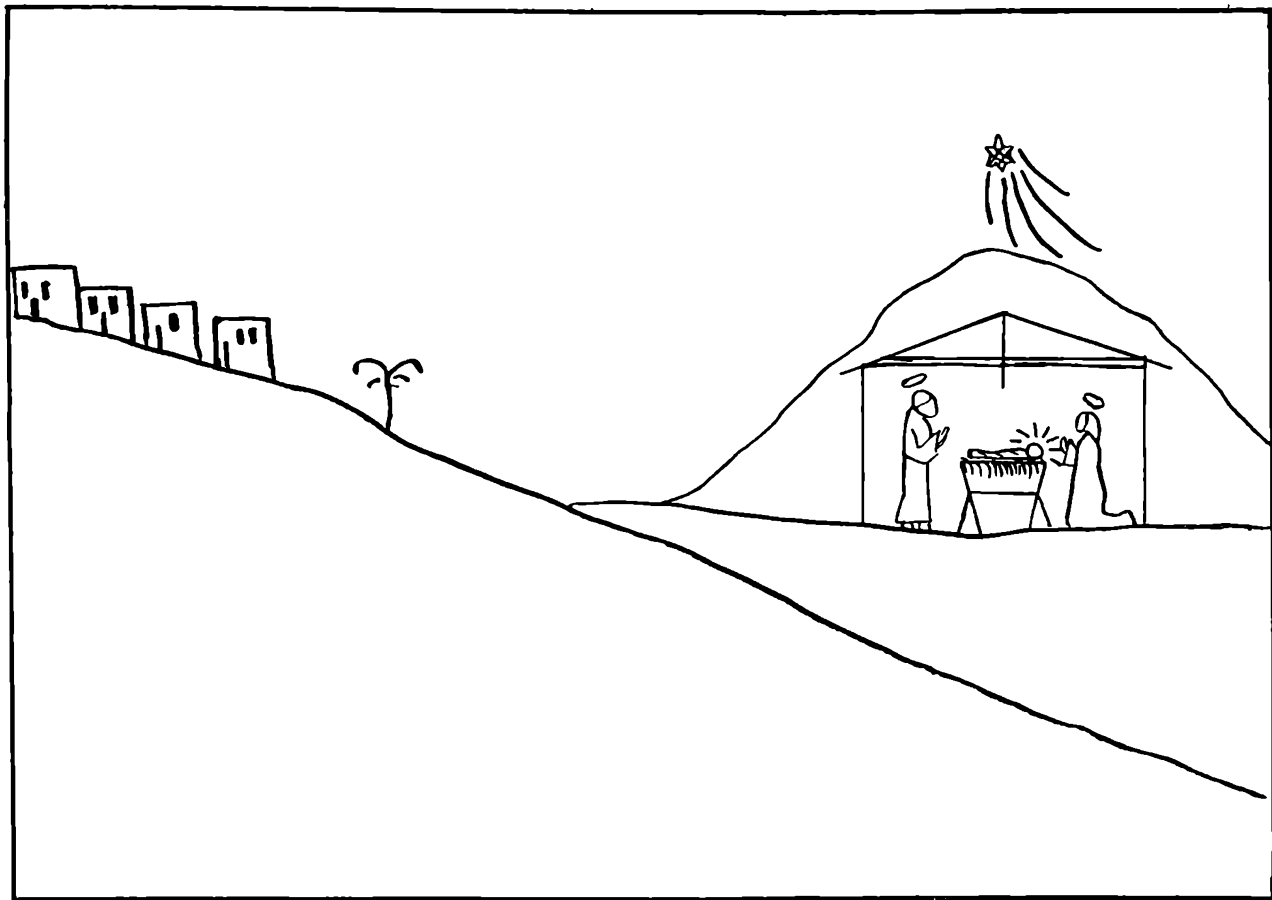
Provedení: Cesta zeleně, obrysy hor a domku hnědě, oděv Mariin modrý, šátek na hlavě bílý, oděv Alžbětin hnědě.

31. NARODIL SE KRISTUS PÁN.

Římský císař Augustus vydal rozkaz, aby sčítání byli všichni jeho poddaní. I šel každý tam, odkud pocházel, aby se tam dal zapsati. Josef a Maria byli z královského rodu Davidova. Proto šli do Betlema, města Davidova. Když tam přišli, nenalezli v městě místa, kde by mohli přenocovati. Šli tedy do jednoho chléva za městem. A tam ve chlévě se narodil Spasitel, Kristus Pán. Maria měla velikou radost, zavinula jej do plének a položila do jeslí.

Provedení: Město, chlév a jesle hnědě, sláma žlutě, božské dítě a Maria bíle, Josef hnědě, hvězda a zář žlutě.

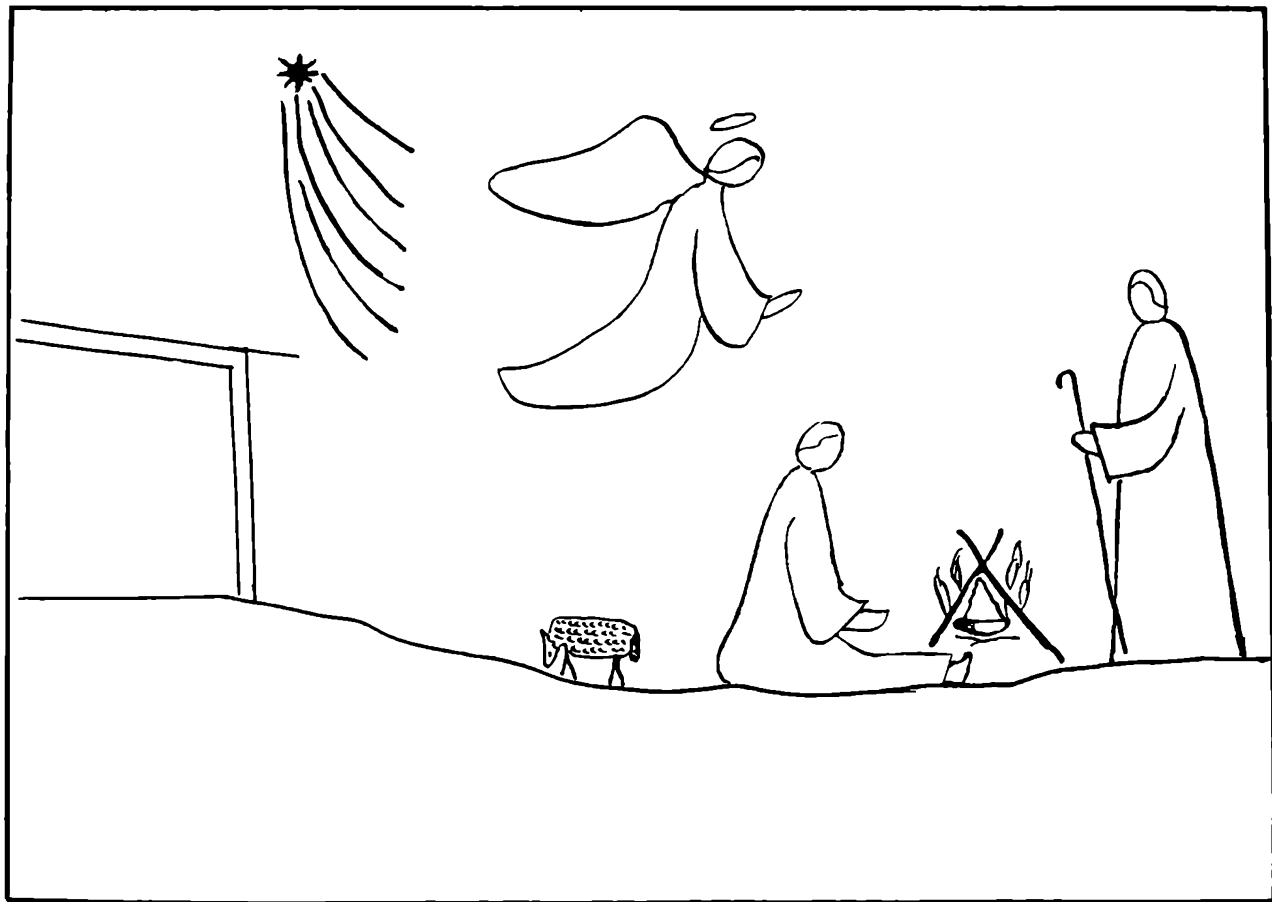

32. PASTÝŘOVÉ U JESLIČEK.

Blízko Betlema byli pastýři. Anděl se jim ukázal a řekl jim: „Zvěstuji vám radost velkou. Dnes se vám narodil v Betlemě Spasitel, Kristus Pán. A toto vám bude znamením: Na-
leznete nemluvnětko ovinuté plénkami a položené v jeslích.“

Osmého dne po narození dostalo dítě jméno JEŽÍŠ.

Provedení: Anděl bíle, pastýři hnědě, ovečka bíle, země zeleně.

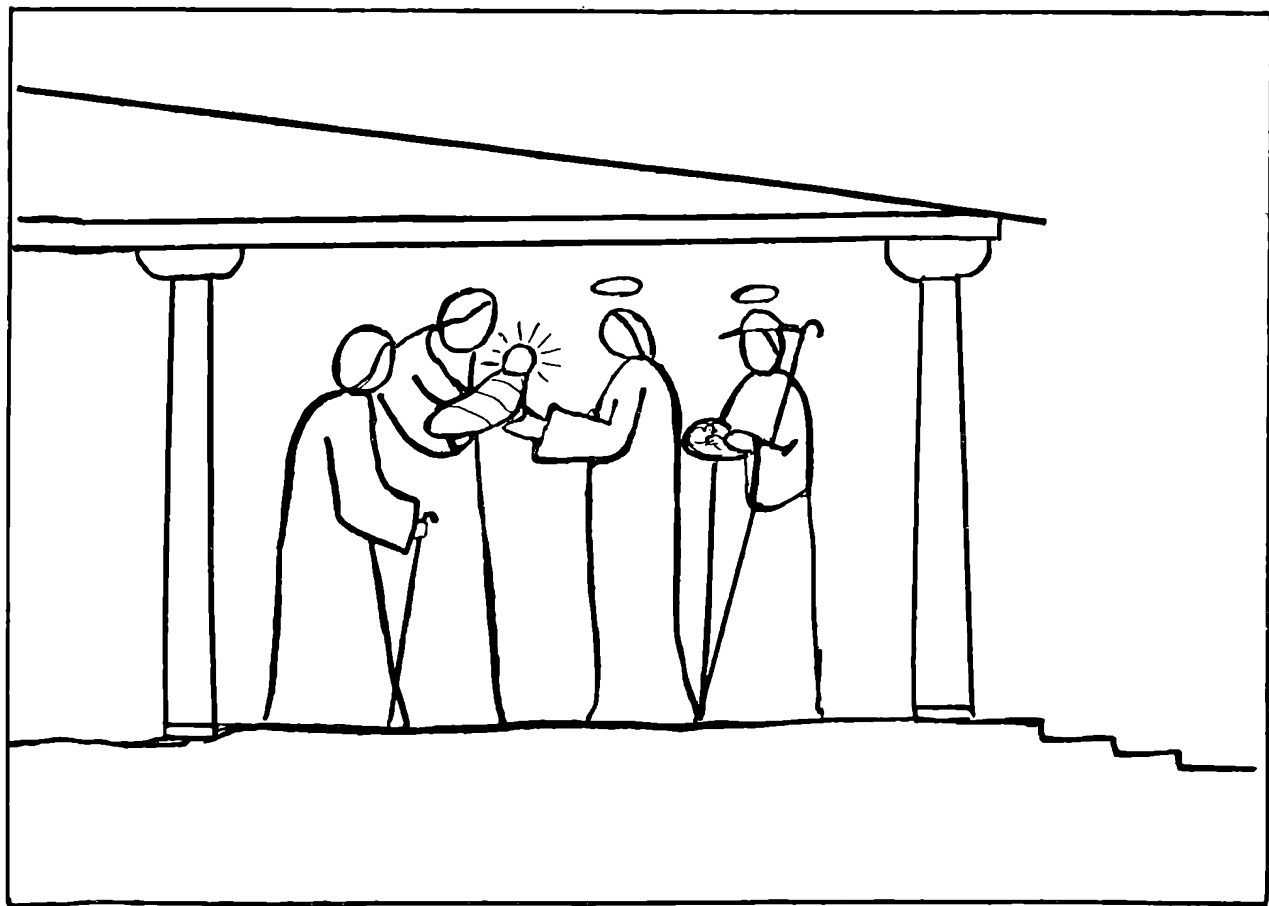

33. OBĚTOVÁNÍ PANE.

Když bylo Ježíškovi čtyřicet dní, nesli jej Maria a Josef do kostela, aby za něho Bohu poděkovali a při tom obětovali dvě holoubátka.

Téhož dne přišel do kostela zbožný stařec Simeon. Tomu Bůh slíbil, že neumře, dokud nevidí Spasitele. I vzal božské dítě na ruce své, děkoval Bohu a řekl: „Nyní propouštíš, Pane, služebníka svého v pokoji, neboť viděly oči mé Spasitele, světlo k osvícení pohanů.“ Byla tam i zbožná vdova, stařenka, jmenovala se Anna a vypravovala všem, že viděla Spasitele.

Provedení: Šat Marin modře, Josefův hnědě, rovněž Simeonův a stařenky Anny. Ježíšek bíle.

34. MUDRCI SE KLANĚJÍ JEŽÍŠKOVI.

I vešli mudrcové do domu, a našli dítě s Marií, matkou jeho. Padli na kolena a klaněli se mu. Otevřeli poklady své a dali mu dary: Zlato, kadidlo a myrhu.

Mudrcům, kteří se přišli poklonit Kristu Pánu, říkáme po jejich vznešený rod též králové. Vypravuje se, že se jmenovali Kašpar, Melichar, Baltazar.

Začáteční písmena jmen svatých mudrců se nadpisují na dveře, abychom si vyprosili jejich ochranu po celý rok a nezloudili na cestě do nebe k Ježíši Kristu.

+ K + M + B 1936.

Provedení: Obrisy mudrců žlutě, modře, červeně, Maria modře, Ježíšek bíle, Josef hnědě.

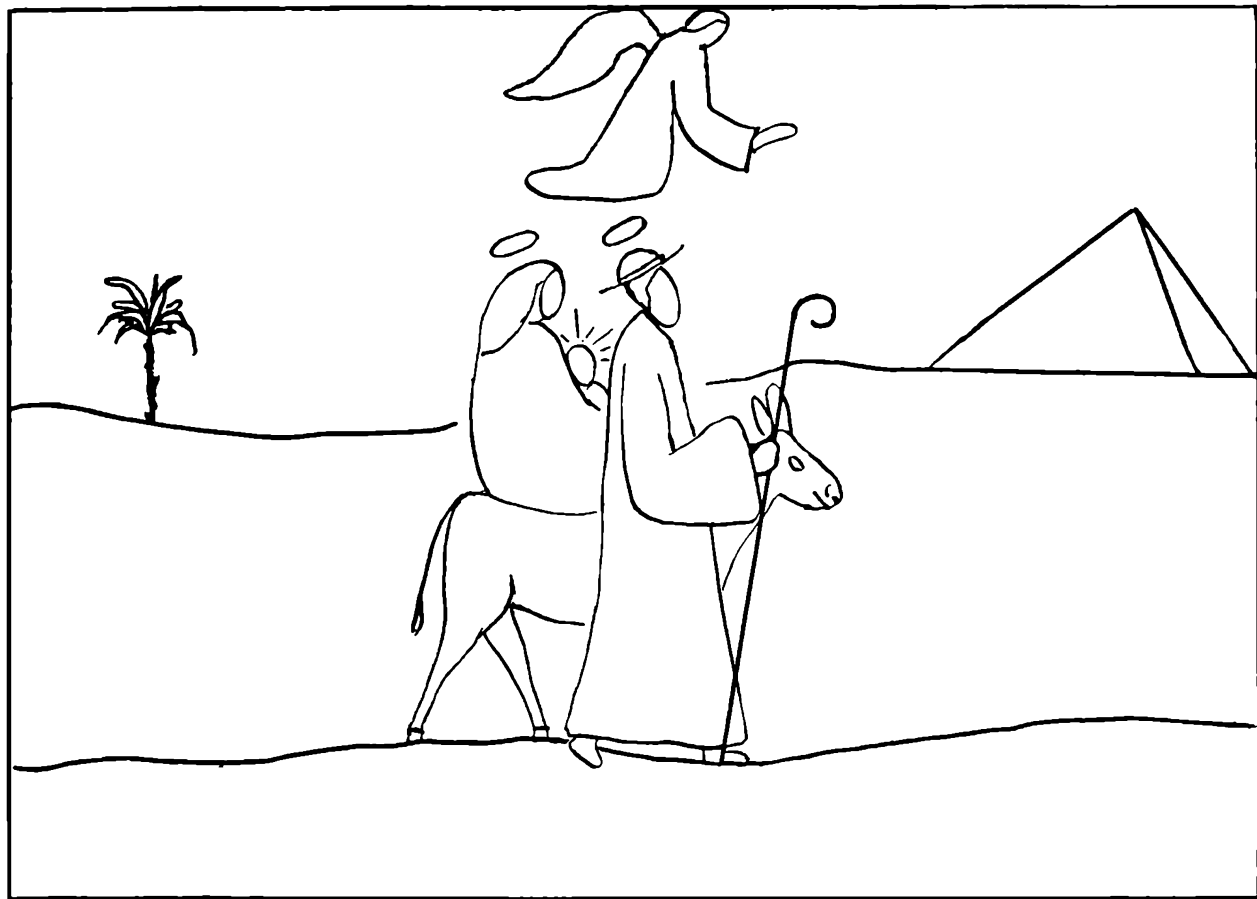

35. ÚTĚK SVATÉ RODINY DO EGYPTA.

Anděl řekl Josefovi ve snách: „Vstaň, vezmi dítě i matku jeho a utec do Egypta, neboť Herodes chce zabít dítě.“

Josef vstal, vzal dítě i matku jeho a ještě v noci odešel do Egypta.

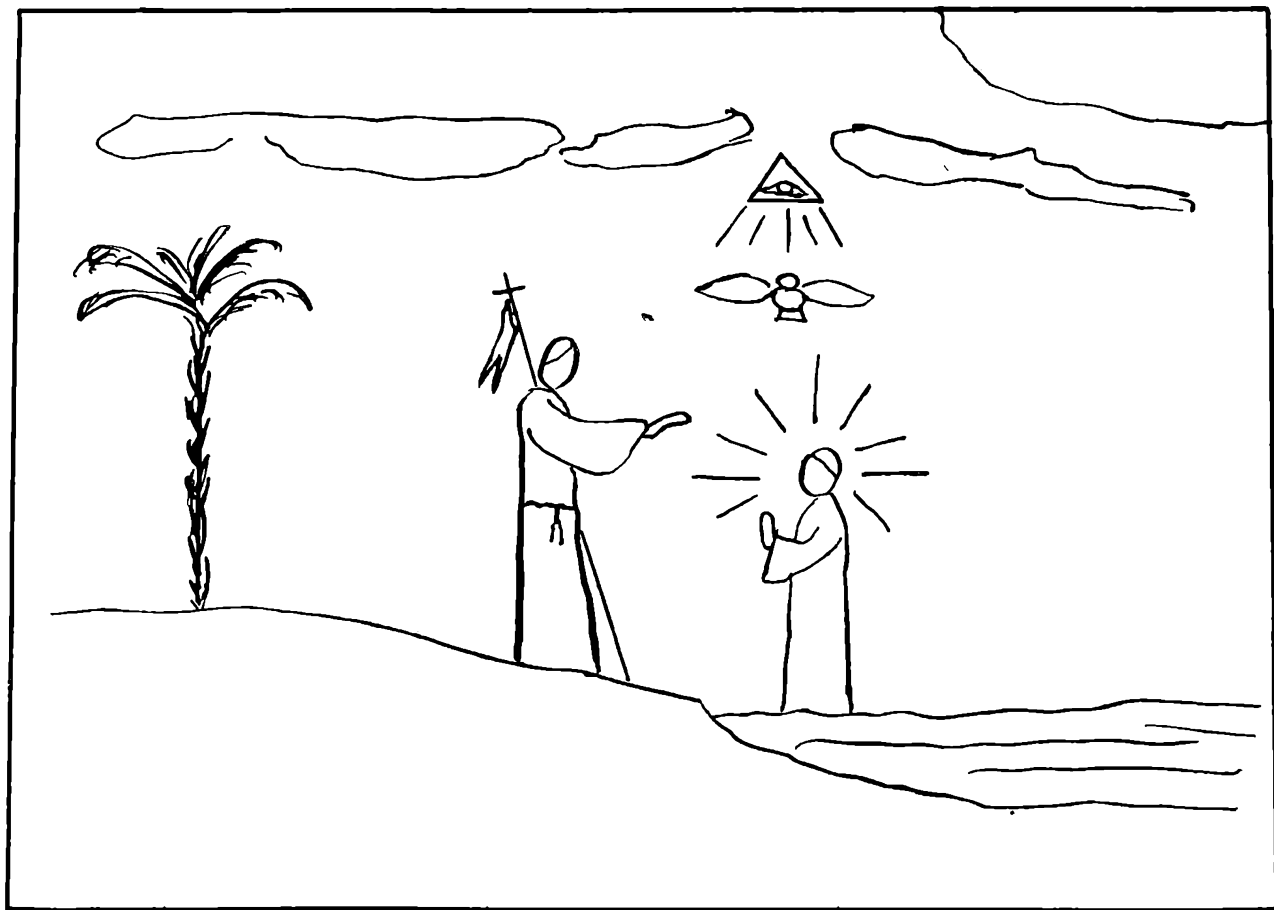
Provedení: Šat Mariin modře, šátek na hlavě bíle, Josefův šat hnědě, obrys země a cesta hnědě, rovněž oslíček, anděl a pyramida bíle.

36. KŘEST JEŽÍŠE KRISTA.

Když pak Ježíš Kristus byl pokřtěn, otevřelo se nebe a Duch Svatý vznášel se jako holubice nad hlavou Pána Ježíše. Zároveň bylo slyšeti z nebe hlas: „Tento je Syn můj milý, v němž se mi zalíbilo!“

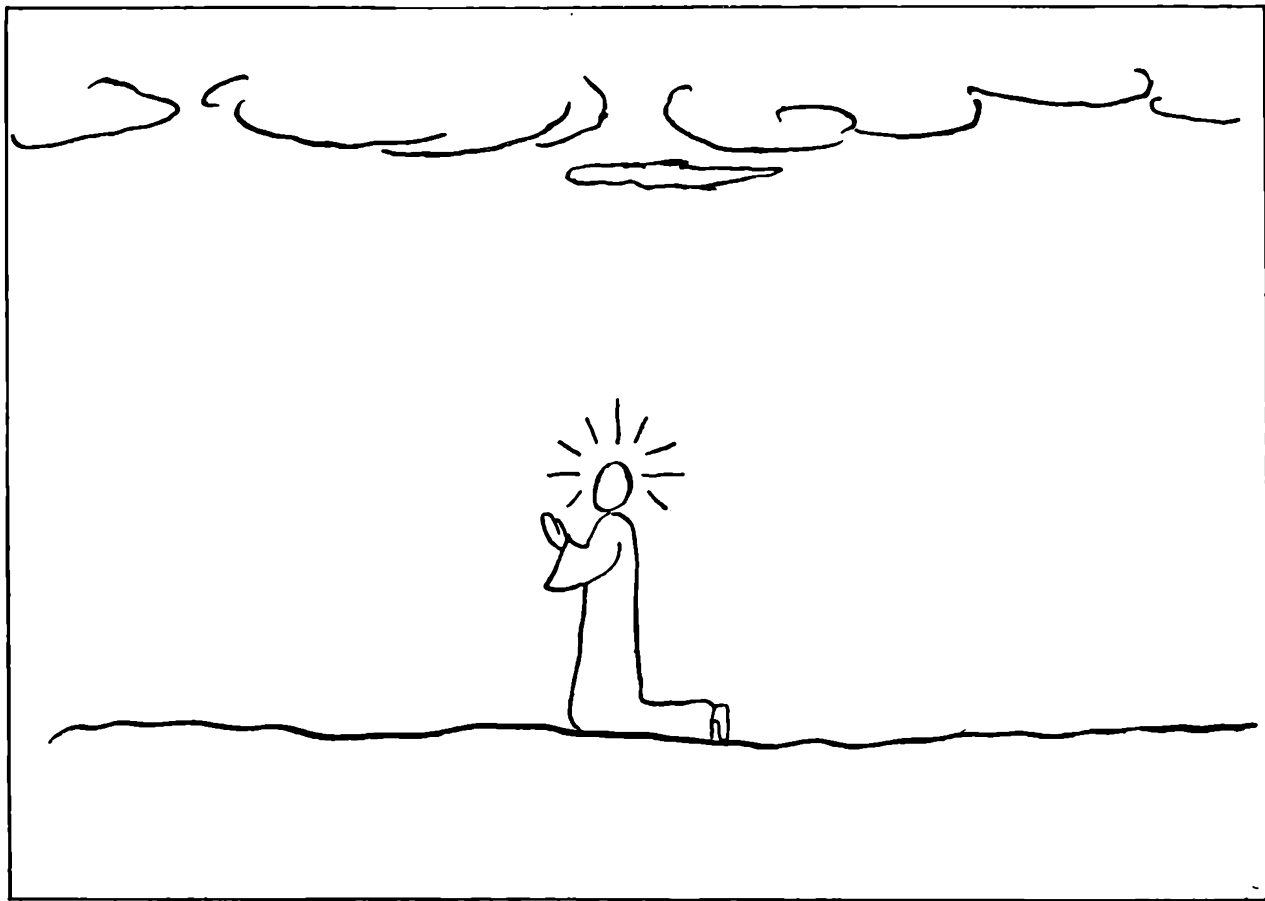
Provedení: Země zeleně, voda modře, Pán Ježíš bíle, holubička bíle, Boží oko žlutě, obláčky modře, Jan hnědě.

37. PÁN JEŽÍŠ NA POUŠTI.

Potom odešel Ježíš na poušť. Tam se modlil a postil čtyřicet dní a nocí.

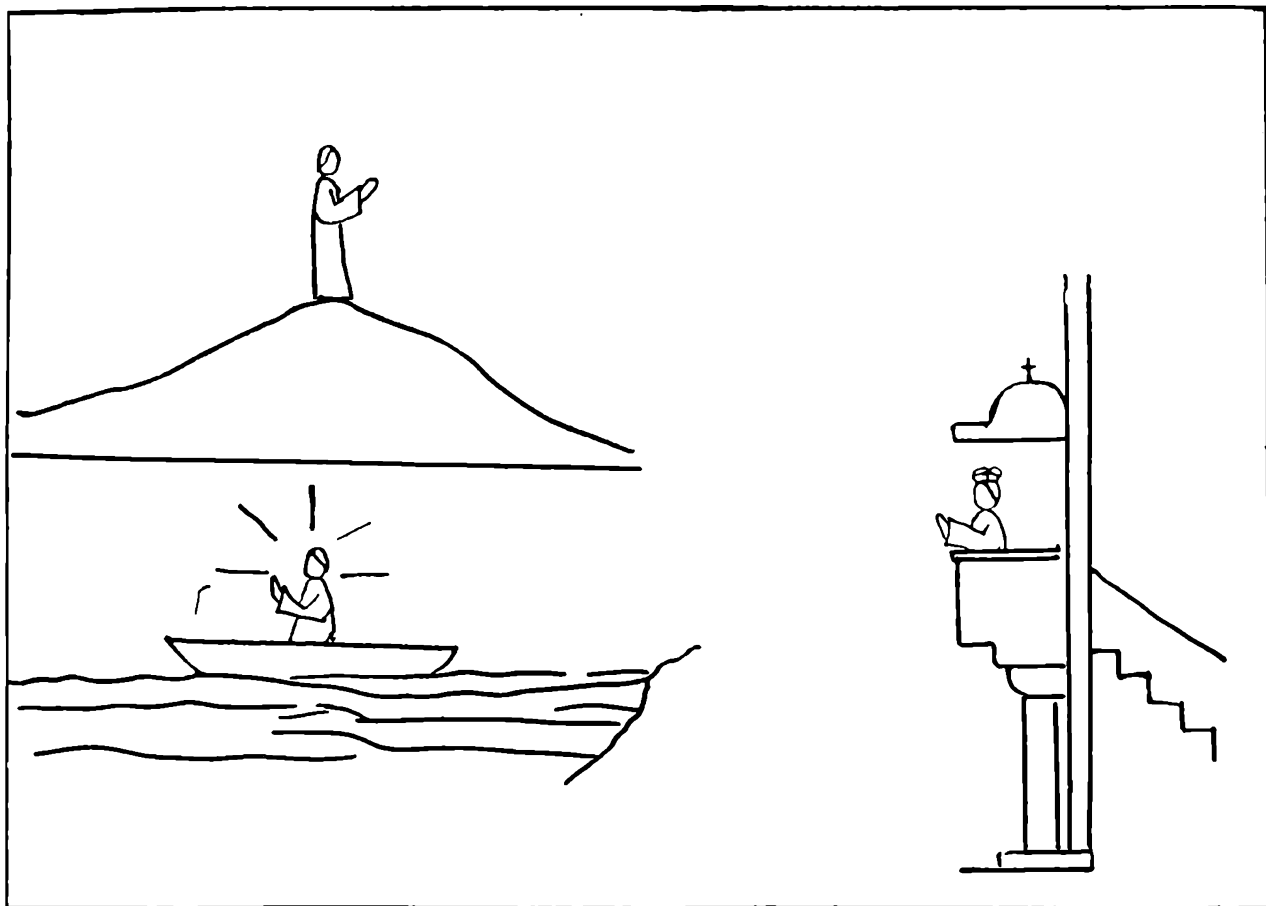
Provedení: Obrys země žlutě, obláčky a P. Ježíš bíle.

38. PÁN JEŽÍŠ UČÍ.

**Pán Ježíš učil na horách, na moři a všichni se divili učení jeho.
Nyní káže kněz slovo Boží v kostele a učí ve škole.**

Provedení: Obrisy hnědě, vlnky modře, postavy bíle.

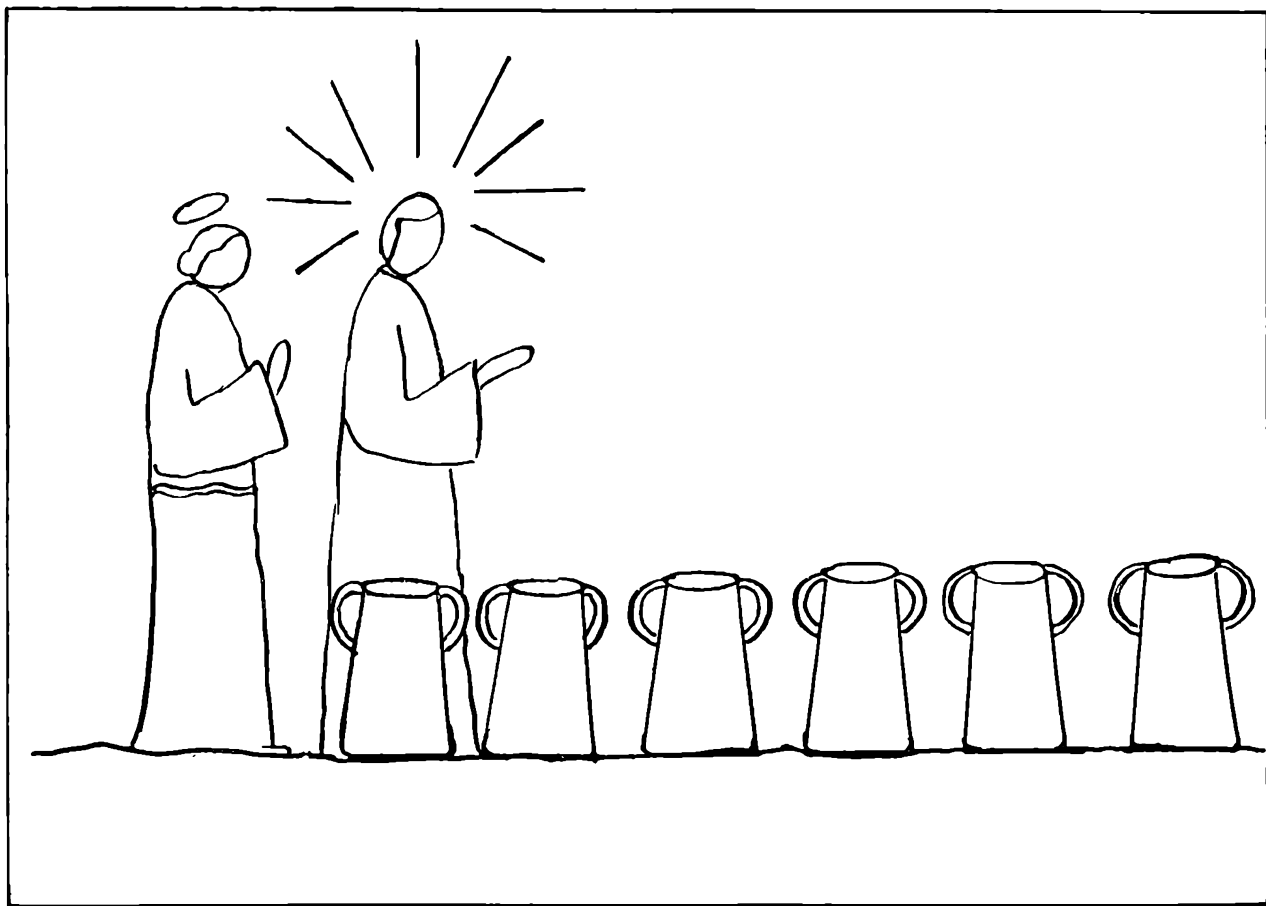

39. PÁN JEŽÍŠ PROMĚNIL VODU VE VÍNO.

V Káně, městečku galilejském, byla svatba. Na svatbu byla pozvána Maria, Pán Ježíš a učedníci jeho. Když nedostávalo se vína, učinil Pán Ježíš na přímlovu Panny Marie zázrak: Proměnil vodu ve víno.

Ježíš Kristus jen Syn Boží — to dosvědčují zázraky, které konal. Přímlova Panny Marie je velmi mocná. Pán Ježíš svou přítomností na svatbě v Káně manželství povýšil na svátost.

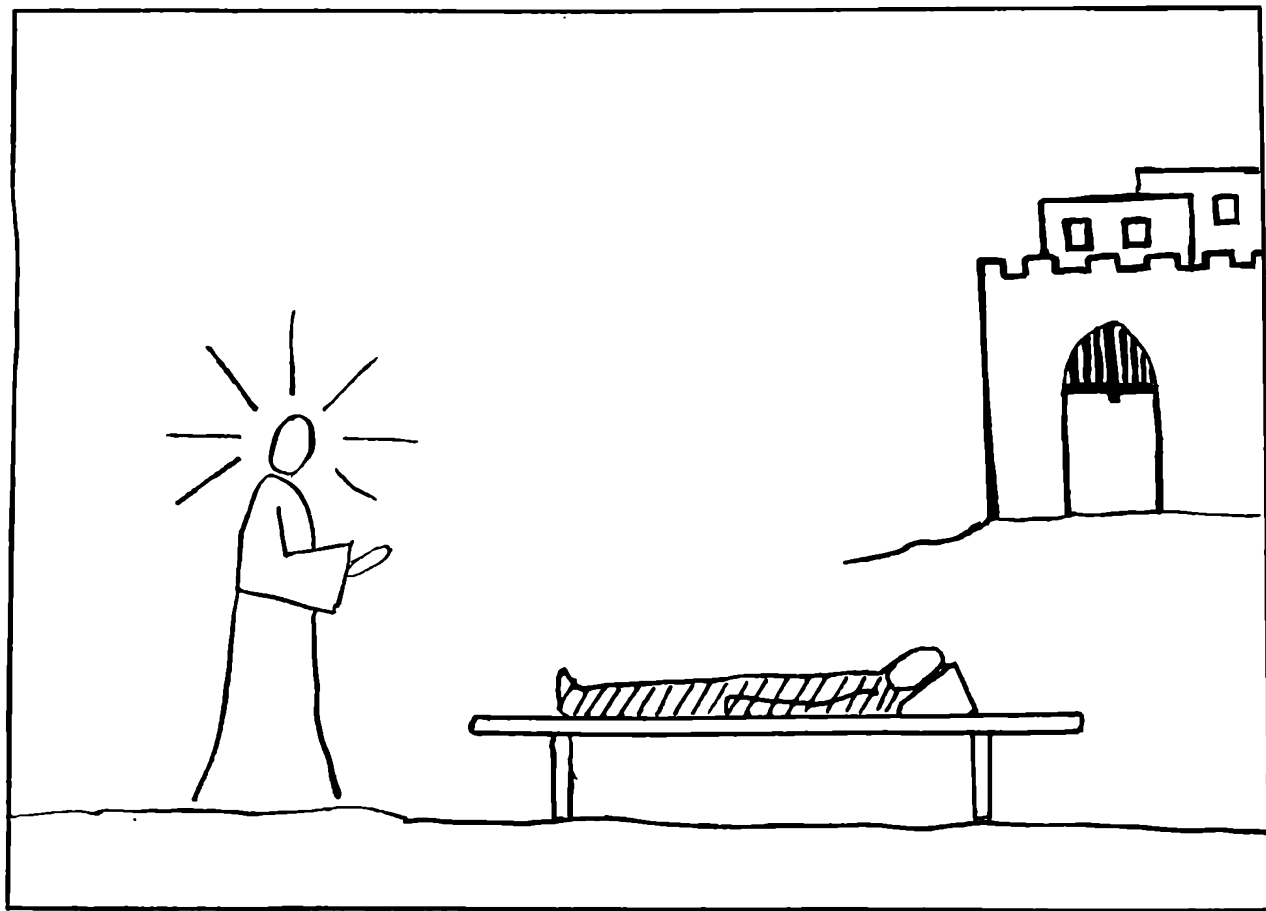
Provedení: Postava P. Ježíše bíle, Panny Marie modře, džbány hnědě.

40. MLÁDENEC NAIMSKÝ.

Pán Ježíš šel do městečka Naim. Šli s ním apoštolové a mnoho lidí. Když přicházeli k bráně městské, potkali pohřební průvod. Zemřel jediný syn chudé matky a ta byla vdova. Když Ježíš uviděl matku, bylo mu jí líto. I řekl jí: „Neplač!“ Nosiči postavili nosítka a Pán Ježíš řekl mrtvému: „Mládenče, tobě pravím, vstaň!“ I posadil se mládenec a počal mluvit. Ježíš dal jej matce jeho. Všichni, kteří to viděli, chválili Boha a pravili: „Prorok veliký povstal mezi námi a Bůh navštívil svůj lid.“

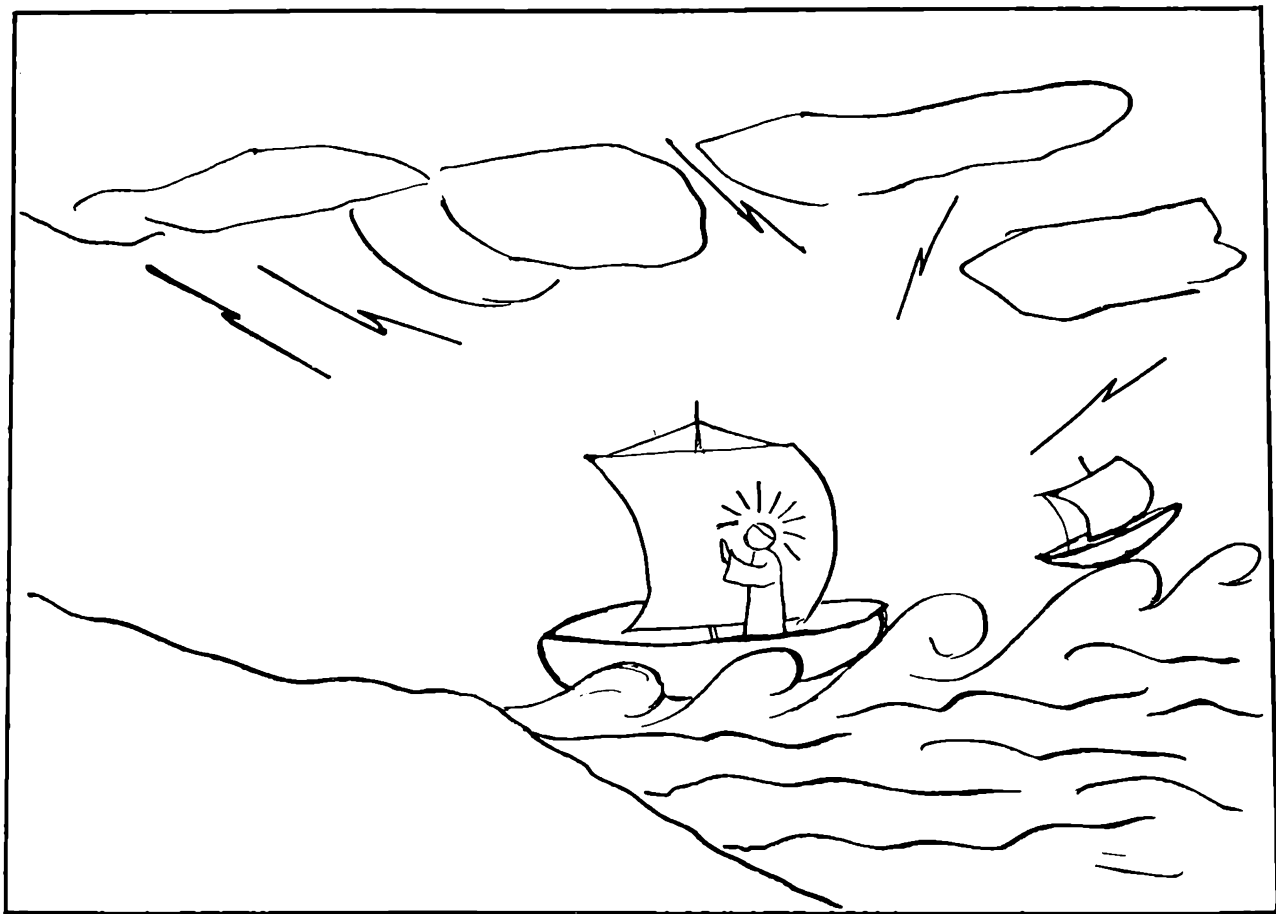
Provedení: Obrys města a nosítka hnědě, mládenec a šat P. Ježíše bíle.

41. PÁN JEŽÍŠ UTÍŠUJE BOUŘI NA MOŘI.

I nastala veliká bouře na moři. Vlny vnikaly do lodi, takže loď se již naplňovala vodou. Pán Ježíš spal. Učedníci se báli, že zahynou. I vzbudili ho a pravili: „Pane, zachovej nás, hy-neme!“ Ježíš jim pravil: „Co se bojíte, malověrní?“ I vstal a poručil větru i rozbouřenému moři — a ihned nastalo veliké ticho. I divili se učedníci i lidé z ostatních lodí. Říkali: „Kdo jest tento, že i vítr a moře ho poslouchají?“
Když je nouze nejvyšší — pomoc Páně nejbližší.

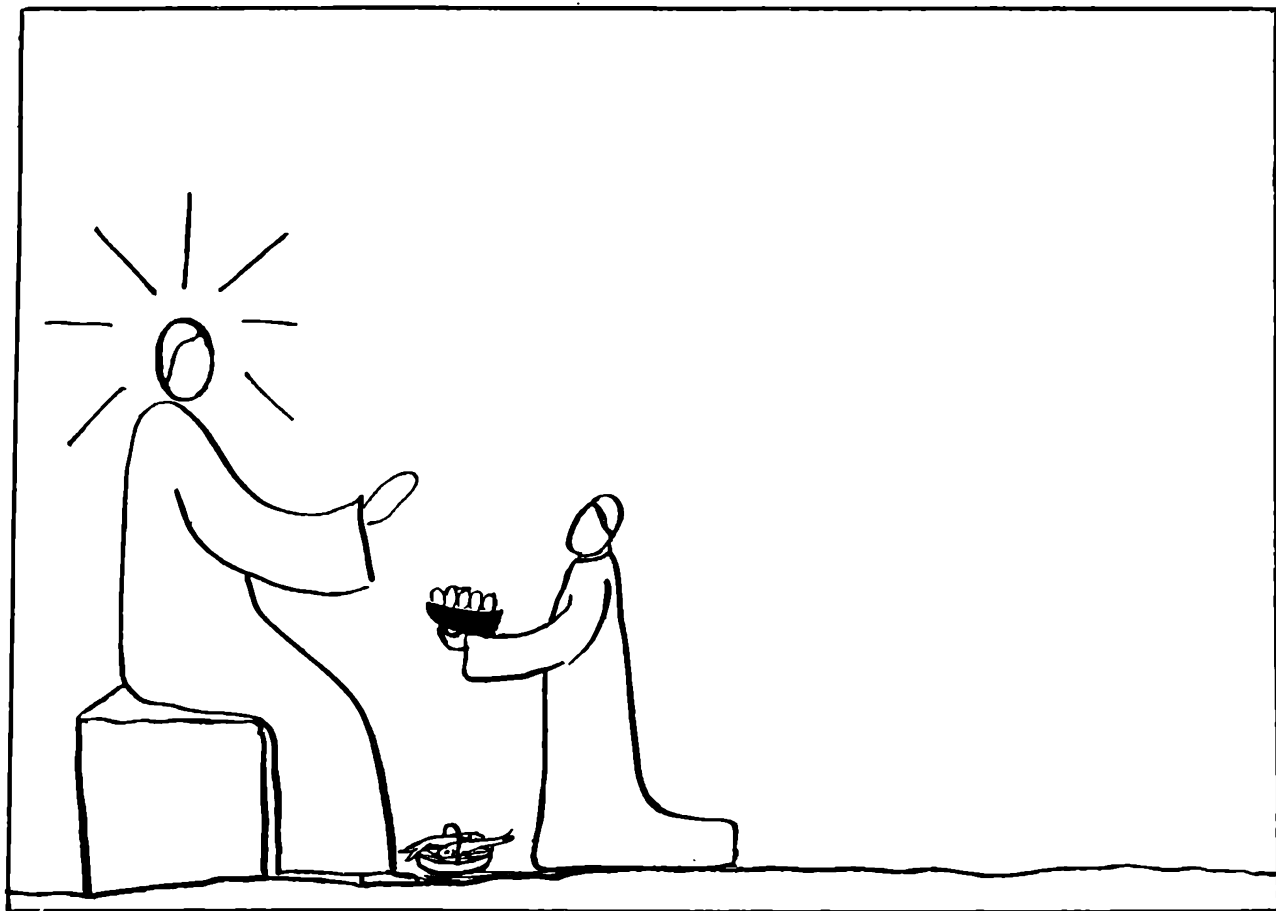
Provedení: Obrys země, lodi a mračna hnědě, vlny modře, plachty a postava P. Ježíše bíle, blesky červeně.

42. ZÁZRAČNÉ ROZMNOŽENÍ CHLEBŮ.

Pán Ježíš odešel s učedníky svými na vzdálené místo, kde by mohl býti samotén. Ale i tam přišlo za ním mnoho lidí. Ježíš slitoval se nad nimi, poučoval je a uzdravoval nemocné. K večeru řekli mu učedníci: „Rozpusť zástupy, ať si jdou nakoupit pokrmů.“ Ježíš odpověděl: „Není třeba. Kolik máte chlebů?“ I přistoupil k Pánu Ježíši Ondřej a řekl: „Je tu chlapec, který má pět chlebů ječných a dvě ryby, ale co je to pro tolik lidí?“ Řekl pak Ježíš: „Rozkažte lidem, ať se posadí.“ Tu Ježíš vzal pět chlebů a dvě ryby požehnal je a rozdál sedícím. I nasýtli se všichni. Potom rozkázal Ježíš učedníkům svým: „Sebeřte drobty, ať nezhynou!“ Sbírali tedy a naplnili dvanáct plných košů. Když viděli lidé *zázrak*, který učinil Pán Ježíš, pravili: „To jistě ten prorok, který má přijíti na svět.“

Provedení: Postava P. Ježíše bílé, pacholíka hnědě, země zeleně.

43. PÁN JEŽÍŠ KONAL ZÁZRAKY.

Opakování. Které zázraky konal Pán Ježíš na lidech?

Slepým vracel zrak.

Hluchým sluch.

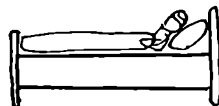
Němým řeč.

Chromým přímou chůzi.

Nemocné uzdravoval.

Mrtvé křísil.

Provedení: Vesměs bílou křídou.

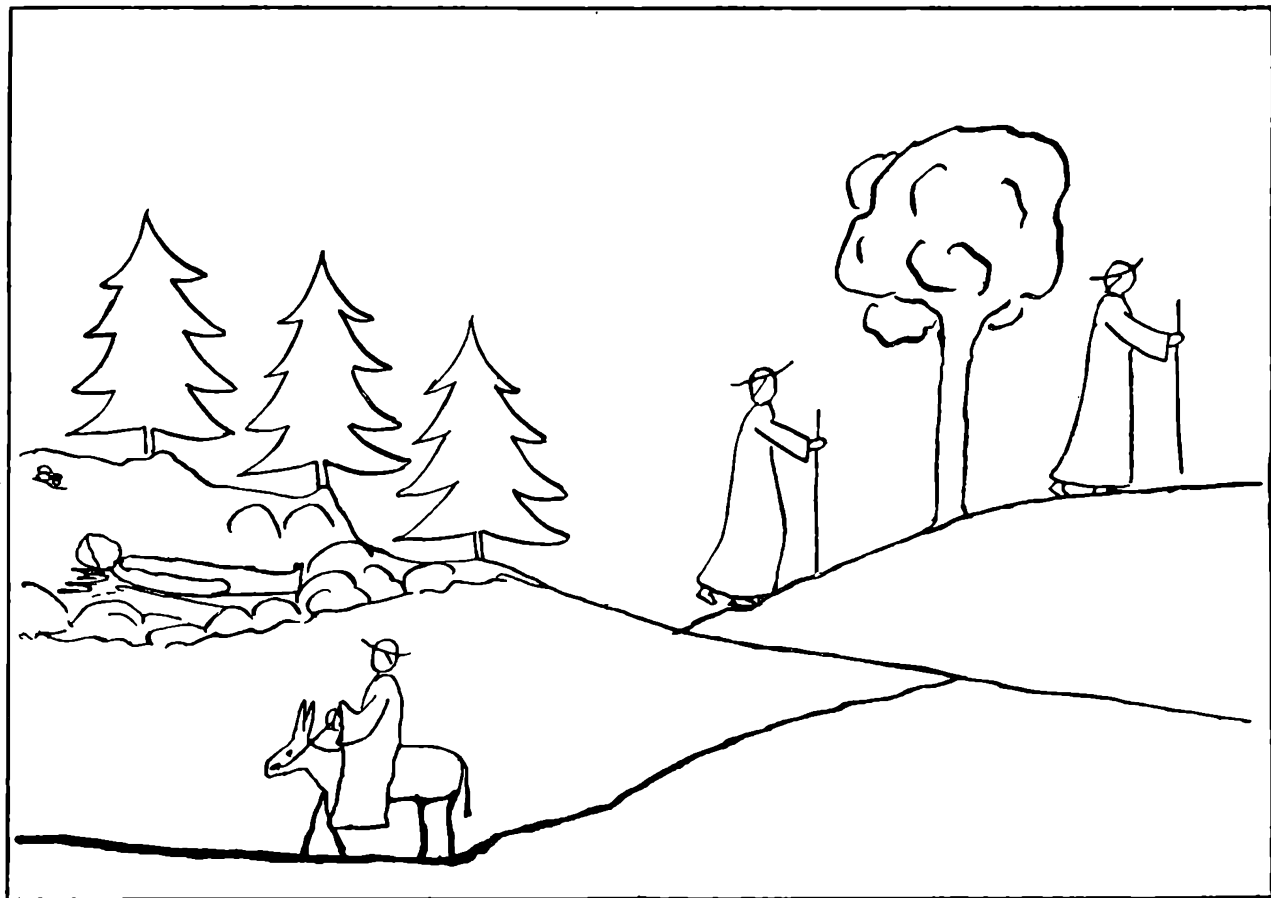
44. MILOSRDNÝ SAMARITÁN.

Pán Ježíš vypravoval: Jednou šel jeden člověk z Jerusalema do Jericha a upadl mezi lotry. Ti ho oloupili, zranili a odešli. Šel tou cestou židovský kněz, a když viděl raněného, nechal ho ležeti. To učinil i jiný Žid. Potom se ubíral tou cestou Samaritán. Ten raněného ošetřil a na svém oslátku odvezl ho do hospody a ošetřoval jej.

Raněný byl Žid a Židé neměli Samaritány rádi. A Samaritán přece se ho ujal — byl to sice nepřítel, ale Samaritán viděl v něm bližního.

Nesmíme činiti rozdíl mezi přáteli a nepřáteli, když je třeba naší pomoci.

Provedení: Les zeleně, obrysy země hnědě, postavy hnědě.

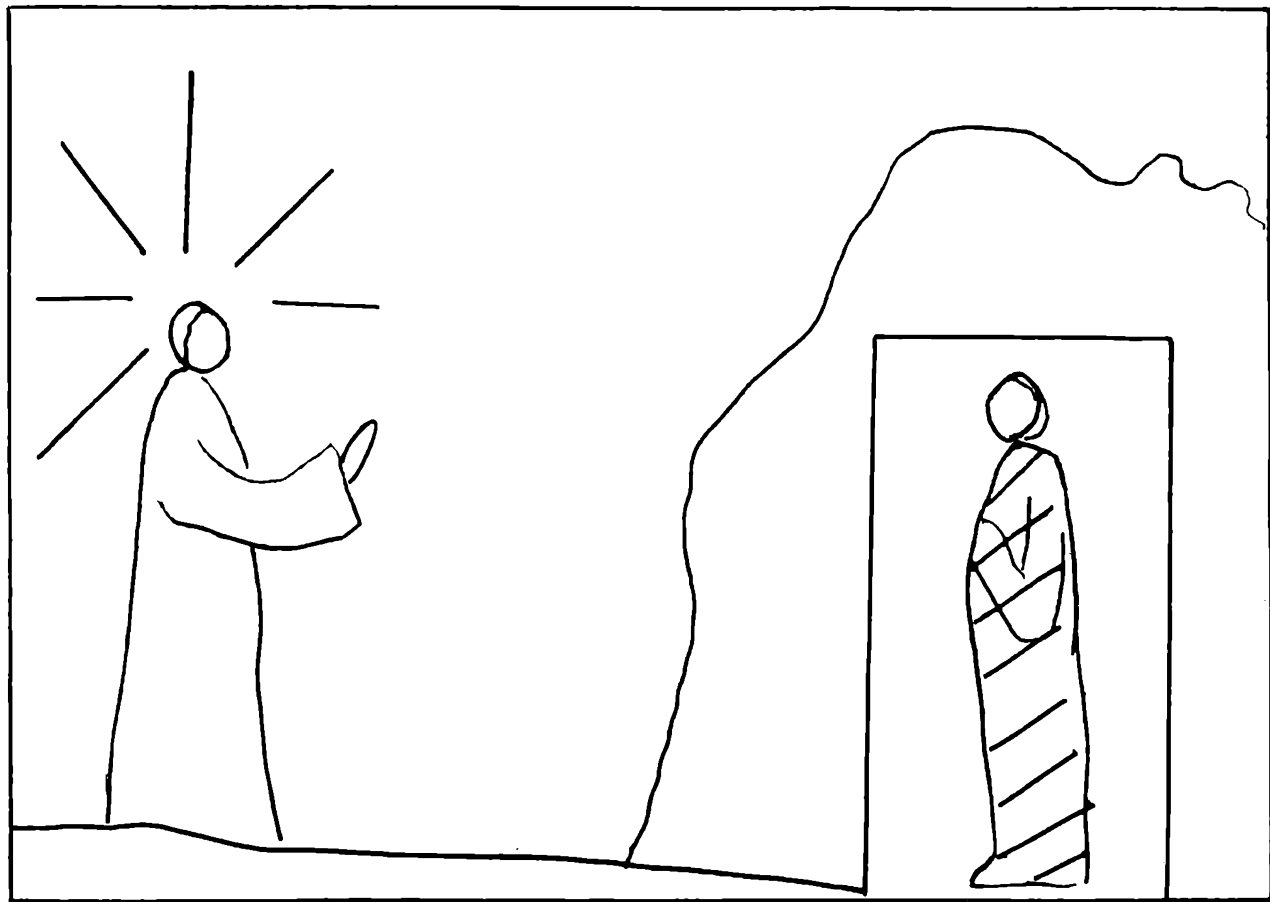
45. VZKŘÍŠENÍ LAZAROVO.

Přítel Pána Ježíše Lazar onemocněl a umřel. Když Pán Ježíš k němu přišel, ležel Lazar již čtyři dni v hrobě. Sestry Lazarovy Maria a Marta vyšly Pánu Ježíši naproti. Pán Ježíš řekl: „Kde jste jej položili?“ I řekly sestry: „Pane, pojd' a pohleď!“ I zaplakal Ježíš. Šel ke hrobu. Byla to jeskyně, a kámen byl na ní. Pán Ježíš řekl: „Odvalte kámen!“ I odvalili kámen. Pán Ježíš zvolal: „Lazare, pojd' ven!“ A hned vyšel Lazar.

Věřím v těla vzkříšení.

I naše tělo Kristus Pán vzkřísí.

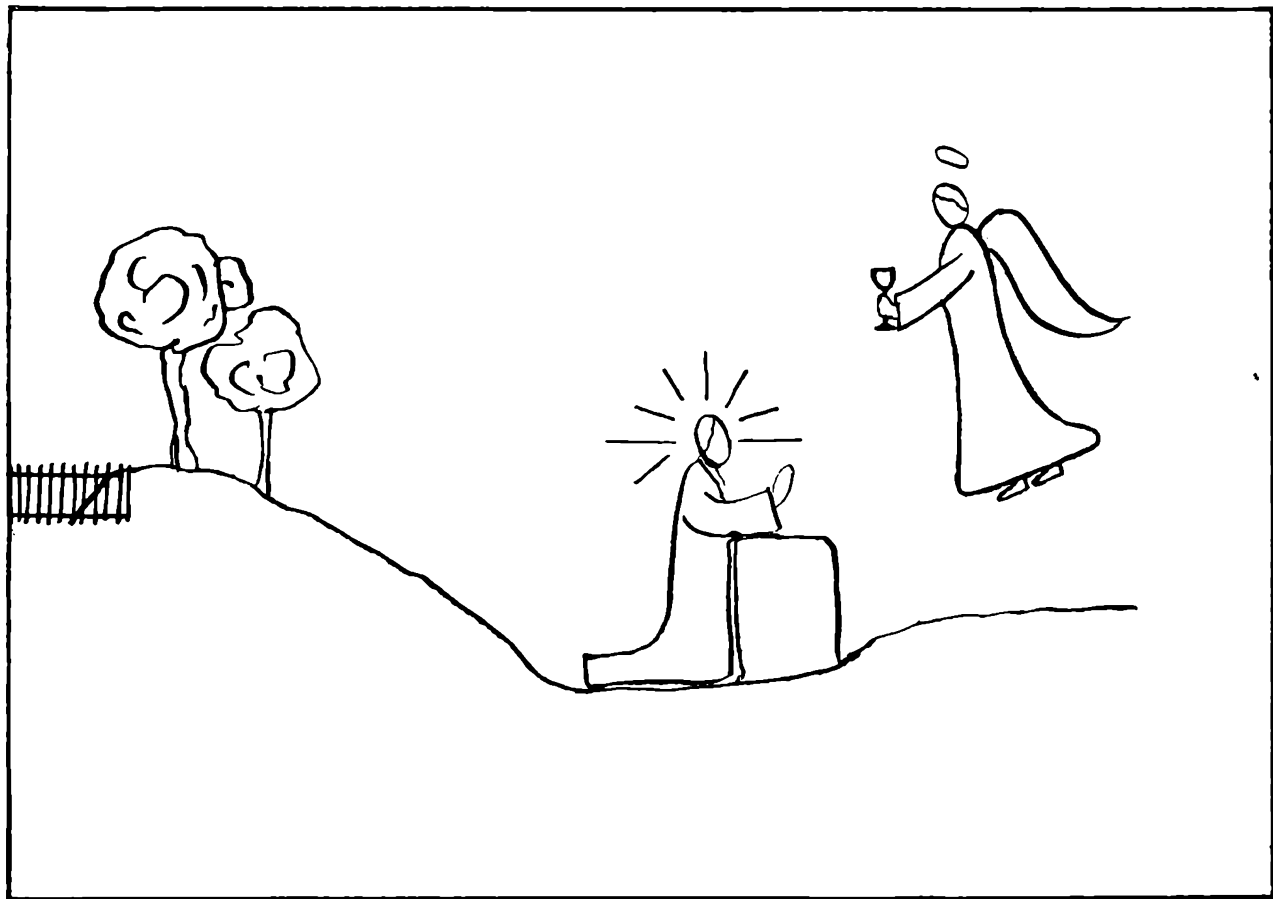
Provedení: Postava Pána Ježíše bíle, skála hnědě, obrys jeskyně rovněž hnědě, postava Lazarova hnědě.

46. PÁN JEŽÍŠ V ZAHRADĚ GETSEMANSKÉ.

Po poslední večeři odešel Pán Ježíš přes potok Cedron na horu Olivetskou. Tam byla zahrada. Říkalo se jí Getsemanská. Do té zahrady vešel Pán Ježíš se svými apoštoly. U vchodu řekl jim: „Poseďte tuto a já odejdu tamto a pomodlím se.“ Toliko Petra, Jakuba a Jana vzal s sebou dále do zahrady. Řekl jim: „Smutná je duše má až k smrti. Zůstaňte zde a modlete se se mnou!“ A odešel, co by kamenem dohodil, poklekl a modlil se: „Otče můj, odejmi kalich tento ode mne, ale ne má, ale tvá vůle se staň!“ Tu se mu ukázal anděl s nebe a posiloval ho. Pán Ježíš byl tak smutný, že až na něm vystoupil pot jako krůpěje krve.

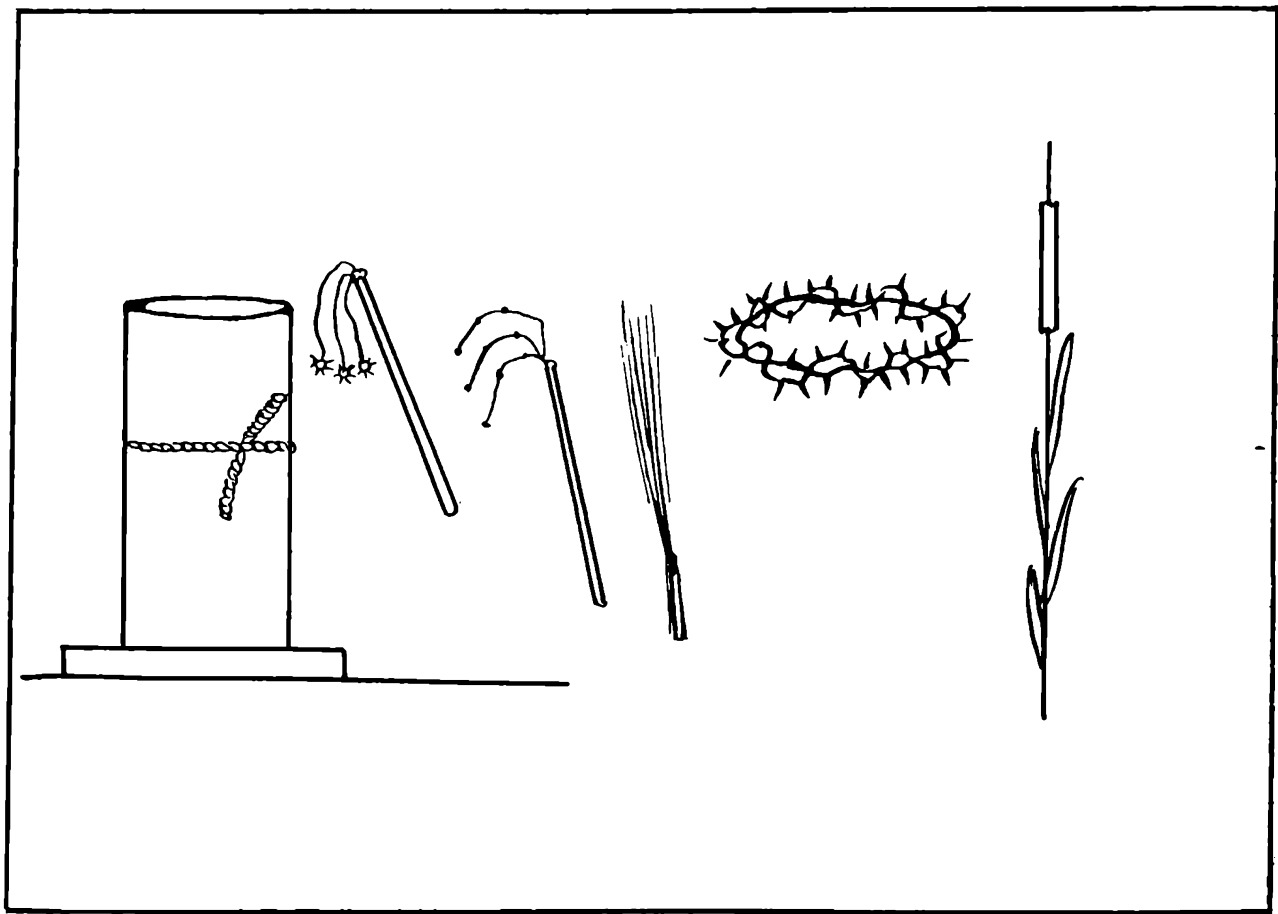
Provedení: Obrisy hnědě, postava Pána Ježíše modře, zář žlutě, anděl bíle, kalich žlutě.

47. PÁN JEŽÍŠ BIČOVÁN A TRNÍM KORUNOVÁN.

Pán Ježíš byl odveden do soudního dvora. Tam vojáci ho zbičovali, vložili mu na hlavu trnovou korunu a oblékli v roucho šarlatové a dali mu třtinu do ruky.

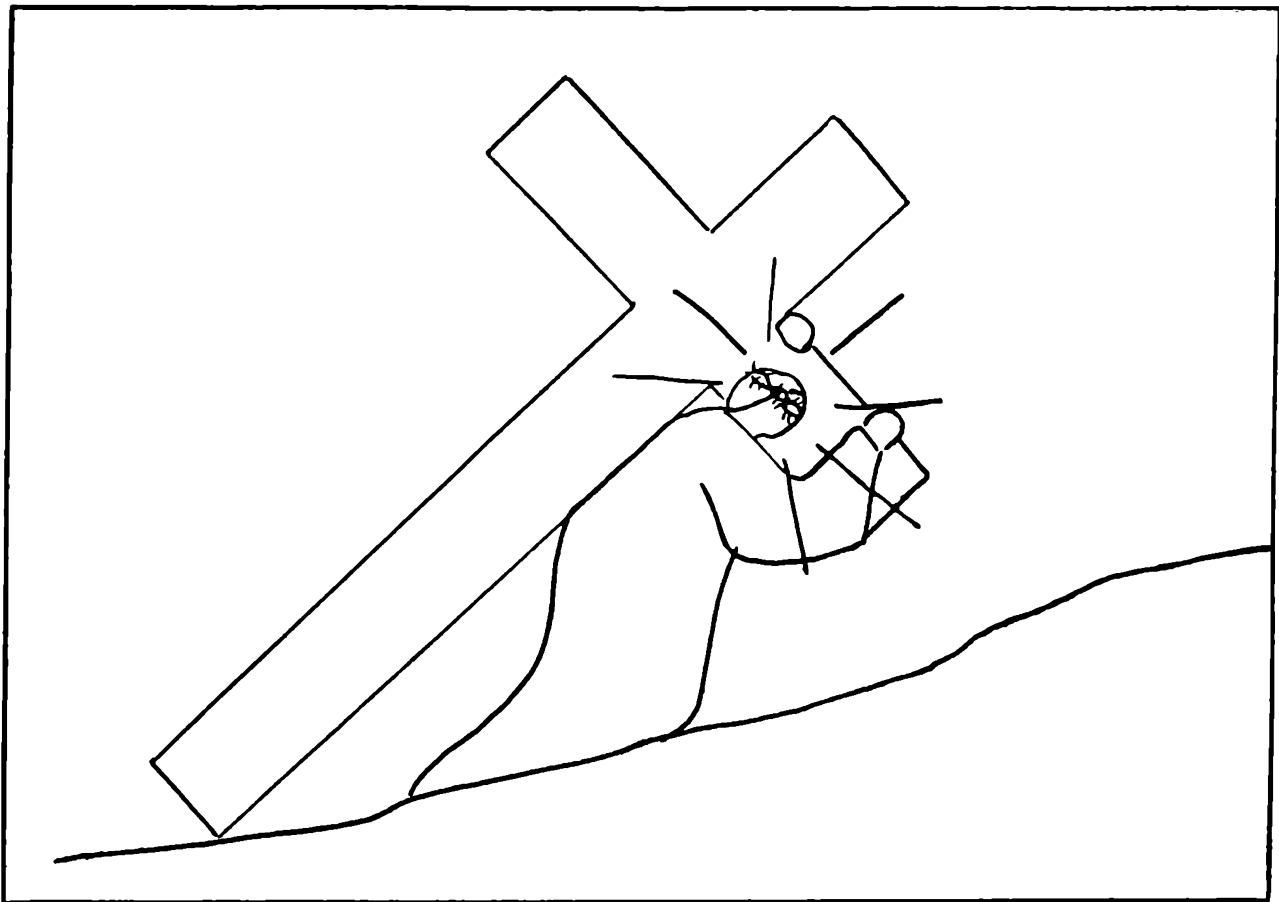
Provedení: Sloup, dŮtky a metla hnědě, koruna zeleně, třtina zeleně, ostny koruny hnědě rovněž květ třtiny.

48. KRÍŽOVÁ CESTA PÁNA JEŽÍŠE.

Vojáci chopili se Pána Ježíše. Na ramena mu vložili kříž a vedli jej z města na místo popravné, na horu Kalvarii.

Provedení: Kříž hnědý, postava Pána Ježíše bílá, zář žlutá, koruna zelená.

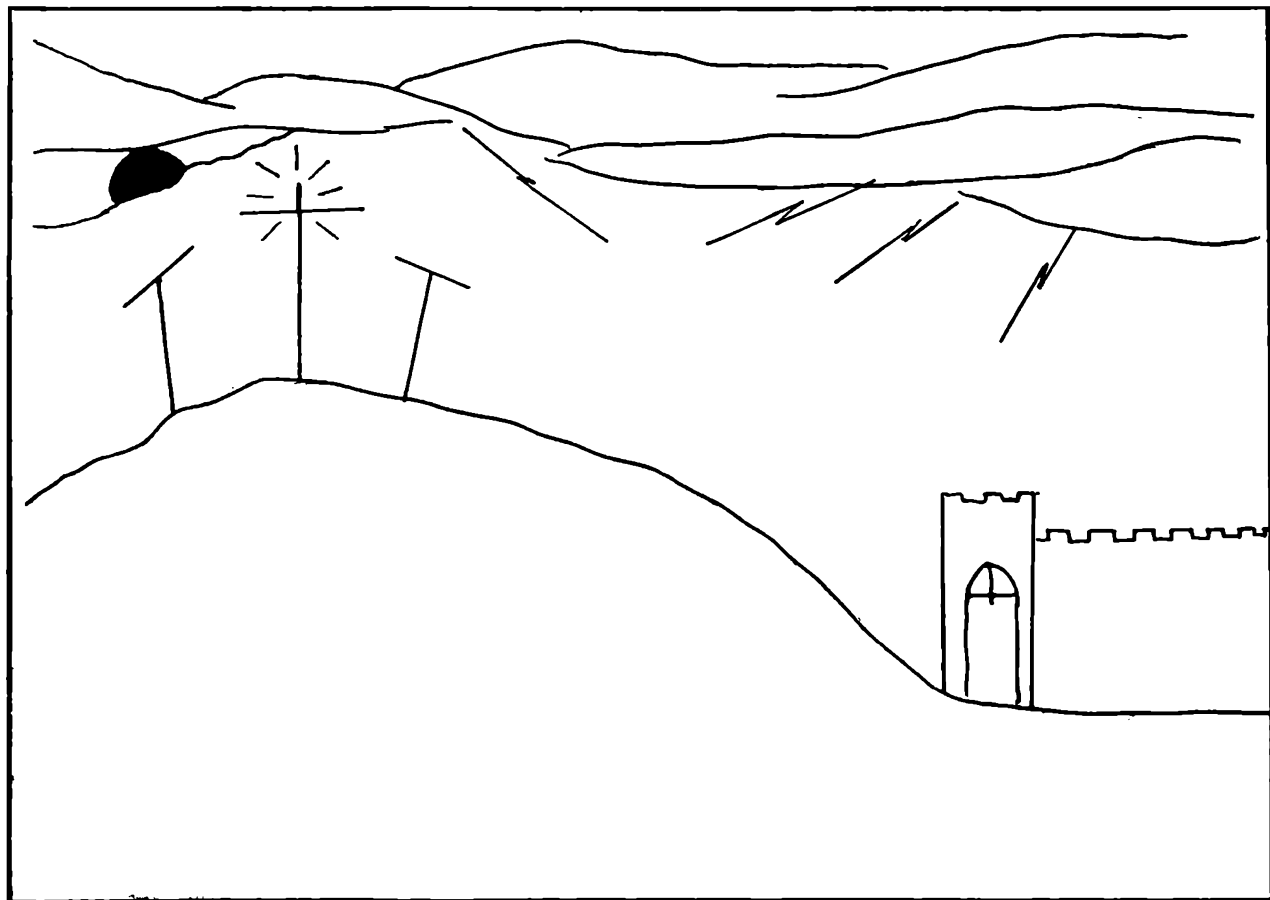

49. PÁN JEZÍŠ UKŘIŽOVÁN.

A když přišli na místo, ukřižovali ho tam. Na kříž přibili nápis: J. N. K. Ž. Ježíš Nazaretský, král židovský.

Potom ukřižovali s ním dva lotry, jednoho na pravici, druhého na levici.

Provedení: Slunce a blesky červeně, obrysy hnědě, zář žlutě.

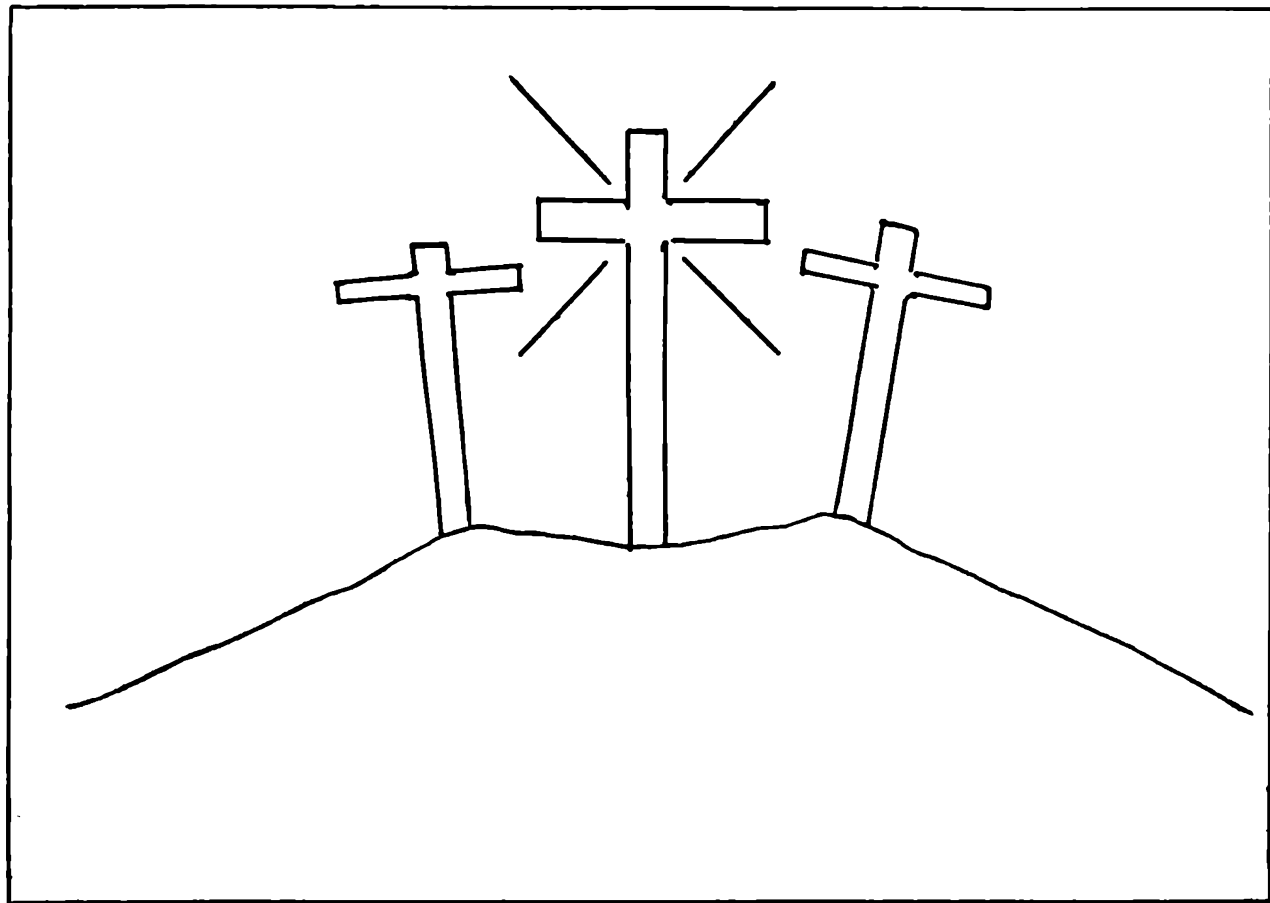

50. PÁN JEŽÍŠ UMREL.

Sedm posledních slov Pána Ježíše na kříži:

1. Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí!
2. Vpravdě pravím tobě — ještě dnes budeš se mnou v ráji.
3. Hle, syn tvůj! Hle, matka tvá!
4. Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?
5. Žízním!
6. Dokonáno jest!
7. Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého!

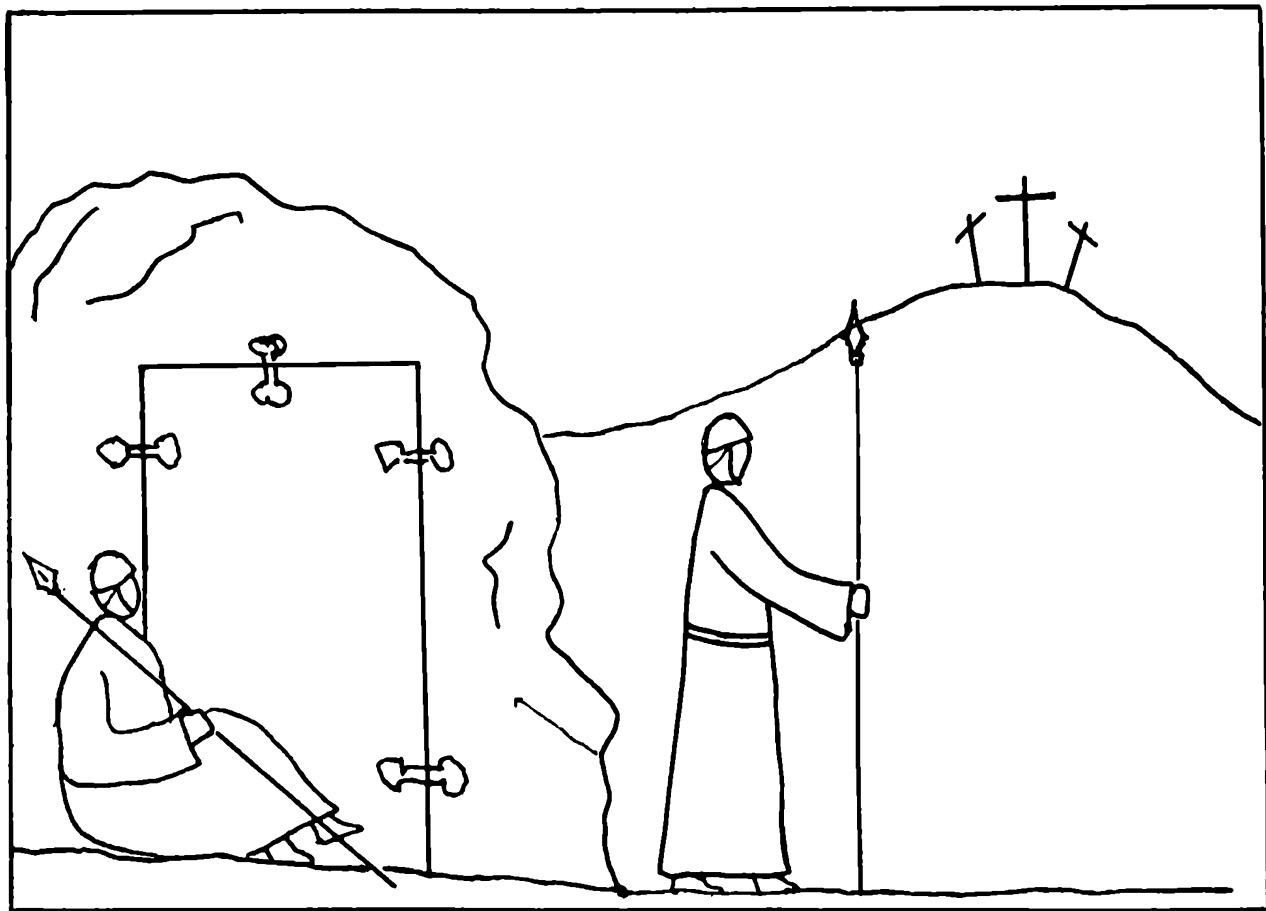
Provedení: Obrysy země a dvou krajních křížů hnědč, kříž uprostřed a zář žlutě.

51. PÁN JEŽÍŠ BYL POHŘBEN.

Josef z Arimathie poprosil Piláta o tělo Ježíšovo. Pilát mu je vydal. Měl pak Josef blízko zahradu a v té nový hrob ve skále vytesaný. Tam spolu s Nikodemem pochovali mrtvého Pána Ježíše. Ke dveřím hrobu přivalili velký kámen a odešli. Druhého dne přišli Židé, zapecetili hrobový kámen a postavili tam vojáky jako stráž.

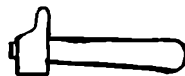
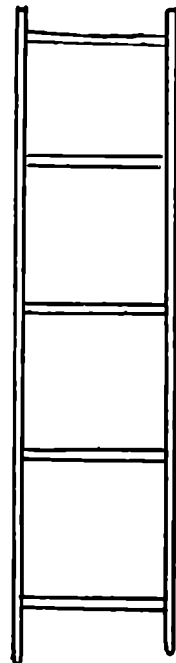
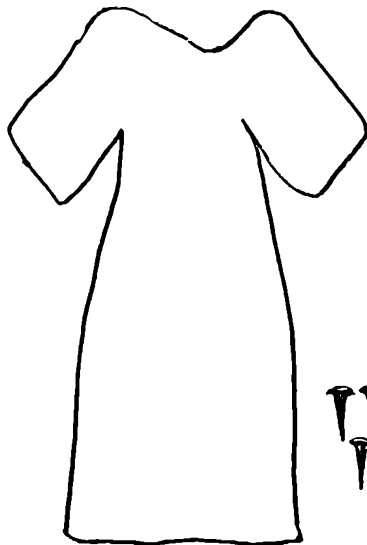
Provedení: Obrisy hnědě, pečeti červeně.

52. POSVÁTNÉ NÁSTROJE.

Provedení: Nástroje hnědě, roucho bílé, korunu zeleně, kostky bíle.

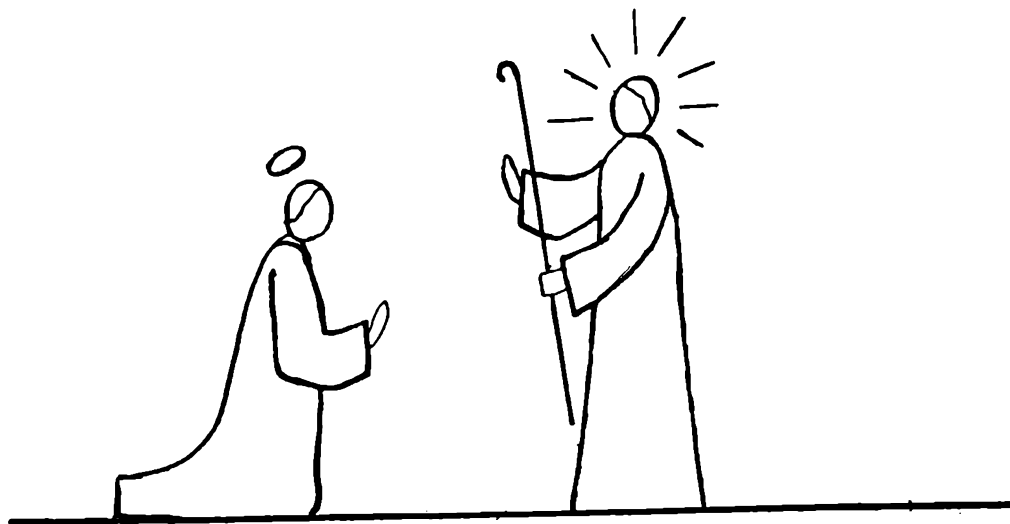
J.N.K.Ž.

53. PÁN JEŽÍŠ USTANOVUJE PETRA HLAVOU CÍRKVE.

Nejvyšší moc nad věřícími dal Pán Ježíš apoštolu Petrovi. Po svém vzkříšení se otázel jednoho dne Pán Ježíš Šimona Petra: „Šimone, miluješ mně více než tito?“ Petr odpověděl: „Ano, Pane! Ty víš, že Tě miluji.“ Pán Ježíš mu řekl: „Pas beránky mé!“ Potom otázel se ho po druhé: „Šimone, miluješ mě?“ Petr odpověděl: „Ano, Pane, ty víš, že Tě miluji.“ I řekl mu Ježíš: „Pas beránky mé!“ Po třetí tázal se Ježíš: „Šimone, miluješ mě?“ I zamroutil se Petr, že se ho Ježíš táže po třetí. I odpověděl: „Pane, Ty víš všechno! Ty také víš, že Tě miluji.“ Řekl mu Ježíš: „Pas ovce mé!“ Pán Ježíš ustanovil nejvyšším pastýřem apoštola Petra. Beránci = věřící, ovce = apoštolové a po jejich smrti biskupové a kněží.

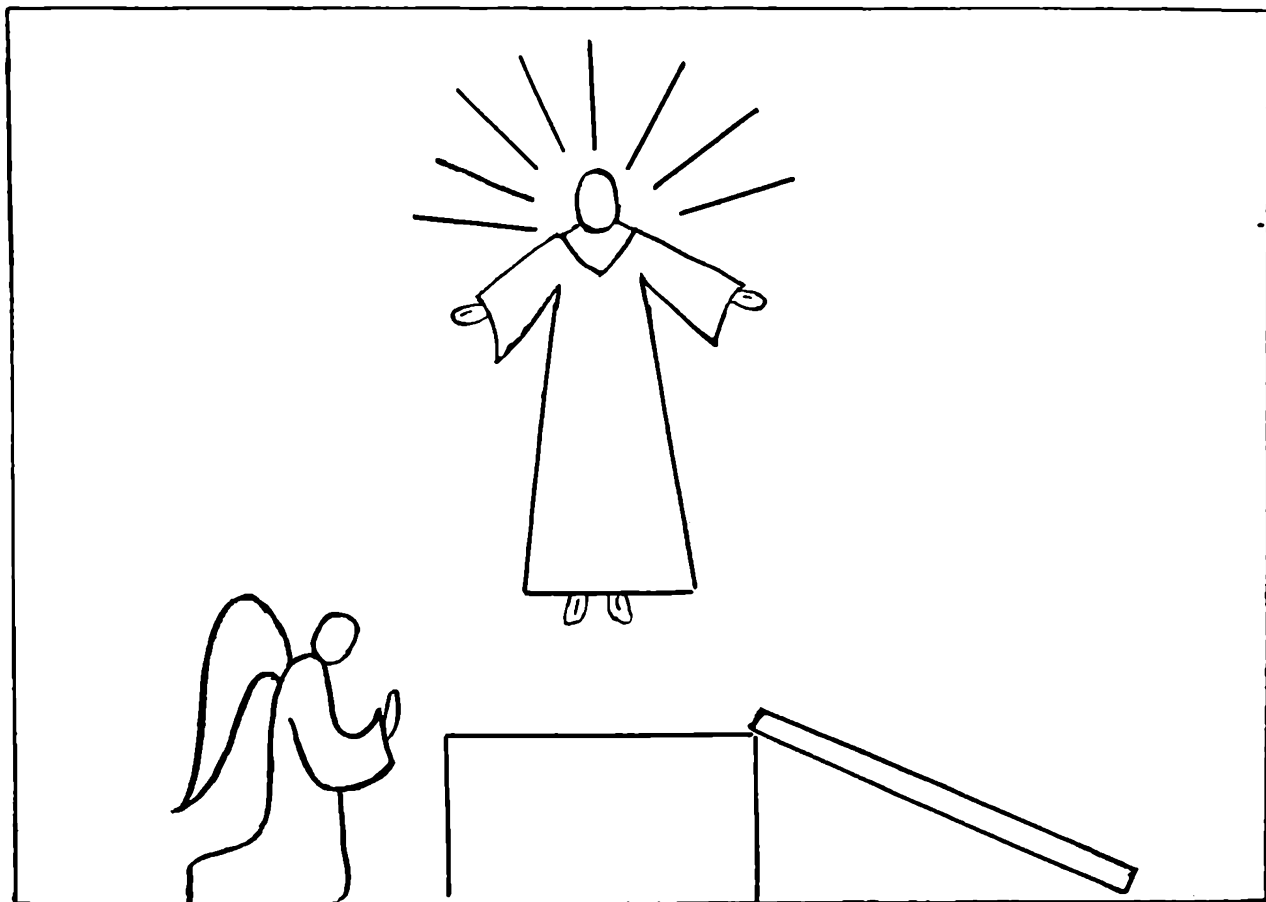
Provedení: Obrisy hnědě, zář žlutě.

54. PÁN JEŽÍŠ VSTAL Z MRTVÝCH.

Nastala neděle, třetí to den po smrti Pána Ježíše. Časně zrána Pán Ježíš vstal z mrtvých. Vyšel slavně ze zavřeného hrobu. A hle, stalo se veliké zemětřesení. Anděl Boží sestoupil s nebe, odvalil kámen. Vojáci se třásli hrůzou a padli jako mrtví na zem. Když se vzpamatovali, utekli.

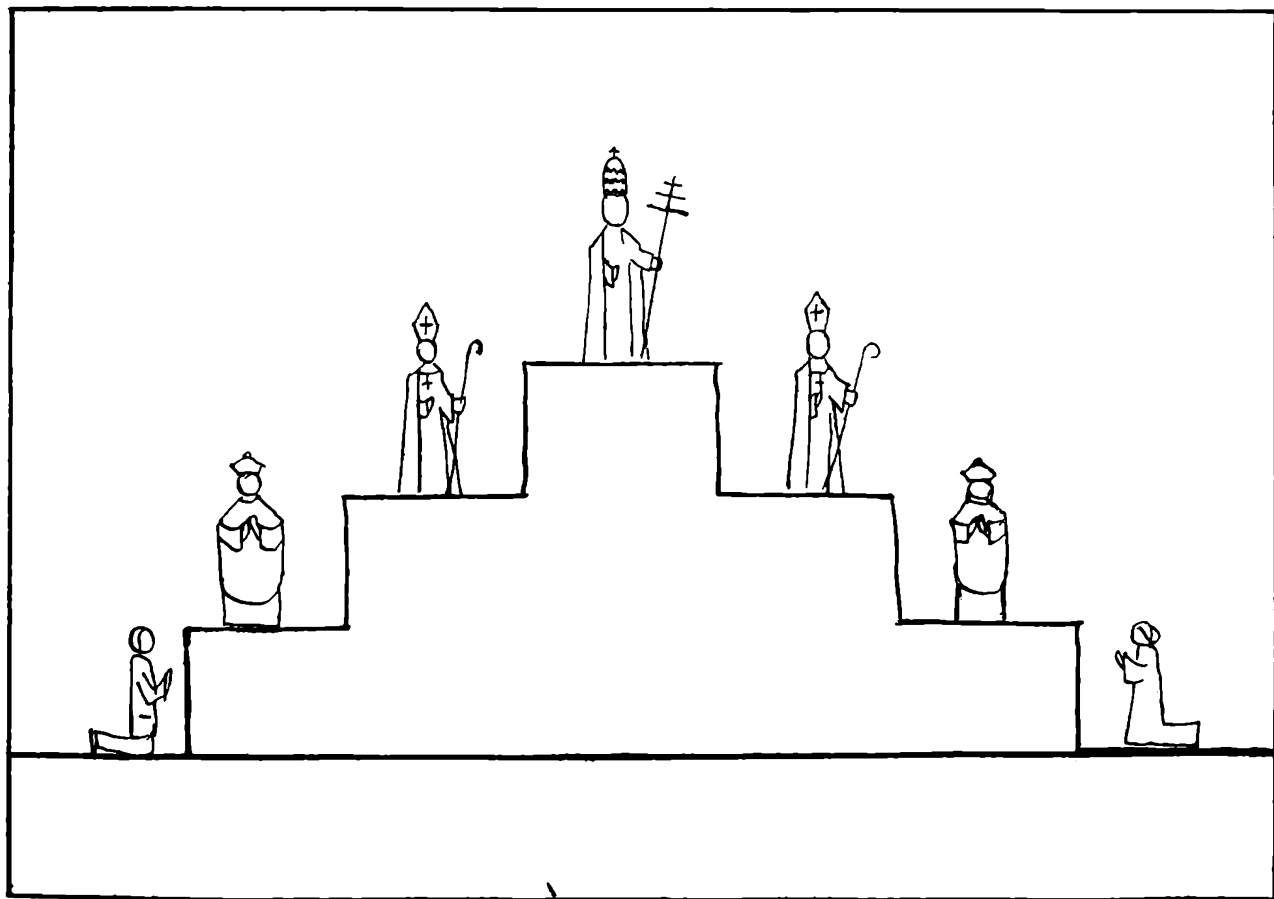
Provedení: Postava Pána Ježíše žlutě, anděl bíle, hrob a kámen hnědě.

55. VĚŘÍM VE SVATOU CÍRKEV OBECNOU.

Papež — biskupové — kněží — věřící.

Provedení: Stupně hnědě, obrysy postav věřících hnědě, kněží bíle, biskupové a papež bíle.

56. VĚŘÍM VE SVATÝCH OBCOVÁNÍ.

Obcování svatých je duchovní spojení, které mají mezi sebou:

1. věřící na zemi (církve bojující),
2. duše v očistci (církve trpící),
3. svatí v nebi (církve vítězná).

My věřící na zemi máme podíl na všech obětech mše svaté, modlitbách a dobrých skutcích celé Církve; svaté ctíme a vzýváme, ti pak za nás u Boha orodují; duším v očistci pomáháme modlitbou, dobrými skutky a zvláště mší svatou, ony pak za nás vděčně u Boha prosí.

Provedení: Náčrt i nápis bílou křídou.

VĚŘÍCÍ
NA ZEMI

ORODUJÍ ZA

VZÝVAJÍ SVATÉ

MODLÍ SE ZA

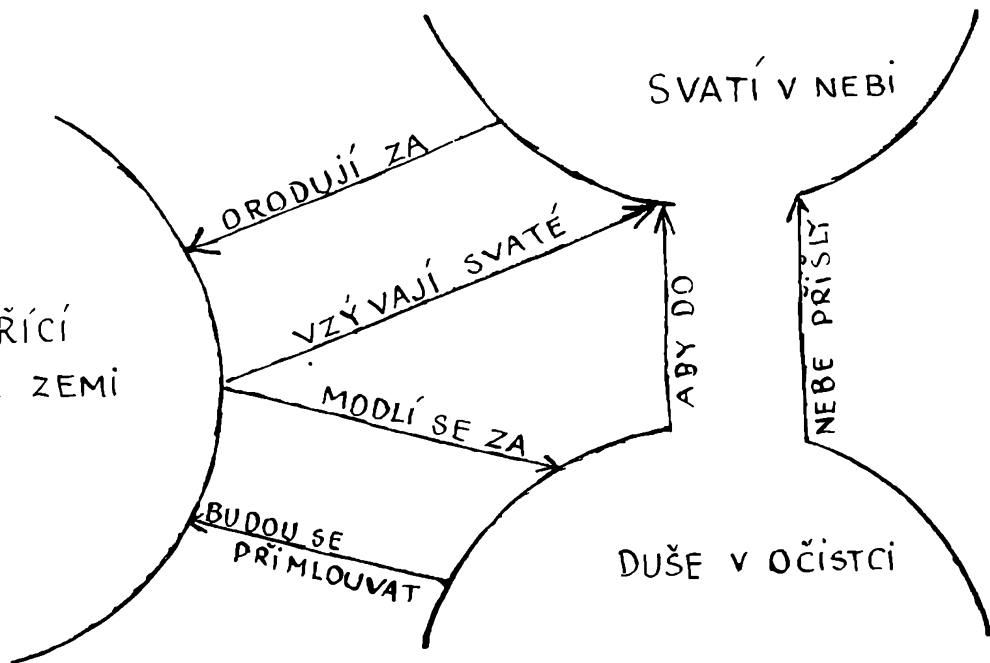
BUDOU SE
PŘIMLOUVAT

SVATÍ V NEBI

ABY DO

NEBE PŘÍŠLI

DUŠE V OČISTCI

57. POSLEDNÍ VĚCI ČLOVĚKA.

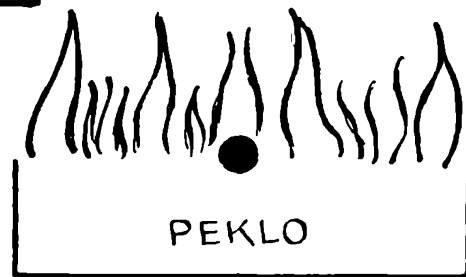
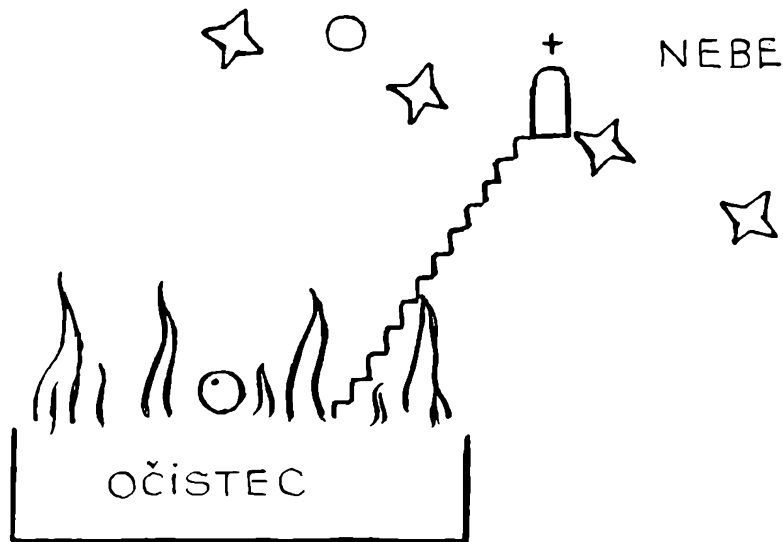
Jest uloženo lidem jednou umříti.

Po smrti přichází duše buď do očištěnce nebo do nebe anebo do pekla.

Do nebe přijdou jen duše spravedlivých a budou se tam věčně radovati. Do pekla přijdou duše zlých a hříšných. Zavržení v pekle trpí na těle a na duši nevýslovné bolesti, utrpení jejich nebude mít konce.

V očištěnci trpí a činí pokání duše za hříchy, za které na zemi dosti neučinily. Odtud pak očištěny přicházejí do nebe. Můžeme jim pomáhati modlitbou a dobrými skutky. Z pekla není návratu.

Provedení: Napřed se nakreslí „NEBE“, potom „PEKLO“ a posléze „OČISTEC“, kroužek v nebi žlutě — značí duše blažených, kroužek s tečkou duši v očištěnci hnědě, kroužek v pekle zůstane černý. Schody, brána, nebeská hvězda žlutě; plameny červeně. Písmo bíle.

58. JEST JEDEN BŮH.

V Bohu jsou tři osoby: Otec, Syn a Duch Svatý.

Ve jménu † Otce

i † Syna

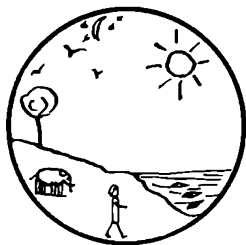
i † Ducha Svatého. Amen.

Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země.

I v Ježíše Krista .

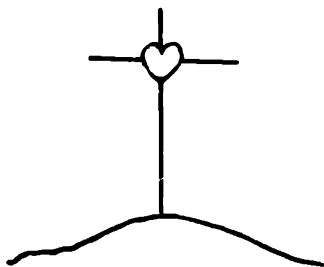
Věřím v Ducha Svatého .

Provedení: Obrys 1. obrázku hnědě, kříž žlutě, holubička bíle, nápis bílou křídou.

BŮH OTEC

NÁS STVOŘIL

BŮH SYN

NÁS VYKOUPIL

BŮH DUCH SVATÝ

NÁS POSVĚCUJE